د پوهنې وزارت

رياضي

دويم ټولگی

۵ = ۵

۴ > ۳ ۶ < ۷

۲ + ۳ = ۵ ۵ - ۳ = ۲

۴ × ۱ = ۴ ۴ ÷ ۴ = ۱

Ketabton.com

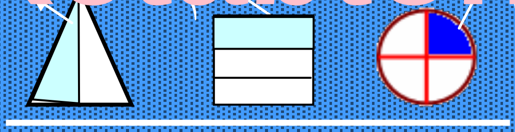

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې وزارت

رياضي

دويم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

مضمون: ریاضي

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د ریاضي د دیپارتمنت د درسي کتابونو مؤلفین

اډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اډیټ دیپارتمنت غړي

ټولګی: دویم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپخونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره قانوني چلندکیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې د وزیر پیغام

اقرأ باسم ربک

د لوی او ښښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې موږ ته يې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه يې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنګه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمریز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د ګران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده‌کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدینو شوراګانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږګوني بنسټیز عناصر بلل کېږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنګه په ښوونځیو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونیزو تأسیساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. موږ په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنیو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په دیني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوښښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤولیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې ګران زده‌کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمدن او ګټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانګه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه ګټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې يې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپېڅلي او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم.

د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وګړي يې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

گڼه مخ

لومړی فصل: د عدد مفهوم ۱
۱- متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زیاتول) ۳
۲- دعدد دمفهوم تمرین ٦
۳- تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول ۸
٤- تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب ۱۰
۵- د متناوب شمېرلو مشق او تمرین ۱۱
٦- مخکې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ ۱۲
۷- توصیفي یا ترتیبي عددونه ۱٤
دویم فصل: د مقامي قیمت مفهوم ۱۵
۸- تر۹۹ پورې د عددونو جمع او تفریق ۱۷
۹- د جمعې په عملیې کې د بدلون قانون ۱۹
۱۰- د جمعې د درېو جزو جمع کول ۲۳
۱۱- تفریق ۲۵
۱۲- د تفریق عبارتي پوښتنې ۲۷
۱۳- دجمع اوتفریق ترمنځ اړیکې ۲۹
۱٤- دجفت اوتاق عددونو پیژندنه ۳۱
دریم فصل: له یوه رقمي عددونو سره د دوه رقمي عددونه جمع کول (چې حاصل ولري).. ۳۵
۱۵- د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري ۳۷
۱٦- دجمعې د درېو جزو جمع کول چې حاصل ولري ٤۰
څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفریق ٤٤
۱۷- له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول چې په هغه کې پور اخیستل وي.. ٤٤
۱۸- له دوه رقمي عددونوڅخه ددوه رقمي عدد تفریق (د پور اخیستلو په صورت کې) ٤٦
۱۹- د جمعې او تفریق د عملیو آزمویل د یوبل په واسطه ۵۱
۲۰- د تفریق د عملیې آزموینه ۵۲
۲۱- د عددونو جمع کول د چوت په واسطه ۵۳
۲۲- د عددونو تفریق د چوت په واسطه ۵۵
پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل ۵٦
۲۳- لس ګوني (لسیز) اوسل ګوني ۵۷
۲٤- سلیز، لسیز او یویز ۹۵
۲۵- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ٦۲
۲٦- د یوه عدد مخ کې عدد، وروسته او د دوه عددونو منځ عدد ٦٦
۲۷- د عددونو پرتله ٦۷
۲۸- د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره ٦۸
شپږم فصل: د درې رقمي عددونو جمع او تفریق ۷۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹- د سلونو جمع کول ۷۱
۳۰- د درې رقمي عدد جمع کول له درې رقمي عدد سره چې د یویز اوسلیز رقمونه یې صفر وي ۷۳
۳۱- د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۴
۳۲- د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري ۷۶
۳۳- د درې رقمي عددونو تفریق ۷۹
۳۴- د درې رقمي عددونو تفریق په پوراخستلو سره ۸۰
۳۵- د درې رقمي عددونو تفریق چې یویز او لسیز یې صفر وي ۸۳
اووم فصل: د ضرب مفهوم ۸۶
۳۶- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع) ۸۸
۳۷- ضرب ۹۰
۳۸- د کتارونو جوړول ۹۳
۳۹- په ضرب کې د بدلون خاصیت ۹۵
۴۰- په عمودی شکل ضرب کول ۹۷
۴۱- د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه ۹۹
۴۲- د ضرب عبارتي پوښتني ۱۰۲
۴۳- په دوه رقمي عدد کې د یوه رقمي عدد ضربول ۱۰۳
۴۴- د ضرب په عملیه کې د (۱) د عدد خاصیت ۱۰۶
۴۵- د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت ۱۰۷
۴۶- د ګروپونو جوړول ۱۰۸
۴۷- د مساوي ګروپونو جوړول ۱۱۰
۴۸- د وېش مفهوم ۱۱۲
۴۹- د ضرب او تقسیم ترمنځ اړیکې ۱۱۹
۵۰- د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۰
۵۱- د یوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۱
اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه ۱۲۲
۵۲- غیر معیاري واحدونه ۱۲۲
۵۳- معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۳
۵۴- د خط کش په واسطه د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول ۱۲۵
نهم فصل: هندسه ۱۲۷
۵۵- د هندسي شکلونو پېژندنه ۱۲۷
۵۶- محیط ۱۳۰
لسم فصل: په عملي شکل د کسر پېژندل ۱۳۲
۵۷- په هندسي شکلونو کې کسر ۱۳۲
۵۸- د یوې کسرې برخې ښوونه ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

لومړی لوست

د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو اوليکلو پياوړتيا.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	يو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

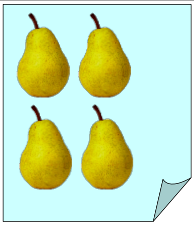
____

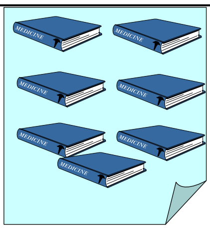
____

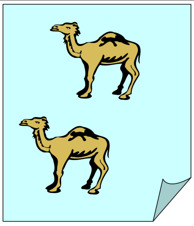
____

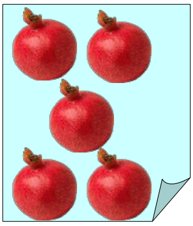
____

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکلونه دي؟

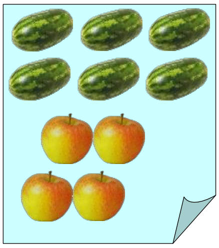

________ هندوانې

________ منې

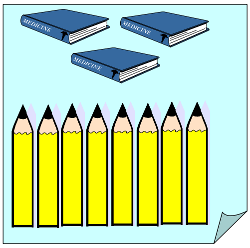

________ کتابونه

________ پنسلونه

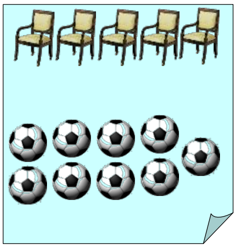

________ څوکۍ ګانې

________ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- کوم ډول مېوه زياته ده؟ هندوانې منې.

۲-کوم يو يې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳- کوم يو يې ډير زيات دي؟ څوکۍ ګانې کتابونه منې

۴- کوم يو يې ډير زيات دي؟ کتابونه څوکۍ ګانې پنسلونه

۵- ستاسو په ټولګي کې څو نجونې دي؟ ____________

۶- ستاسو په ټولګي کې څو هلکان دي؟ ____________

۷- کوم يو يې له هغو څخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

١- د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ او ووایاست چې ټول څو شکلونه دي؟

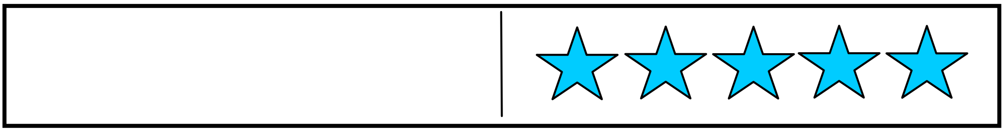

٢- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ، هغه ټول حساب کړئ او شمېر یې ویې لیکئ.

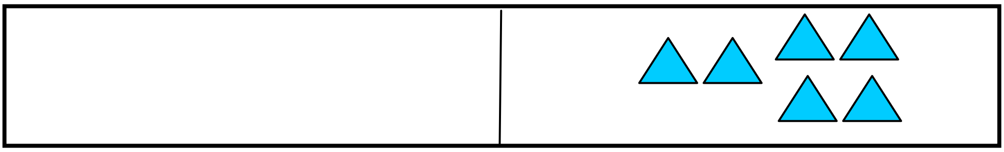

٣- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ. ټول حساب او ولیکئ.

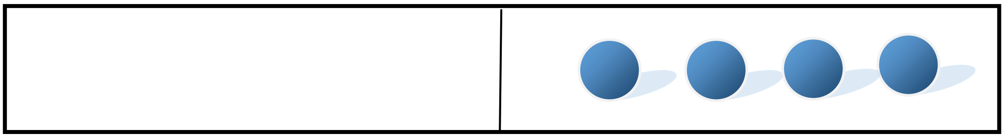

٤- د خپلې خوښې یو شکل چې له ٦ څخه زیات، خو له ١٠ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زیاتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید متناوب شمېرل زده کړي.

لومړی فعالیت: د خپلو ټولګیوالو له سترګو څخه په کار اخیستو سره ۲،۲ عدد زیات کړئ او عددونه یې ولیکئ.

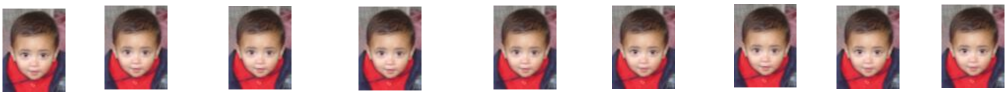

٢ ٤ ٦ ____ ____ ____ ____ ____ ____

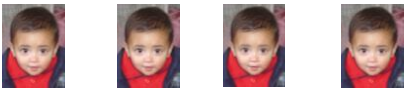

ټولې___ سترګې ____ ____ ____ ____

دویم فعالیت: د خپلو ټولګیوالو لاس ګوتو د ۵ په زیـــاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ویې لیکئ.

ټولې... ګوتې

۵ ۱۰ ۱۵ ___ ___ ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: له ښي خوا څخه کیڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تشو ځایونوکې یې ولیکئ.

۱- ۲، ____، ____، ۵، ٦

۲- ۰، ____، ____، ۲، ____، ۴

۳- ۴، ۵، ___، ۷، ____

۴- ۲، ۴، ___، ___، ۱۰

۵- ۱، ۳، ___، ۷، ____

٦- ۰، ۳، ___، ____

څلورم فعالیت: له کیڼې خواڅخه ښي لوري ته تش ځایونه د مناسبو عددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، ___، ۲، ___،

۲. ۱۰، ۹، ۸، ___، ___، ___، ____، ۴

۳. ___، ٦، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ____، ٦، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، ___، ۵، ____، ۱

٦. ___ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

دلاندې عددونو جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخیســـتو سره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

د عددونه جدول

١	٢	٣	۴	۵	٦	٧	٨	٩	١٠
١١	١٢	١٣	١۴	١۵	١٦	١٧	١٨	١٩	٢٠
٢١	٢٢	٢٣	٢۴	٢۵	٢٦	٢٧	٢٨	٢٩	٣٠
٣١	٣٢	٣٣	٣۴	٣۵	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	۴٠
۴١	۴٢	۴٣	۴۴	۴۵	۴٦	۴٧	۴٨	۴٩	۵٠
۵١	۵٢	۵٣	۵۴	۵۵	۵٦	۵٧	۵٨	۵٩	٦٠
٦١	٦٢	٦٣	٦۴	٦۵	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠
٧١	٧٢	٧٣	٧۴	٧۵	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠
٨١	٨٢	٨٣	٨۴	٨۵	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠
٩١	٩٢	٩٣	٩۴	٩۵	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

د عدد د مفهوم تمرین

هدف: زده کوونکي به د عدد د مفهوم تمرین وکوالي شي.

لومړی فعالیت: حل شوي مثال ته په پاملرنه سره د هرلیـــک بنـــي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر دایرې رنګه کـــړئ او د هغو دایرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کیڼ خواته ولیکئ.

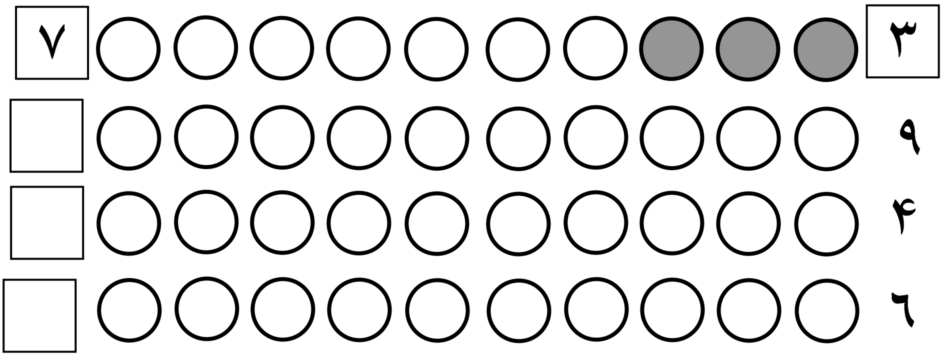

دویم فعالیت: حل شوي مثال ته په پاملرنه د هرې کرښې بني خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نه دي کیڼې خواته ولیکئ.

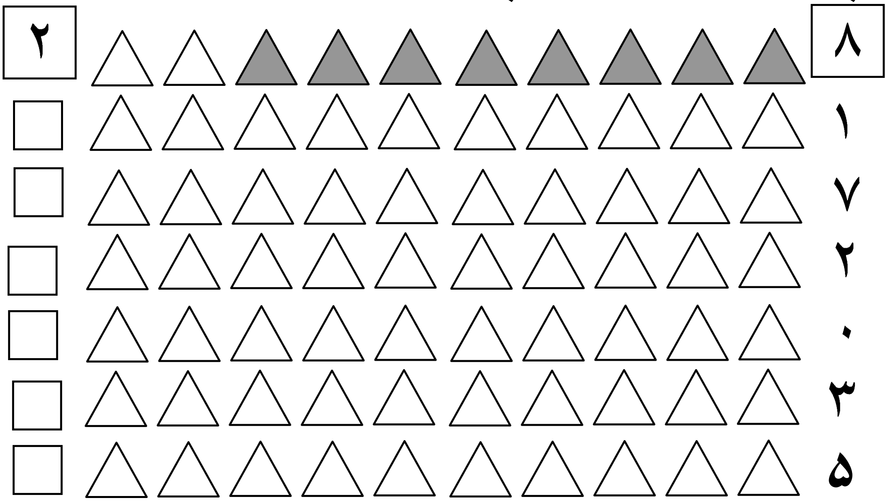

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

له شیانو څخه د لس ګونو ګروپونو جوړول شمېرل آسانه کوي او دا یو ډول تفریح ده.

له شیانو څخه لس ګونه ګروپونه جلا او کړئ ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

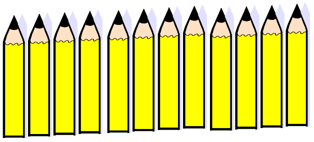

____ لسیز او ____ یویز ____ کېږي

____ لسیز او____ یویز ____ کېږي

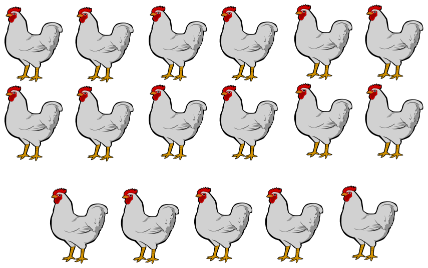

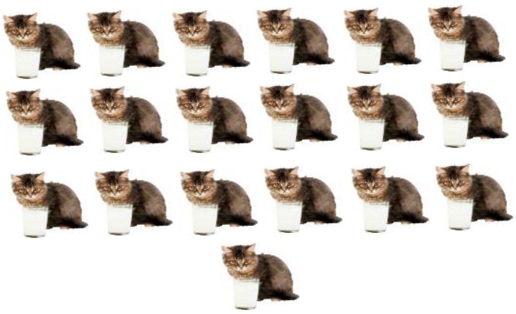

____ لسیز او ____ یویز چرګان ____ چرګان کېږي.

____ لسیز او ____ یویز پیشوګان ____ پیشوګاني کېږي.

کوم ګروپ زیات دی؟ چرګان که پیشوګاني

څومره زیات دي؟ ________

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی په ډېر او لږ عددونه وپېژني او د هغو له مخې ترتیب(پرله پسي توب)وکولای شي.

لومړی فعالیت: شکلونو ته گورئ، وروسته د هر یو شمیر په خپلو کتابچو کې ولیکئ، هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

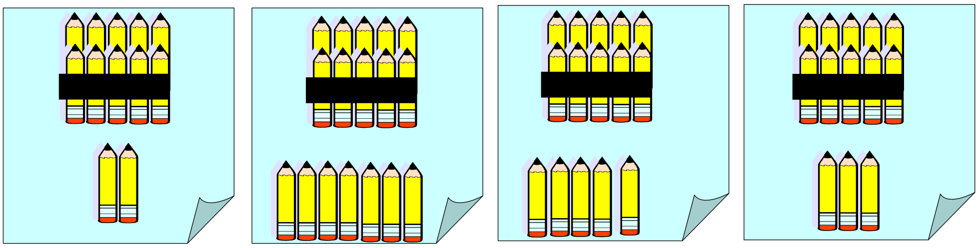

________ ________ ________ ________

دویم فعالیت: لاندې شکلونوته وگورئ د هغو د هر یوه شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی، دایره ترې تاوه کړئ.

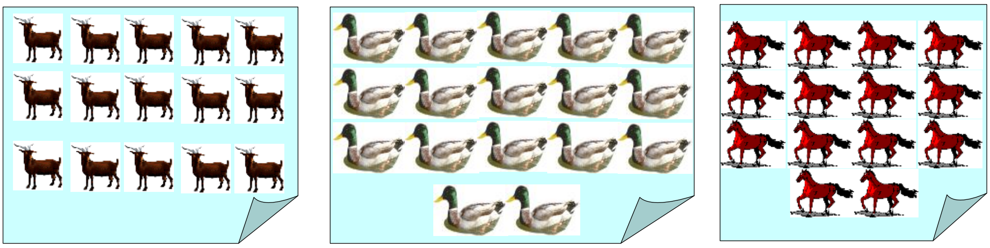

________ ________ ________

دریم فعالیت: پورته شکلونو ته په دقت سره و گورئ او ووایئ چې

۱–له آسونوڅخه څوهیلۍ زیاتې دي؟ ______

۲– له هیلیو څخه څو وزې کمې دي؟ ______

۳–د وزی شمیر زیات دی که د آسانو؟ څومره زیات دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلورم فعالیت:

په پنځه کیسزو ډلو تقسیم شئ هر گروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دي ورکول کېږي.

۱- په وار سره کار وکړئ.

۲- هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳- هر ډله دې عددونه له ډېرو لږو څخه تر لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴- د هر دور عدد په جدول کې (یاد داښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

					لومړی دور
					دویم دور
					دریم دور

په وروستي جدول کې چې په مخکې فعالیت کې مـو ترتیـب کـړی و، ولیکې. وروسته لاندې سوالونو ته ځواب ورکړئ.

۱- په هره دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲- د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱څخه کوچني دي کرښه تاوکړئ.

۳- ټول هغه عددونه چې له ۱۶ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴- آیا ټول عددونه له ۱۶ څخه لږ دي؟

۵- له ۱۶ څخه زیات او لږ عددونه په جلا جلا توگه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي په عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسې توګه ترتیب کړای شي.

عددونه چې په جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

د عددونو جدول

۱	۲						۸		
			۱۴		۱٦				
	۲۲								۳۰
		۳۳				۳۷			
						۴۷		۴۹	
		۵۳		۵۵					
	٦۲							٦۹	
			۷۴	۷۵					
۸۱					۸٦				
							۹۸		۱۰۰

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست.

۱- کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ ______

۲- کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ ______

۳- کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ ______

۴- کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ ______

۵- په تشو ځایونوکې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

۹۳ (>) ۹۷   ۴۷ ○ ۳۵   ۲۳ ○ ۷۷   ٦۸ ○ ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرين

هدف: زده کوونکي به په آسانۍ سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زيات کړي او د يوه، يوه عددونو په زياتولو بسنه ونه کړي.

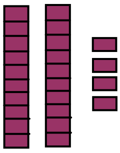

۲۴

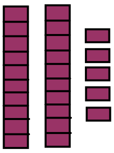

۲۵

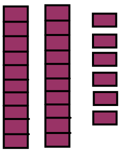

۲٦

لومړی فعاليت: په دوه کسيزو ډلو کې د عددونو خالي ځايونه د کوچنيو کاڼو پــه شمير لو سره په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱- ۳۰، ۳۱، ۳۲ ـــــ ۶۵، ۶٦ ـــــ ـــــ، ۱۳، ۱۴

۲- ـــــ، ۴٦، ۴۷ ـــــ ۷۱، ـــــ، ۷۳ ـــــ ۸۳، ۸۴، ـــــ

۳- ۹٦، ۹۷، ـــــ ـــــ، ۲۸، ۲۹ ـــــ ۵۸، ۵۹، ـــــ

دويم فعاليت: په مخکنيو ډلو کې دې لومړی زده کوونکي عددونه په متناوب ډول « ۲، ۴، ٦، ۸، ....» ولري. دويم زده کوونکی دې د عددونو په جدول کــې پــه لوستل شوو عددونو باندې کوچني کاڼي کېږدي. د۳، ۴، ۵ او نورو په زيــاتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعاليت تکرار او سرته ورسوئ.

دريم فعاليت: د لاندې لاربنود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پيداکړئ.

لومړی لاربنوونه: غوښتل شوی عدد د ۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.

۲دويم لاربنوونه: غوښتل شوی عدد يوله لاندې عددونو څخه دی.

۱۳، ۳۰ ، ۲۳، ۸۰ ، ۸۳ ، ٦۷ ، ۵۲

۳دريم لاربنوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.

څلورم لاربنوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پيل کوئ د لــس، لــس پــه زياتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عــدد لــه ـــــــ څخــه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخکې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ

هدف: په دې لوست کې مخکې به زده کوونکي د يوه عدد په مخ کې او وروسته عددونه ولري.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتارونه راښيي. ...

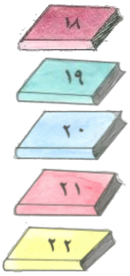

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي. ... ...

۱۹ د۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی. ... ...

۱۹ د۱۸ څخه وروسته راځي. ... ...

۱۹ له ۱۸ څخه زيات دی. ... ...

۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

لومړی فعاليت

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځوابونه ووایاست.

۱– هغه عدد وليکئ چې مخکې راځي.

۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴   ۵۱ ۵۰ ۴۹ ____

۲– هغه عدد وليکئ چې وروسته راځي.

____ ۸۷ ۸۶ ۸۵   ____ ۵۳ ۵۲ ۵۱

۳– هغه عدد وليکئ چې په منځ کې راځي.

۱۸ ۱۹ ____ ۲۱   ۶۲ ____ ۶۴ ۶۵

دويم فعاليت: د لاندې ترتيب شوو عددونو په اړه په پورتني چوکاټ کې د کارول شوو مثالونو نه په ګټې اخيستو سره خبرې اترې وکړئ.

۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې عددي خط په نظر کې ونیسئ او هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست:

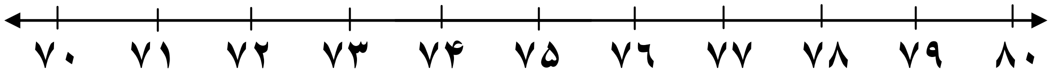

١-هغه عدد چې له ٧٢ څخه مخکې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

٢- له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ٧٩ څخه وروسته دی.

٣- دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ٧٤ او ٧٥ په منځ کې دی.

٤.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ٧٥ او٨٠ په منځ کې دی.

دریم فعالیت: لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

١. له ٤٦ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

٢. کوم یو عدد د ٣٧ او ٣٩ په منځ کې دی؟

٣. هغه عدد چې له ٥٥ څخه وروسته راځي کوم دی؟

٤.کوم عدد د یوه په اندازه له ٩٤ څخه مخ کې دی؟

څلورم فعالیت: ښوونکی دې یو عدد پر تختې ولیکي او د (مخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې دې وکاروي،ترڅو وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده

لاندې معما حل کړئ.

زه د ٣٨ او ٤٢ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ ______

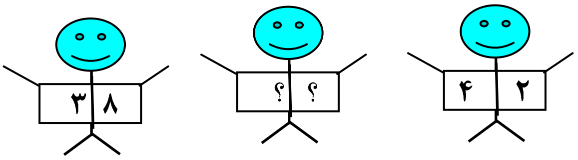

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصیفي(ترتیبي) عددونه

هدف: زده کوونکي به پوه شي چې لومړی دویم، دریم... د یوه شي مقام او منزلت رانبيي.

لومړی فعالیت: تر ۱۰ پورې ترتیبي عددونه استعمالوو، ترڅو د شیانو حالت او مقام څرګند کړي.

اول   دویم   دریم   څلورم   پنځم

شپږم   اووم   اتم   نهم   لسم

دویم فعالیت: که چېرې یوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱ . پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲.نهم موټر ته شین رنګ ورکړئ.
۳.شپږم موټر ته ژیړ رنګ ورکړئ.
۴.اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
۵.دریم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
٦. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۷.د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۸.د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فصل

له (۱−۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عملیې

نهم لوست

د مقامي قیمت مفهوم

هدف: زده کوونکي باید په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

لومړی فعالیت: له لاندې شکلونو څخه د لسیزو بنډلونه جلا کـــړئ او د هغو بنډلونو ترشاوخوا خط وکاږئ. بیا اړوند عددونه د جدول د یـــویزو او لسیزو په خانو کې ولیکئ. د مثال څخه پیروي وکړئ.

لسیز	یویز
۲	۴

دویم فعالیت: پورته حل شوی مثال په پام کې ونیسئ. توپونه وشمېرئ، په خپلو کتابچو کې د لسیز او یویز جدول رسم کړئ او اړونده عدد یې ولیکئ.

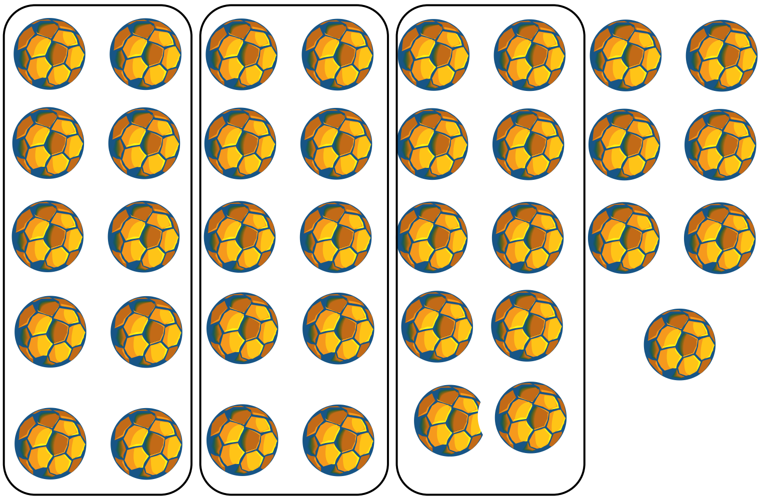

لسیز	یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فعاليت: د شكلونو له مخې جدولونه بشپړ كړئ.

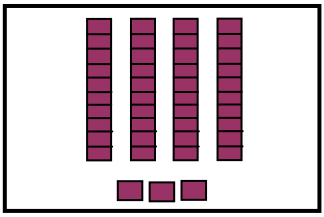

لسيز	يويز

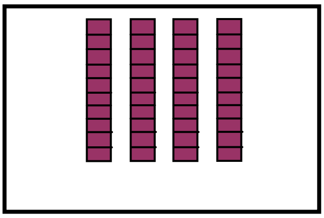

لسيز	يويز

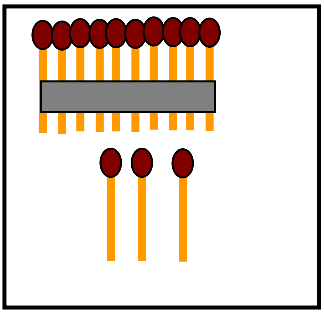

لسيز	يويز

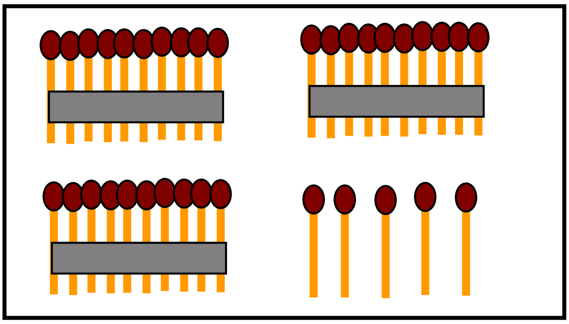

لسيز	يويز

كورنۍ دنده

په خپلو كتابچوكي وليكئ چې په لاندې دوه رقمي عددونو كې څـــو يويز او څو لسيز دي؟

۸۲	٦۲	۳۱	۲٦
۹۰	۷۴	۴۹	۳۸
۹۹	۸۰	۵۷	۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

تر ۹۹ پورې د عددونو جمع اوتفریق

هدف: زده کوونکي به د دوه رقمي عددونه یوله بله سره جمع کړي او هم به له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفریق کړای شي.

لومړی فعالیت: لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونیسئ. دوه رقمي پوښتنې یوله بله سره جمع کړئ.

۱۲ چوغکې په یوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوی سره یوځای شوې. په ونه کې ټولې څو چوغکې دي د ۲۴ زیاتوالي په ۱۲ باندې داسې لیکلای شو.

۱۲	....	د جمعې لومړی جز
+ ۲۴	....	د جمعې دویم جز
۳۶	....	د جمعې حاصل

د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ، د هغوی عددي افاده ولیکئ او همدارنګه درکړل شوې پوښتنې جمع کړئ.

۱۳+۱۰=۲۳

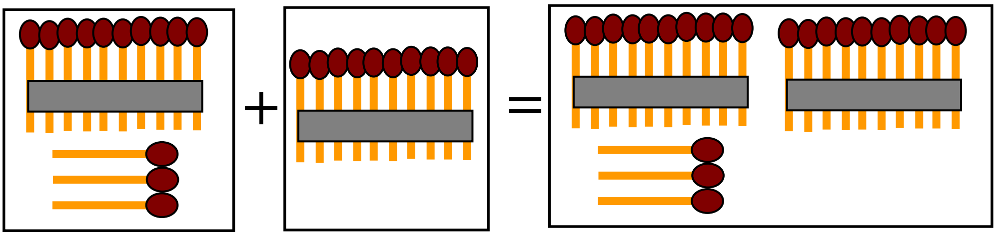

۴۷ + ۲۰	۴۰ + ۳۸	۳۱ + ۱۵
۸۰ + ۱۶	۷۴ + ۲۵	۶۳ + ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

د دې عمليو د جمعې حاصل په خپلو کتابچو کې وليکئ، د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱− ______ = ۲۱ + ۱۴　　**۲− ______ = ۲۶ + ۱۳**

۳− ______ = ۲۰ + ۱۸　　**۴− ______ = ۲۲ + ۱۷**

۵− ______ = ۲۷ + ۲۱　　**۶− ______ = ۲۳ + ۲۲**

عبارتي سوالونه: زرمينې په خپل جېب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مـــور يـــې د ښوونځي د بکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړې، اوس زرمينه څو افغانۍ لري؟
حل:

$$\begin{array}{r} ۲۱ \\ +\ \ ۱۴ \\ \hline ۳۵ \end{array}$$

تاسو ددويمې ګڼې پوښتنې لپاره يوه عبارتي کيسه جوړه کړئ او حل يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم لوست

د جمعې په عمليې کې د بدلون قانون

هدف: زده کوونکي به پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځايونه بدلون ومومي د جمعې حاصل به بدلون نه کوي.

لومړی فعاليت: که چيرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځايونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي.
دځايونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د خاصيت په نامه يادېږي.

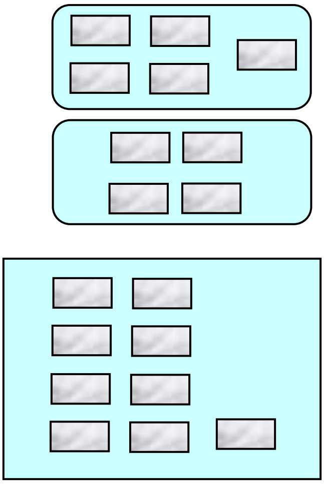

$$\begin{array}{r} ۵ \\ +\ ۴ \\ \hline ۹ \end{array}$$

۵ + ۴ = ۹

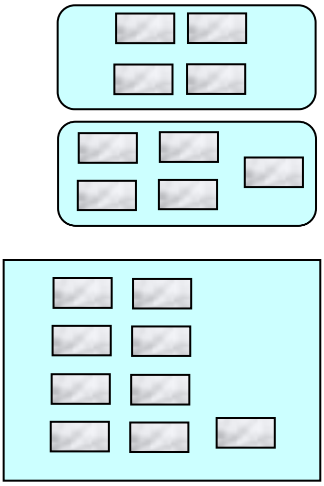

$$\begin{array}{r} ۴ \\ +\ ۵ \\ \hline ۹ \end{array}$$

۴ + ۵ = ۹

دويم فعاليت: عددي جملې په دوه طريقو وليکئ.

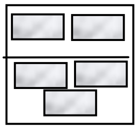

$$\begin{array}{r} ۲ \\ +\ ۳ \\ \hline ۵ \end{array}$$

____ + ____ = ____

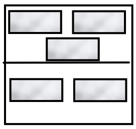

$$\begin{array}{r} \square \\ +\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

____ + ____ = ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: عددي جملې ولیکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنگ الوزونې لوبې کوي.

۵ نور هلکان له هغوی سره یوځای شول.

ټول څو هلکان د پتنگ الوزونې لوبې کوي؟

هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري، ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډۍ خوري.

هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

څلورم فعالیت: تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ. د جمعې د اجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او ووایاست چې څه توپیر وینئ؟

۱-گڼې بدلون:

۱۸ = ـــــ + ۶

۱۸ = ـــــ + ۱۲

۲- گڼې بدلون:

۴۲ = ـــــ + ۳۲

۴۲ = ـــــ + ۱۰

□	□	□	□
+ □	+ □	+ □	+ □
□	□	□	□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۳ شمیرې بدلون

۸۵ = ___ + ۷۲

۸۵ = ___ + ۱۳

د ۴ شمیرې بدلون

۷۸ = ___ + ۵۴

۷۸ = ___ + ۲۴

کورنۍ دنده

لاندې هر یوه شکل ته عددي جمله ولیکئ.

۱.

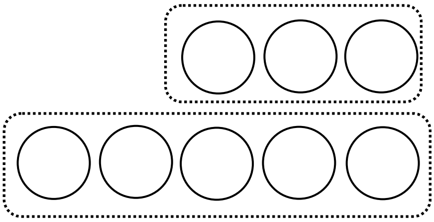

___ = ___ + ___

۲.

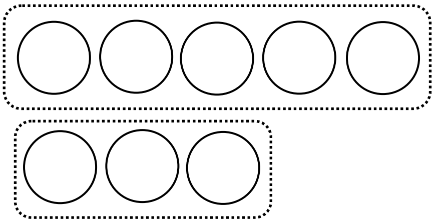

___ = ___ + ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې یو عدد له بل عدد څخه کوچنی یا لوی وي، د لوري په بدلون سره (>) علامه په لاندې ډول ښودل کیږي

(٦ > ٥)

(٧ < ٨)

په لاندې مثالونو کې د جهت (لوري) په بدلون سره د علامې (>) کارولو ته دعددونو په جمع کې پاملرنه وکړئ.

مثال –

٨ + ٩		٨ + ٧
١٧	>	١٥

لومړی فعالیت: د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځایونو کې مناسب عددونه اویا د <، > نښې ولیکئ.

٢٥ + ١۴ ☐ ١٢ + ٣٠   ٢٩ + ☐ > ١٢ + ٣٥

٢٠ + ٣٧ ☐ ۴٠ + ١٨   ٣٨ + ☐ < ٢٥ + ٣٢

۴٥ + ٢٣ ☐ ٣٣ + ٢٢   ☐ + ٣٢ > ٣٢ + ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول

هدف: زده کونکي به د جمعې پوښتنې چې درې جزء ولري جمع کړای شي.

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځئ چـــې درې عددونه سره جمع کړو.

موږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه ګروپ کوو.

د مثال په توګه:

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ (۲ + ۴ = ۶)، ۶ + ۵ = ۱۱

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ (۲ + ۵ = ۷)، ۷ + ۴ = ۱۱

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ (۴ + ۵ = ۹)، ۹ + ۲ = ۱۱

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرين کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې يوله بله سره يې جمع کوئ. د جمعې حاصل يې وليکئ بيا وروسته د جمعې حاصل له دريم عدد سره جمع کړئ.

۳ + ۵ + ۳ = ۱۱   □ + □ = ۱۱

۷ + ۱ + ۳ = ۱۱   □ + □ = ۱۱

۴ + ۶ + ۱ = ۱۱   □ + □ = ۱۱

فعاليت: زده کوونکي په دوو ډلو ويشل شئ هره زده کوونکي ته د کارتونو يوه قوطی چـــې لـــه (۱ – ۹) عددونه وي، ورکړئ، وروسته هر زده کوونکی خپل کارت نورو ته ښيي.
زده کوونکي دې له خپلو کارتونو څخه درې دوه رقمي تشکيل کړي په خپله خوښـــه دې ددوو عددونو مجموعه پيدا کړي. وروسته دې لاسته راغل حاصل له دريم عدد سره جمع کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

لاندې سوالونه په خپلو کتابچو کې حل کړئ.

۲۴ ۳۲ + ۱۲ ———	۱۷ ۳۱ + ۵۱ ———	۵۱ ۱۶ + ۲۲ ———
۴۲ ۲۲ + ۳۲ ———	۰ ۲۴ + ۳۵ ———	۱۵ ۳۳ + ۲۱ ———

۲۱ +۱۲ + ۲۳ = ____

۱۲ +۲۵ + ۳۱ = ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو ګروپونو جلاء کول).

لومړی فعالیت: له شکلونو څخه کار واخلئ ګروپونه جلا کړئ او عددي جملـــې یې ولیکئ، د مثال په توګه: په یوه ونه کې ۸ چوغکې ناستې دي. له هغې ونې څخه ۲ چوغکې والوتلې. اوس په ونه کې څو چوغکې پاتې شوي؟

۸ − ۲ = ۶

اوس لیدل کېږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق یا د تفریق د حاصل په نامه یادېږي.

دویم فعالیت: له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایســـکلونه خپلو خاوندانو یوووړل، څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه ______ = _____ − _______

دریم فعالیت: ۱۸ د پنسل قلمونه پر مېز پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده کوونکو واخیستل، څو پنسلونه پاتې کېږي؟

پنسلونه ______ = _____ − _______

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فعالیت: ۲۵ هلکان مسابقه لري، ۱۴ تنو یې تفریح وکړه، څو تنه یې دمسابقې په حالت کې دي؟

هلکان ـــــــ = ـــــــ – ـــــــ

پنځم فعالیت: د لاندې پوښتنو په تشو ځایونوکې د <، > یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۱۵ – ۰	☐	۳۸ – ۱۴	۲۸ – ۷	☐	۲۵ – ۱۱
۲۷ – ۱۶	☐	۵۱ – ۳۰	۵۵ – ۴۱	☐	۴۴ – ۲۳
۴۷ – ۱۵	☐	۳۲ – ۲۲	۷۰ – ۴۰	☐	۶۰ – ۳۰

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۱ – ۱۶ – ۷ = ـــــــ ۲ – ۲۳ – ۹ = ـــــــ

۲ – ۲۸ – ـــــــ = ۱۳ ۴– ـــــــ – ۹ = ۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتنې

هدف: زده کوونکي به له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخیستلای شي او هم دریاضي افاده ولیکلای شي.

لومړی فعالیت: عبارتي پوښتنې ولولئ او حل یې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په لومړي مېز باندې ۱۷ قلمونه دي په دوهم مېز باندې ۱۴ قلمونه دي.

په لومړي مېزباندې څو دانې قلمونه زیات دي؟

_____ قلمونه

۲. په لومړۍ الماری کې ۲۶ کاچوغې شته او په دویمه الماری کې ۱۵ په شمېر کاچوغې شته.

په لومړۍ الماری کې څو دانې کاچوغې زیاتې شتون لري؟

_____ کاچوغې زیاتې دي.

دویم فعالیت: عددي جملې یې ولیکئ او حل یې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې او جمیلې ۲۵ کوترې لیدلې دي.

حمید څو کوترې زیاتې لیدلې دي؟

۳۹ − ۲۵ = ۱۴ کوترې

۱. حمید ۳۸ دانې منې او زرغونه ۱۳ دانې منې لري.

حمید څو دانې منې زیاتې لري؟

_____ − _____ = _____ منې

۲. ملالۍ ۲۰ چوغکې او ګلالۍ ۱۶ چوغکې لیدلې دي.

ملالۍ څو چوغکې زیاتې لیدلې دي؟

_____ − _____ = _____ چوغکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فعاليت: د خپل گروپ سره کار وکړئ. له وړو تيرو يا عـــددي خـــط څخه کار واخلئ.

۱- لطيفې ۱۰ پنسلونه په کوټه کې کېښودل او يوشمېر پنسلونه نورهم په کوټه کې وو چې ټول ۱۲ پنسلونه کېږي ووایاست چې مخ کـــې په کوټې کې څو پنسلونه وو؟

______ پنسلونه

۲- ننگيالي د اوبو ۱۳ جکونه کور ته راوړل چې په کور کې ټول د اوبو ۱۶ جکونه شول ووایاست چې ترمخه په کورکې څو جکونه وو؟

______ جکونه

۳- خالد ۵ دانې شيريني لري او سليمه ۳ دانې شيريني، خالد څو دانـــې شيريني گانې سليمې ته ورکړې، اوس د هغوی ددواړود شيريني گانو شمېر مساوي دی، ووایاست چې خالد به څو دانې شـــريني گـــانې سليمې ته ورکړې وي.

______ دانې شريني گانې

کورنۍ دنده

د ځمکې پر مخ ۴ سطلونه دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري ووایاست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي اوکه ډبرې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمع او تفریق تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي دې دجمع او تفریق په رابطه باندې پوه شي.

که چېرې د دوو عددونو د جمع له حاصل څخه د جمع یو جز منفي کړو، بل جز د جمع حاصل کیږي که چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو، مفروق منه ورکوي.

تاسو ۳ کتابونه لرئ. ۴ کتابونه مو نور را ونیول. اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مو نور را ونیول ټول څو کتابونه لرئ؟

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ، اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ؟ ۴ کتابونه = ۳ − ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل، اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟ ۳ کتابونه = ۴ − ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکې وپیژندلې، څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴−۷ د تفریق یوه عملیه ده چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فعالیت:په دوه کسیزو ډلو وویشل شئ لاندې عبارتي سوالونه حل کړئ.

۱- احمد ۵ منې درلودې او مریمې ۴ منې احمد ته ورکړې احمد ټولې

څو منې لري؟

منې ــــ = ــــ + ــــ

۲- احمد ا و مریمه ۹ منې لري، مریمې خپلې ۴ منې واخیستلې. له

احمد سره څو منې پاتې دي؟

منې ــــ = ــــ - ــــــــ

۳- سارا ۱۳ بکسونه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسونه واخیستل، هغوی

ټول څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ــــ = ــــ + ــــ

کورنۍ دنده

په کورکې ۲۷ بکسونو شتون درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو څخه

واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ــــ = ــــ - ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

د جفت او تاق عددونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي به د جفت او تاق عددونه وپېژني.

د دې مخ ښي خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تـه یوه شمع رسېږي. یوه شمع اویو پتنګ یوه جوړه جوړوي او یوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کیږي نو د۲ عدد یو جفت عدد دی، دمخ کیڼــې خواته ۳ پتنګان او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې لیدل کېـږي دوه پتنګان ددوو شمعو په شاوخوا څرخېږي او یو پتنګ یوازې پاتې کېږي، دا یو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي)، نو د۳ عدد یو تاق عدد دی.

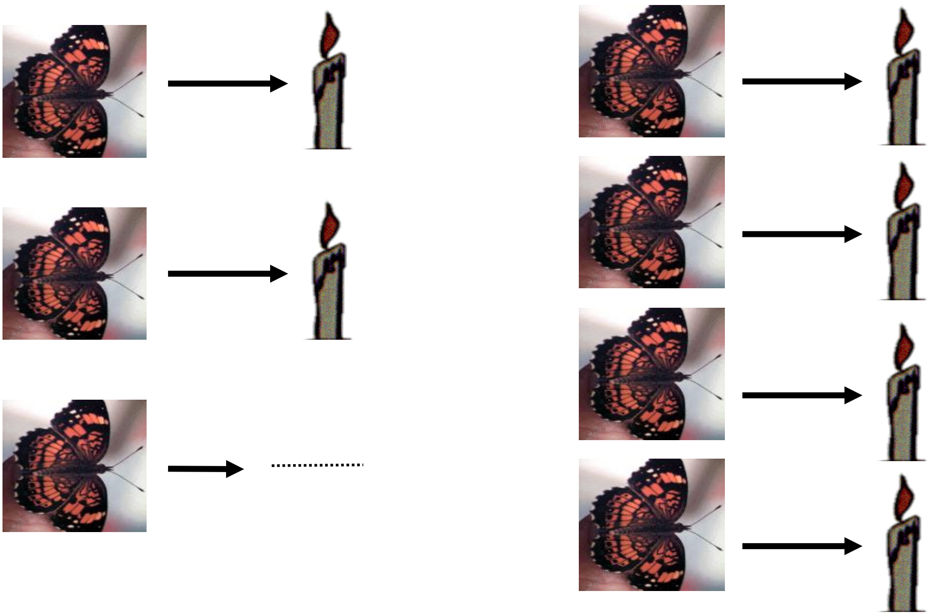

لومړی فعالیت: زده کوونکي دې د جفت اوتاق عددونه د یو رقمي عددونو په واسطه، لکه: ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره، لکه: یو زده کوونکی او یو کتاب، یو ز ده کوونکی یو قلم، یــوقلم او یــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخیص اوتوپیر کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې لوست څخه پوهېدلی شو چې د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونـــه جفـــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.
ټول هغه عددونه چې د یویز رقمونه یـــې ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي، جفـــت عددونه او ټول هغه عددونه چې د یویز رقمونه یـــې ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کېږي. په همدې ډول تاسې جفت اوتاق عددونـــه د وړو ډبرو په جوړه کولو سره په ښه توګه لیدلی شئ.

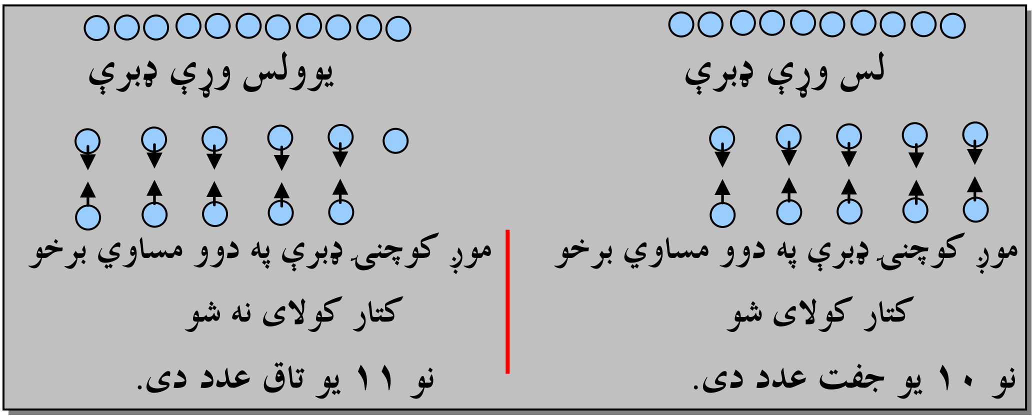

دویم فعالیت: کوچنۍ ډبرې وکاروئ او چارټ ډک کړئ.

	یوکتار د دې کوچنیو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	آیا دوه مساوي برخې جوړولی شی؟	جفت عدد، دي او که تاق؟
۱	۱۲	**هو**	**جفت**
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: په لاندې شکلونو کې کوم یو یې جفت اوکوم یو یې تاق دی؟

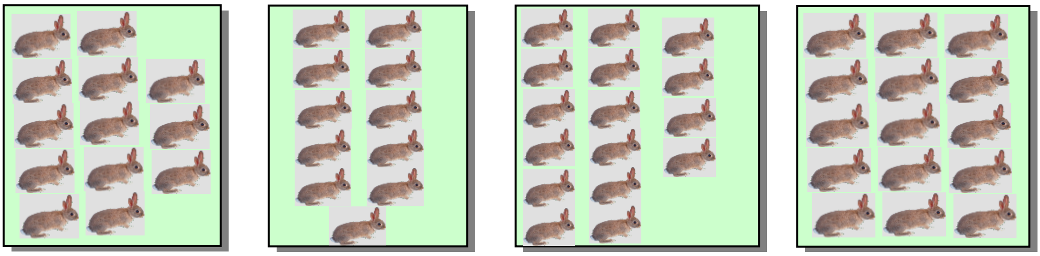

________ ________ ________ ________

څلورم فعالیت: جفت او یا تاق عددونه ولیکئ.

۱. ۵۵ تاق	۲. ۷۳ ______	۳. ۴۲ ______
۴. ۳۴ ______	۵. ۱۷ ______	۶. ۲۶ ______

کورنۍ دنده

لومړی درې جفت عددونه ولیکئ، بیا وروسته درې تاق عددونه ولیکئ.

جفت عددونه: ________ ________ ________

تاق عددونه: ________ ________ ________

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرين:

۱- له ۷۰، ۴۶،۵۴، ۳۳، ۲۳، ۱٦، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۲- له ۷۵، ٦۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۳- ټول جفت عددونه چې د ۳ او ۱۵ ترمنځ دي ويې‌ليکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چې د٦ او۲۲ ترمنځ شته دي ويې ليکئ؟

۵- لاندې جدول په خپلو کتابچو کې په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

۶- لاندې جدول خپلو په کتابچوکې په مناسبو عـــددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

کورنۍ دنده

۱ – د ۲۲ او ۴۲ عددونو ترمنځ طاق عددونه وليکئ.

۲- د ۱۵ او ۴۵ عددونو ترمنځ جفت عددونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فصل

د دوه رقمي عددونو جمع

اووه لسم لوست

له یوه رقمي
عددونو سره د دوه رقمي عددونو جمع کول (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي به دوه رقمي عددونه له یوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال:غواړو چې ١٦ عدد د٧ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

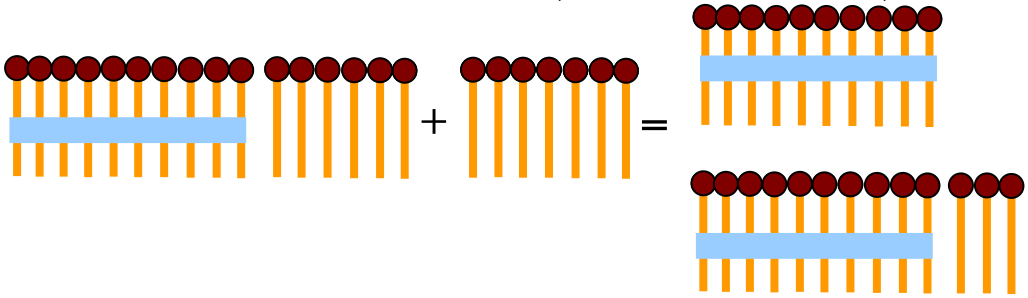

١٦ + ٧ = ٢٣

پوهېږو چې د١٦ عدد له ٦ یودانه یي او د لسو یوه بنډل څخه جوړ شوی دی، کله چې ٧ یودانه یي له هغه سره جمع شي د یو دانه یي شمېر ١٣ کېږي چې د هغو یودانه یي څخه یو د لسي بنډل لاس ته راځي او ٣ یودانه یي پاتي کېږي، په دې ډول د ټولو لرګیو شمېر دوه بنډله د لسیو او درې یودانه یي تـه رسېږي. چې د ٢٣ عدد حاصلېږي. څرنګه چې ٣ یو دانه یي د یویزو په مرتبه کې او٢ لسي د لسیزو په مرتبه کې لیکل کېږي، نو له همدې امله ویل کېږي چې د جمعې عملیه حاصل لرونکې ده.

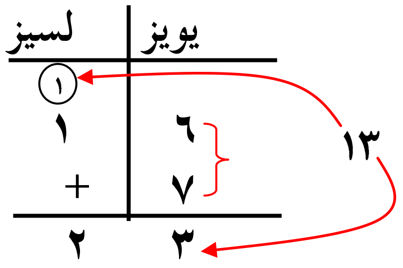

لومړی فعالیت: د پورتني مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

١٧	٢٥	٣٩	٤٥	٥٤
+ ٩	+ ٨	+ ٦	+ ٨	+ ٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت:

شکلونو ته وګورئ د جمع عمليه مرسته ورسوئ او دهغو له مخې د ليسزو ډله جوړه کړئ او د جمع حاصل لاسته راوړئ.

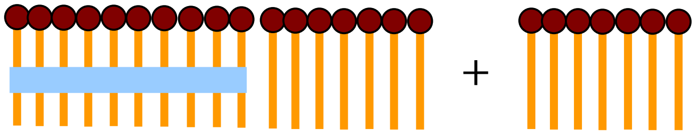

= ______

______ + ______ = ______

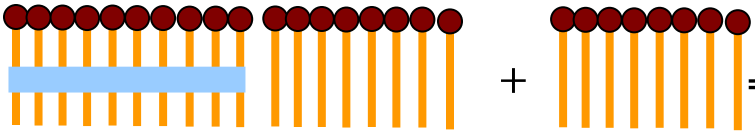

= ______

______ + ______ = ______

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۷	۴۵	۳۶
+ ۳	+ ۹	+ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱٦ دوه رقمي عدد سره جمع کړو، دتېر شوي لوست څخه پوهېږو چې د۱۵ عدد له ۵ يودانه يي او يوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱٦ عدد له ٦ يو دانه يي او يوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

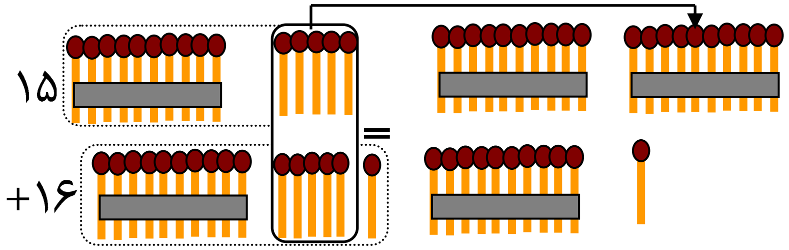

يويز	لسيز
	①
۵	۱
۶	+ ۱
۱	۳

دويم مثال:

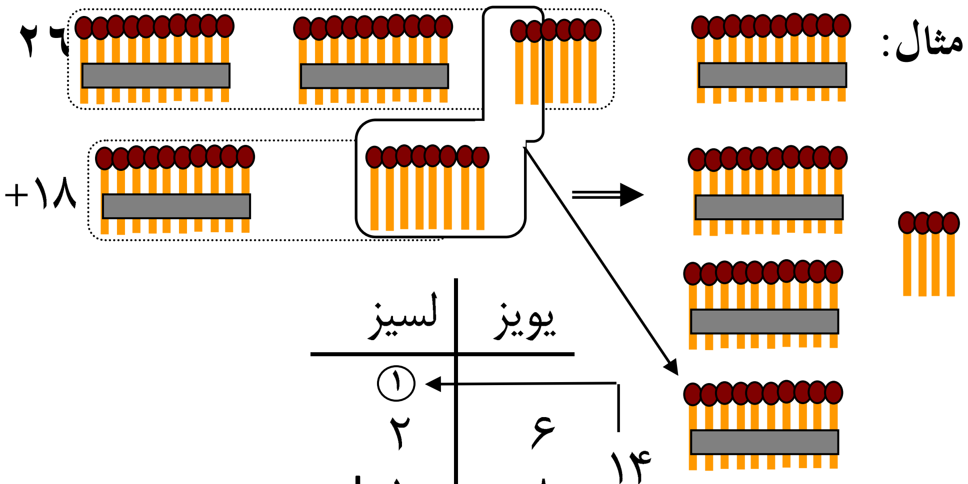

يويز	لسيز
	①
۶	۲
۸	+ ۱
۴	۴

۱۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چې حاصل ولري.

لومړی یویز سره جمع کړئ. دویم بیا ګروپ (حاصل ونیسي) جوړ کړئ.
دریم لسیز جمع کړئ.

۴۶	① ۴۶	① ۴۶
+ ۳۵	+ ۳۵ (۱۱)	+ ۳۵
	۱	۸۱

تاسو ولې لومړی یویز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره لاندې پوښتنې په حل کړئ.

۱.

لسیز	یویز
☐	
۶	۳
+ ۱	۷

لسیز	یویز
☐	
۲	۷
+ ۳	۱

لسیز	یویز
☐	
۳	۹
+ ۱	۵

لسیز	یویز
☐	
۳	۷
+ ۲	۹

۲.

لسیز	یویز
☐	
۲	۹
+ ۶	۶

لسیز	یویز
☐	
۴	۷
+ ۱	۸

لسیز	یویز
☐	
۶	۵
+ ۲	۷

لسیز	یویز
☐	
۳	۱
+ ۲	۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت: په دوه کسیزو ډلو وویشل شئ، لاندې عبارتي سوالونه حل کړئ.

۱- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ نور صندوقه هم په هغه الماری کي کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟

۲- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی؟ __________

۳- په یوه کارتن کې ۳٦ د شربت بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ زده کوونکو لپاره بس دي؟ ______

کورنۍ دنده

په خپلو کتابچو کې یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ او حل یې له ځان سره راوړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعې د دریو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به د دریو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پیداکړای شي.

په یوه ښوونځي کې ۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان دریاضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي، ټول څو هلکان دښوونځي درسي فعالیتونه سر ته رسوي؟

اوس د جمعې درې جزه یوله بله سره جمع کوو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نیسو.

په لومړي ګام کې یویز جمع کړئ	په دویم ګام کې حاصل ونیسئ	په دریم ګام کې لسیز جمع کړئ
	۱	۱
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴	۳۴
۱۸ +	۱۸ +	۱۸ +
۱۹	۹	۷۹

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

لومړی فعالیت: د خپل ټولګیوال سره یوځای کار وکړئ، جمع یې کړئ. که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ د جمعې حاصل پیداکړئ.

لسیز	یویز
۱	
۳	۲
۱	۸
۴ +	۲
۹	۲

لسیز	یویز
☐	
۱	۸
۲	۱
۱ +	۷

لسیز	یویز
☐	
۶	۲
۱	۴
۲ +	۳

لسیز	یویز
☐	
۴	۷
۱	۰
۲ +	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: له خپل یوه ټولګیوال سره کار او جمع يې کړئ.

۳۰	۱۲	۵۶	۴۸	۱۶	۵۱
۲۴	۲۵	۲۷	۲۱	۲۰	۲۳
+ ۲۰	+ ۵۱	+ ۴	+ ۲	+ ۶	+ ۱۳
					۸۷

۲۲	۱۵	۲۳	۴۷	۳۵	۲۷
۱۳	۴۷	۲۳	۱۲	۲۱	۴۳
+ ۴۲	+ ۳۵	+ ۲۳	+ ۷	+ ۲۵	+ ۱۴

۲۵ + ۳۷ + ۲۵ = ______

.۵ ۳۶ + ۱۸ + ۱۲ = ______

دریم فعالیت: کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکېټ کې يې وپلوري هر تار څو بیه لري؟

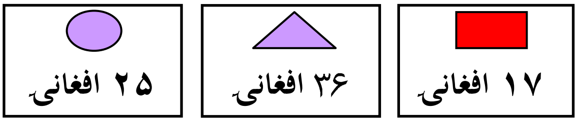

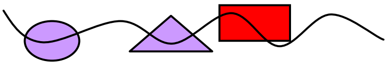

________ افغانۍ

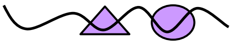

________ افغانۍ

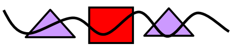

________ افغانۍ

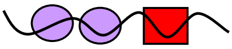

________ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو رقمي عددونو د جمعې د عمليې مشق او تمرين

لومړی فعاليت: حبيب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانيو له لاندې شيانو څخه کوم دوه شيان اخيستلای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ　　۴۸ افغانۍ　　۴۵ افغانۍ　　۴۰ افغانۍ

فکر وکړئ، ترڅو تاسوته معلومه شي چې ستاسو فکر سم دی او که نه؟

د دې دواړو جنسونو بيه زياتيږي: کوښښ وکړئ داسي شی واخلئ چې بيه يې لږه وي. ۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۹۷ افغانۍ	زه نږدې يم، خو بيه يې اوس هم زيات ده کوښښ وکړئ داسې شی واخلئ چې بياهم لږه بيه ولري. ۴۹ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۹۴ افغانۍ	تاسو پوره پيسې لرې چې دا دوه شيان واخلئ. ۴۹ افغانۍ + ۴۰ افغانۍ ۸۹ افغانۍ

دويم فعاليت: له خپل گروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبيب په ۹۳ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

________　________　________

حل يې کړئ او فکر وکړئ

۲- جميله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جميله _______ او _______ اخيستلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت:دشیانو قیمت ته په کتلو سره لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

ناوه کۍ

۲۹ افغانۍ

جورابې

۴۹ افغانۍ

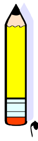

قلم

۴۲ افغانۍ

کتاب

۳۵ افغانۍ

عینکی

۳۰ افغانۍ

موټرکۍ

۲۵ افغانۍ

۱- جمیله ۶۹ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شیان واخلي، هغه کوم شیان اخیستلای شي؟

جمیله ________ او______ اخیستلای شي؟

۲- جمیله په ۶۹ افغانیو نور کوم دوه شیان اخیستلای شي؟

جمیله ________ او______ اخیستلای شي.

۳- جمشید ۶۰ افغانۍ لري، هغه غواړي له پورته شیانو څخه دوه شیان واخلي هغه کوم شیان اخیستلای شي؟

جمشید ________ او______ اخیستلای شي.

۴- جمشید په ۶۰ افغانیو نور کوم دوه شیان اخیستلای شي؟

جمشید ________ او______ اخیستلای شي.

کورنۍ دنده

جمیله غواړي چې درې شیان واخلي. آیا پوره پیسې ورته لري؟ تاسو څرنګه پوهیږئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل
د دوه رقمي عددونو تفريق

شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه ديوه رقمي عدد تفريق کول چې په هغه کې پور اخيستل وي

هدف: زده کوونکي به له دوه رقمي عدد څخه ديوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفريق کړای شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړئ چې له هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ، آيا په آسانه سره دا کار کولای شئ؟ څرنګه؟

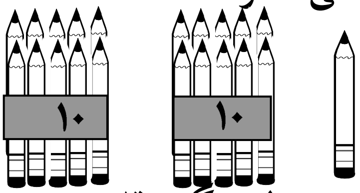

په شکل کې ليدل کېږي چې يو دانه او دوه بنډلونه د لس ګونوقلمونه شته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې بايد دلسيو يوبنډل خلاص کړئ دمثال په توګه:

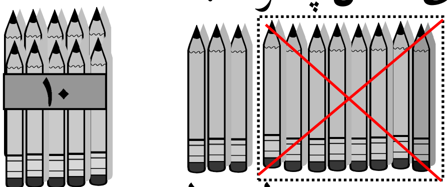

اوس چې ټول يوولس يودانه يي قلمونه او يو بنډل د لسيو دی له هغو څخه ۸ داني قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ داني يودانه يي او يو بنډل د لسي پاتې کېږي چې ۱۳ قلمونه کېږي په رياضي کې د تفريق دا عمليه داسې ښودل کېږي.

۱ ۱۱	
۲ ۱	← مفروق منه
− ۸	← مفروق
۱ ۳	← دتفريق حاصل

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفريق حاصل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول د پور اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې تفریق کړئ.

۳۲	۲۷	۲۶	۲۴
− ۵	− ۹	− ۸	− ۷

۵۷	۵۱	۴۵	۳۸
− ۸	− ۶	− ۸	− ۹

کورنۍ دنده

لاندی سوالونه حل کړئ.

۹۵	۸۲	۷۰	۶۳
− ۷	− ۶	− ۱	− ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفريق (د پوراخيستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي به له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفريق کړای شي.

لومړی فعاليت: د تاسو اورلگيت ۴۵ لرگوټي لري او غواړئ چې د اورلگيت ۱۸ داني خپل ورور ته ورکړئ، داکار څرنگه سرته رسولی شئ؟

لسيز	يويز
۴	۵
−۱	۸

پوهېږو چې ۴۵ د لسيو څلور بنډلو او ۵ يودانه يي څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له يوه بنډل لسي او ۸ يوه دانه يي څخه حاصل شوی دی.
اوپه دې هم پوهېږو چې د تفريق په عمليه کې يويز له يويز او لسيز لـــه لســـيز څخه منفي کوو. څرنگه چې د لوی عدد (مفروق منه) د يويزو رقم ۵ يودانه يي دی او له هغه څخه د ۸ يو دانه يي عدد منفي کېدای نشي، نو د لسي يوبنـــډل خلاصوو او په لسو يودانه يي يې بدلوو.

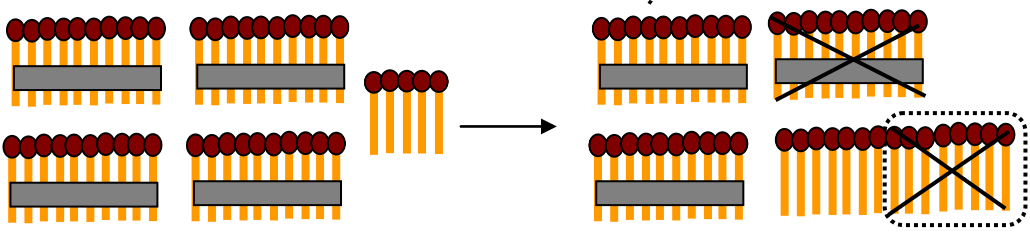

۴۵ − ۱۸ =   ۴۵ − ۱۸ =

لس يودانه يي چې له ۵ يو دانه يي سره يوځای شي ۱۵ يودانه يي حاصلېږي او د لسيو له بنډلو څخه د لسيو درې بنډله پاتې کېږي. له ۱۵ يودانه يي څخه چې ۸ يودانه يي منفي کړو ۷ يو دانه يي پاتې کېږي اوله دريو لسيو څخه چې يـــو بنډل د لسيو منفي شي ۲ بنډله پاتې کېږي چې د تفريق د دې عمليې په نتيجـــه کې ۲۷ لرگوټي پاتې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عملیه په ریاضي کې داسې تر سره کوو.

یویز	لسیز	
(١۵)	(٣)	
۵	۴	مفروق منه ◄………
٨	−١	مفروق ◄………
٧	٢	د تفریق حاصل ◄………

دویم فعالیت:

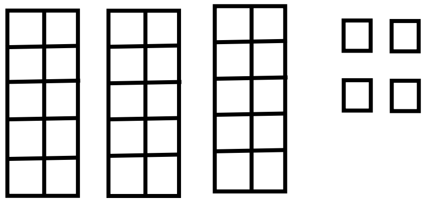

٣۴ ◄……… مفروق منه

− ١۶ ◄……… مفروق

◄……… دتفریق حاصل

په پورتني شکل کې نشو کولای سمدلاسه له ٣۴ عدد څخه د ١۶ عدد تفریق کړو، ترڅو چې یو بنډل د لسي په یوه دانه یي بدل نکړو، نو له دې امله د لسي یو بنډل په یو دانه یي باندې بدلوو او وروسته عملیه سرته رسوو.

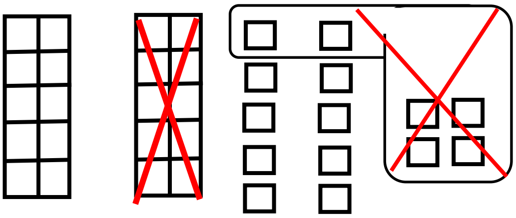

په دې شکل کې لیدل کیږي چې ١۴ یو دانه یي او ٢ لسي حاصل شوي دي. که چیرې له ١۴ یودانه یي څخه ٦ یودانه یي منفي شي ٨ یودانه یي پاتې کیږي او له ٢ لسیو څخه چې یو لسي منفي شي ١ لسی پاتې کیږي، د مثال په توګه:

یویز	لسیز	
(١۴)	(٢)	
۴	٣	مفروق منه ◄………
۶	−١	مفروق ◄………
٨	١	د تفریق حاصل ◄………

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغو کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

(۷)(۱۱)

۸۱ − ۱۴ = ۶۷

۴۹ − ۳۱ =	۶۴ − ۲۵ =	۸۱ − ۱۴ =
۶۲ − ۱۲ =	۲۲ − ۱۵ =	۷۳ − ۳۶ =
۵۶ − ۱۹ =	۳۸ − ۹ =	۹۴ − ۷ =

کورنۍ دنده:

تفریق یې کړئ.

۶۹ − ۴۹ =	۴۵ − ۳۵ =
۵۴ − ۳۴ =	۷۷ − ۱۸ =
۸۳ − ۴۴ =	۹۱ − ۶۶ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

دوه رقمي عددونه تفریق کړئ.

دریم	دویم	لومړی
۴ − ۲ = ۲	۱۱ − ۹ = ۲	⑷⑴
⑷⑴	⑷⑴	~~۵~~ ~~۱~~
~~۵~~ ~~۱~~	~~۵~~ ~~۱~~	− ۲۹
− ۲۹	− ۲۹	
۲۲	۲	

معنا یې دا ده چې ۲۲ = ۲۹ − ۵۱

لومړی فعالیت: دخپل ټولګیوال سره په ګډه کار وکړئ، تفریق یې کړئ، که چیرې اړتیـــاوي پـــور واخلئ.

لسیز	یویز
۵	۱۸
~~۶~~	۸
− ۴	۹
۱	۹

لسیز	یویز
☐	☐
۴	۵
− ۳	۸

لسیز	یویز
☐	☐
۸	۷
− ۵	۷

لسیز	یویز
☐	☐
۷	۳
− ۲	۱

لسیز	یویز
☐	☐
۴	۵
− ۱	۸

لسیز	یویز
☐	☐
۶	۳
− ۲	۷

لسیز	یویز
☐	☐
۷	۸
− ۴	۹

لسیز	یویز
☐	☐
۹	۵
− ۲	۶

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخیستلو سره لاندې پوښـــتنې حـــل کړئ.

۹۰	۳۶	۴۳	۶۷	۹۷
− ۷۱	− ۱۷	− ۵	− ۳۸	− ۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: د تفريق عمليه سر ته ورسوئ.

۸۳	۳۹	۴۶	۲۰	۸۵	۴۲
− ۲۴	− ۱۲	− ۲۵	− ۱۳	− ۲۰	− ۱۹

۵۲	۹۳	۷۸	۵۶	۴۰	۸۳
− ۳۷	− ۶۱	− ۱۹	− ۴۷	− ۲۵	− ۲۴

قوانين تعقيب او تفريق يې کړئ، قانون او قاعده پيداکړئ او ورک شوي عددونه وليکئ.

د ۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفريق کړئ	
۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

تفريق يې کړئ		
مفروق منه	مفروق	دتفريق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنۍ دنده

صادق د رياضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼې درلودې چې يوڅه شـــمېر د دې پاڼو څخه يوه کوچني موږک وخوړلې چې ۱۹ پاڼې يې پاتې دي د موږک خوړلـــو پـــاڼو شمېر معلوم کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د جمعې او تفریق د عملیو آزمویل د یو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي دې د جمع او تفریق په عملیو پوه شي.

د دې لپاره چې پوه شو، د جمعې عملیه صحیح سرته رسېدلې ده او که غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عملیې په واسطه یې آزمویو.

مثال:

۷۵ ← دجمعې لومړي جز		۹۳ (مفروق منه)	۱۳ ۸
+۱۸ ← دجمعې دویم جز		−۱۸ (مفروق)	
۹۳ ← دجمعې حاصل		۷۵ (دتفریق حاصل)	

امتحانول:

۹۳ مفروق منه

−۷۵ مفروق

۱۸ دتفریق حاصل

یعنې د جمعې د پوښتنې د صحیح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق کوو که چېرې د جمعې بل جز لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحیح ده. که چېرې د جمعې بل جز لاس ته رانشي، نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان یې کړئ.

۶۳ + ۲۹ = ☐ − ☐ = ☐	۵۹ + ۱۴ = ☐ − ☐ = ☐	۴۵ + ۲۸ = ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۲۴ = ☐ − ☐ = ☐

کورنۍ دنده

۳۹ + ۳۶ = ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۳۷ = ☐ − ☐ = ☐	۶۷ + ۲۷ = ☐ − ☐ = ☐	۷۵ + ۱۶ = ☐ − ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

د تفریق د عملیې آزموینه

هدف: زده کوونکي به د جمعي دعملیې په سرته رسولو سره د تفریق د عملیې په صحیح والی باندي ډاډه اوسي.

مثال:

۴۸	مفروق منه
− ۳۲	مفروق
۱۶	دتفریق حاصل

آزموینه:

د دې لپاره چي پوه شو د تفریق عملیه مو صحیح سرته رسولې ده اوکه نه په دې صورت کې د تفریق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفریق پوښتنه صحیح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

فعالیت: لاندې سوالونه لومړی حل کړئ وروسته یې امتحان کړئ.

$$\begin{array}{r} ۴۹ \\ -\ ۱۷ \\ \hline \end{array} \qquad + \begin{array}{r} \square \\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۸ \\ -\ ۲۸ \\ \hline \end{array} \qquad + \begin{array}{r} \square \\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۷ \\ -\ ۵۰ \\ \hline \end{array} \qquad + \begin{array}{r} \square \\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸۷ \\ -\ ۴۸ \\ \hline \end{array} \qquad + \begin{array}{r} \square \\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۷۰ \\ -\ ۲۰ \\ \hline \end{array} \qquad + \begin{array}{r} \square \\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

کورنۍ دنده: د تفریق عملیې لاندې پوښتنه حل او امتحان یې کړئ.

$$\begin{array}{r} ۶۷ \\ -\ ۵۰ \\ \hline \end{array} \qquad + \begin{array}{r} \square \\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ویشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي به عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي.

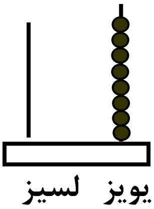

دا د چوت یو کوچنی نمونه ده. په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او د کیڼ خوا سیخ یا میله د لسیزو مرتبه ښيي، داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسیزو په مرتبه کې یې مرۍ نشته چې صفر راښيي. دا چوت چې تاسو وینئ د۸ عدد ښيي.

مثال: د ۱۰ او ۱۱ عددونه په لاندې چوټونو کې ښودل شوي دي.

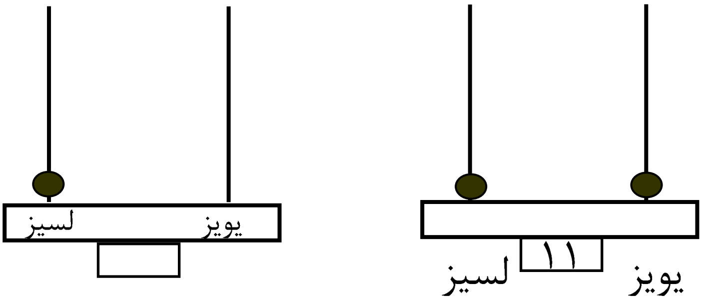

لومړی فعالیت:

تاسو دا هر یو شکل خپلو کتابچو ته نقل کړئ او د هغه اړوند عدد ولیکئ.

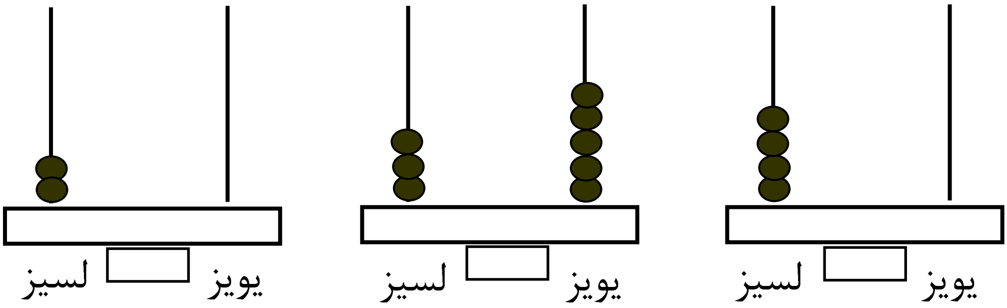

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طریقه باندې پوه شو، د دې مطلب د روښانه کولو لپاره د ۱۳ عدد له۱۱ له عدد سره جمع کوو.

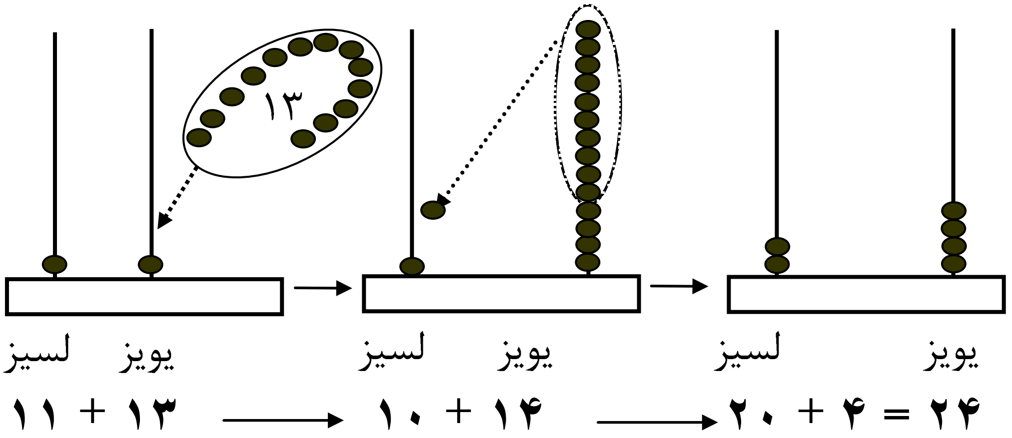

له کیڼ خوا څخه په لومړي چوت کې د یویزو په ځای کې یوه مرۍ او د لسیزو په ځای کې هم یوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښیي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزیاتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګانې په هغو باندې ورزیات شي، نوپه دویم شکل کې د یویزو په ځای ۱۴ مرۍ او د لسیزو په ځای کې بیاهم هغه یوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهېږو چې لس یو دانه یې دیوه لسي سره مساوي کېږي، نو د لسو یو دانه یې مریو په ځای د لسیزو په ځای کې یوه مرۍ ږدو چې د یویزو په ځای کې ۴ مرۍ پاتې کېږي او د لسیزو په ځای کې ۲ مرۍ پاتې کېږي چې دوه لسه یعنې ۲۰ راښیي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښیي.

دویم فعالیت: د چوت څخه په کار اخیستلو سره لاندې پوښتنې د زده کوونکو په واسطه جمع کړئ.

۱۵	۲۴	۲۸	۱۲
+ ۸	+ ۱۰	+ ۱۳	+ ۷

کورنۍ دنده: د ۳۵ او ۷۷ عددونه په چوت کې وښیئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي به د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي.

غواړو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ – ۱۲ = ☐

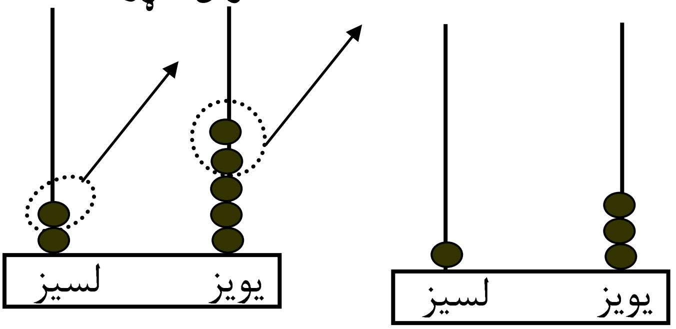

۲۵ – ۱۲ = ۱ ۳

د شکل له مخې لیدل کېږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کېږي، په نتیجه کې د ښي خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یوه مرۍ پاتې کیږي. چې د تفریق حاصل یې د۱۳ عدد کېږي.

فعالیت:

۱– د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳	۲۴	۱۵	۱۲
– ۱۳	– ۱۰	– ۸	– ۷

۲–د ۶، ۱۴، ۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

کورنۍ دنده: په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو لاندې ولیکئ.

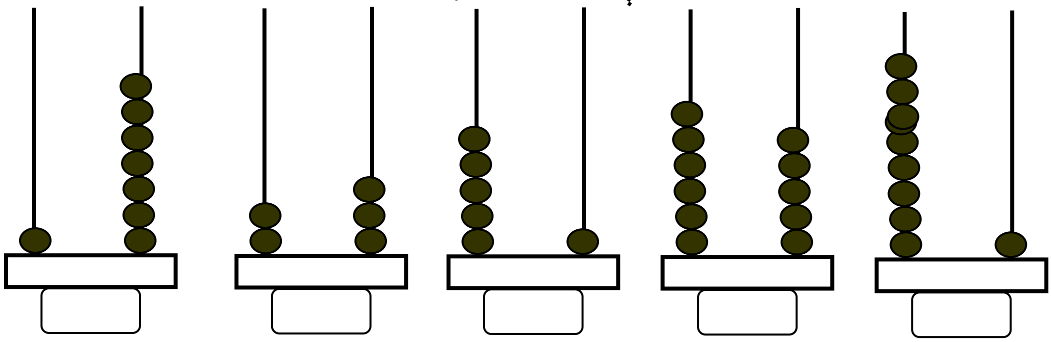

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

شپږ ویشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل

هدف: زده کوونکي به تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اولیکل زده کړي.

مور پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لسو شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر یوه شکل ته رقم وايي، که چېرې د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ او ۹ عددونو ښي خواته یو صفر کېږدو، نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ۶۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه یو لسی یاڅو لسیه راښيي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د کیڼ خواته په ترتیب سره لومړي رقم ته د یویزو ځای او د هغو دویم رقم ته د لسیزو ځای وايي.

اوس که چېرې د یو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه کېښودل شي، نو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ۶۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصلېږي چې دا عددونه یو سلي یا څو سلونه راښيي او درې رقمي عددونه بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست

لس گوني (لسیز) او سل گوني

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (لسیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کېږي.

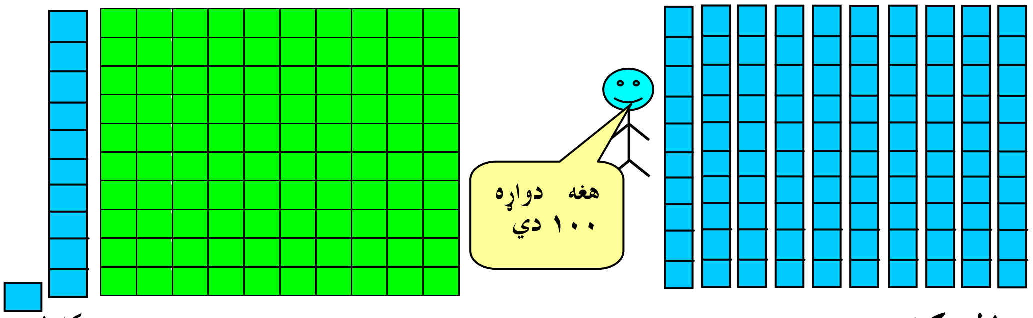

۱۰ لس گوني   ۱-سلی   دریم شکل   دویم شکل لومړي شکل

که چېرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهېدلای شو چــې دویــم شــکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دویم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل ځخه دی چــې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

لومړی فعالیت: هر کتار ځو سلیه رانبیي ویي لیکئ

۱. 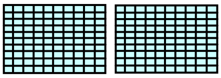	۲ سلگوني	۲۰۰
۲. 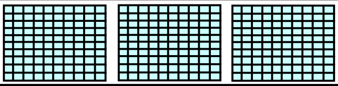	____ سلگوني	
۳. 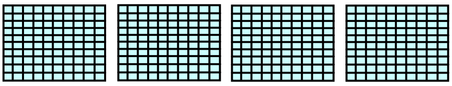	____ سلگوني	
۴. 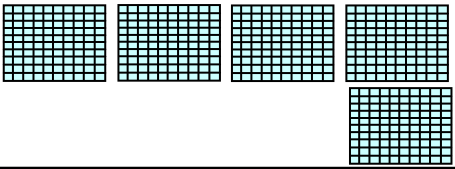	____ سلگوني	
۵. 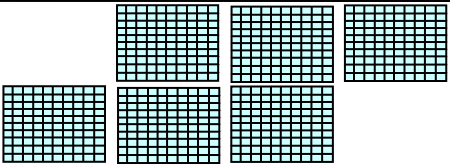	____ سلگوني	
٦. 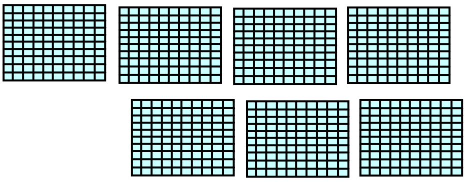	____ سلگوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنګه:

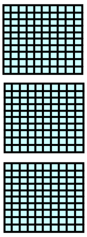

د سلونو بدلول په لسونو باندې ←

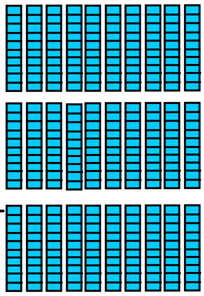

← بیایې ولیکئ

۳۰۰ = ۳۰ لسه

دویم فعالیت: د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تش ځایونه ډک کړئ.

۱. 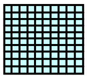

۱۰۰ = ۱۰ لسیه

۲. 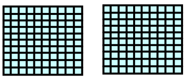

____ = ____ لسیه

۳. 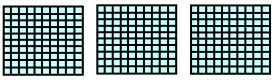

____ = ____ لسیه

۴. 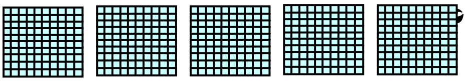

____ = ____ لسیه

۵. 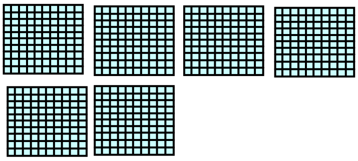

____ = ____ لسیه

۶. 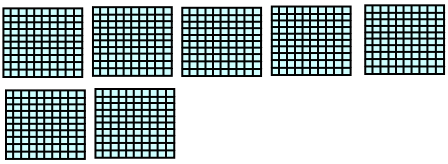

____ = ____ لسیه

کورنۍ دنده:

لاندې عددونه خپلو کتابچو ته نقل کړئ او په تورو یې ولیکئ.

۳۰۰ ، ۲۰۰ ، ۴۰۰ ، ۹۰۰ ، ۸۰۰ ، ۵۰۰ ، ۷۰۰ ، ۸۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي به درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای پر ځای کړای شي.

گرانو زده کوونکو! تاسو په تېر لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پېژندلي دي. اوس که چېرې د ۱۰۰، ۲۰۰، ۰۰۰، ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د ۱، ۲، ۰۰۰، ۹ یو رقمي عدد ولیکو د ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او ۱۰۹ عددونه حاصلېږي، همدارنگه که چېرې ددواړو صفرونو په ځای نور رقمونه ولیکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسیزو او سلیزو په ځایونوکې په لاندې توگه لیکل کېږي:

یویز	لسیز	سلیز

یویز	لسیز	سلیز

یویز	لسیز	سلیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

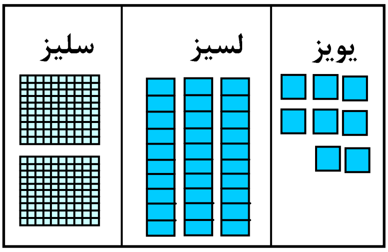

دوه سوه اته دیرش

سلیز	لسیز	یویز
۲	۳	۸

فعالیت: لاندې مثالونه د نمونې په څیر حل کړئ.

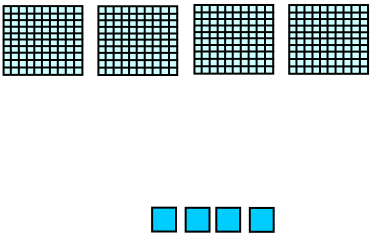

سلیز	لسیز	یویز
۴	۰	۴

۴۰۴
____

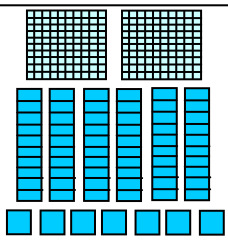

سلیز	لسیز	یویز

____

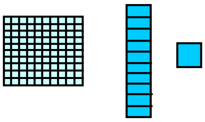

سلیز	لسیز	یویز

____

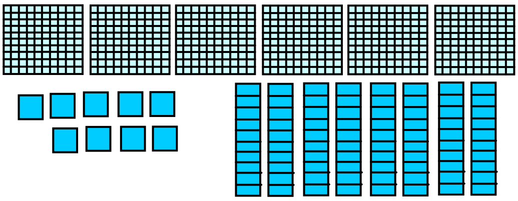

سلیز	لسیز	یویز

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

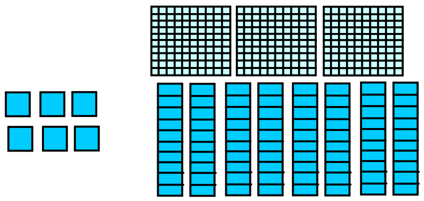

سلیز	لسیز	یویز

____

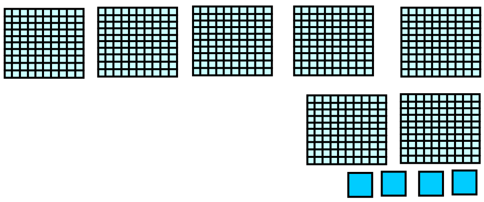

سلیز	لسیز	یویز

____

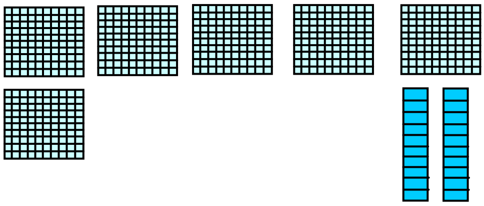

سلیز	لسیز	یویز

____

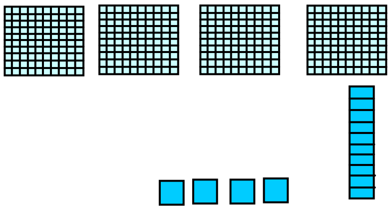

سلیز	لسیز	یویز

____

۸. تاسو یو عدد وټاکئ او د 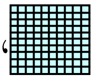، 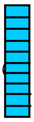 شکلونو په واسطه هغه عدد وښایاست.

سلیز	لسیز	یویز

____

كورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه یې پیداکړئ.

په ۴۰۰ کې څومره 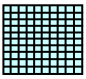 ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۹۰۰ کې څومره 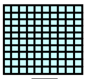 ؟

په ۹۰۰ کې څومره 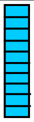 ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ويشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي به برسيره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قيمت وپېژني او وبې ليکي د شکلونو له مخې به وکړای شي اړوند عددوليکي.

يو عدد په ۳ ډوله ليکلای شو لکه:

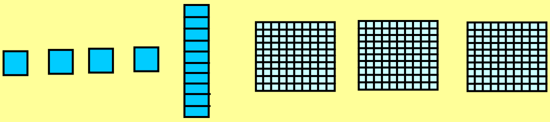

۳ سلی،۱ لسي ۴ يودانه يي

۴ + ۱۰ + ۳۰۰

۳۱۴

لومړی فعاليت: د خپل يوه ټولګيوال سره کاروکړئ، د حل شوي مثال څخه په کاراخيستلو سره عدد په ۳ ډوله وليکئ:

۱.

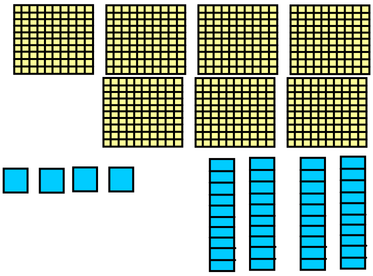

_____ سليز _____ لسيز _____ يويز

_____ + _____ + _____

____

۲.

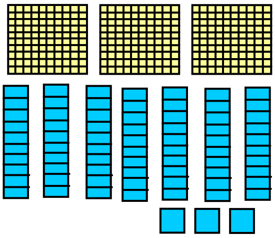

_____ سليز _____ لسيز _____ يويز

_____ + _____ + _____

____

۳.

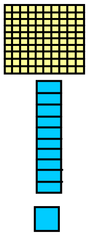

_____ سليز _____ لسيز _____ يويز

_____ + _____ + _____

____

۴.

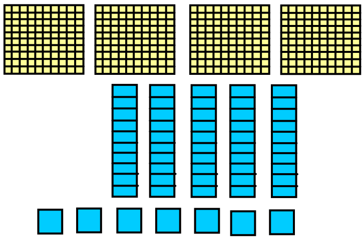

_____ سليز _____ لسيز _____ يويز

_____ + _____ + _____

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: شکلونه وګورئ او دهغو اړوند عددونه ګروپ بندي او ويې ليکئ.

مثال:

۱. 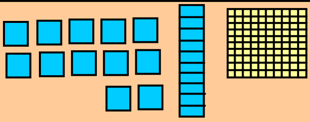 ۱ سليز ۱ لسيز ۱۲ يويز

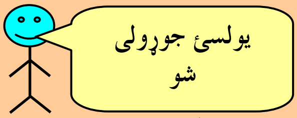

۲. شکل ته وګورئ له يويزو څخه يوبل لسی يا لسيز جوړ کړئ.

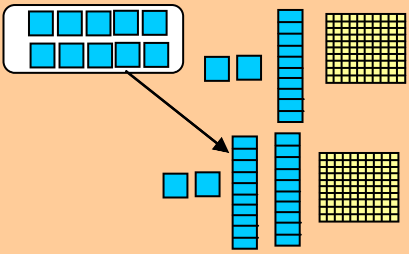

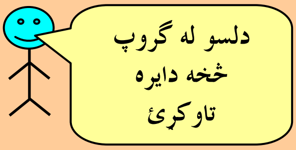

۳. ۱ سلئ ۲ لسئ ۲ يودانه يي ۱۲۲

۱. له لسيو (لسيزو) څخه د سليو(سليزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد يي وليکئ.

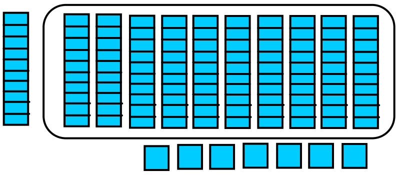

۱ سلي ۱ لسي ۷ يودانه يي

۱۱۷

---

۲. 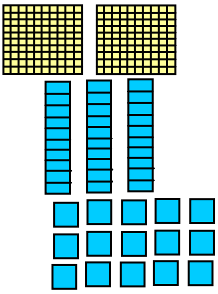

___ سلي ___ لسي ___ يودانه يي

___ + ___ + ___

___

---

۳. 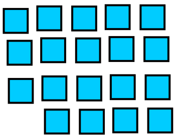

___ سلي ___ لسي ___ يودانه يي

___ + ___ + ___

___

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د شکل له مخې وليکي په دريو طريقو په خالي ځايونو کې

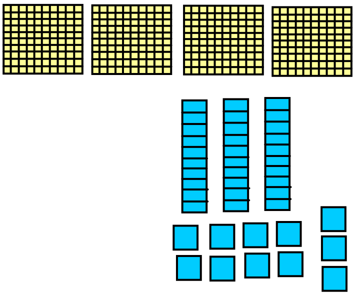

___ سلي ___ لسي ___ يودانه يي

___ + ___ + ___

___

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ۱۰۰–۵۰۰ پوري ښيي.

۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵	۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹
۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۹
۱۲۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶	۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹
۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹
۱۴۰	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹
۱۵۰	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۶	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۹
۱۶۰	۱۶۱	۱۶۲	۱۶۳	۱۶۴	۱۶۵	۱۶۶	۱۶۷	۱۶۸	۱۶۹
۱۷۰	۱۷۱	۱۷۲	۱۷۳	۱۷۴	۱۷۵	۱۷۶	۱۷۷	۱۷۸	۱۷۹
۱۸۰	۱۸۱	۱۸۲	۱۸۳	۱۸۴	۱۸۵	۱۸۶	۱۸۷	۱۸۸	۱۸۹
۱۹۰	۱۹۱	۱۹۲	۱۹۳	۱۹۴	۱۹۵	۱۹۶	۱۹۷	۱۹۸	۱۹۹
۲۰۰	۲۰۱	۲۰۲	۲۰۳	۲۰۴	۲۰۵	۲۰۶	۲۰۷	۲۰۸	۲۰۹
۲۱۰	۲۱۱	۲۱۲	۲۱۳	۲۱۴	۲۱۵	۲۱۶	۲۱۷	۲۱۸	۲۱۹
۲۲۰	۲۲۱	۲۲۲	۲۲۳	۲۲۴	۲۲۵	۲۲۶	۲۲۷	۲۲۸	۲۲۹
۲۳۰	۲۳۱	۲۳۲	۲۳۳	۲۳۴	۲۳۵	۲۳۶	۲۳۷	۲۳۸	۲۳۹
۲۴۰	۲۴۱	۲۴۲	۲۴۳	۲۴۴	۲۴۵	۲۴۶	۲۴۷	۲۴۸	۲۴۹
۲۵۰	۲۵۱	۲۵۲	۲۵۳	۲۵۴	۲۵۵	۲۵۶	۲۵۷	۲۵۸	۲۵۹
۲۶۰	۲۶۱	۲۶۲	۲۶۳	۲۶۴	۲۶۵	۲۶۶	۲۶۷	۲۶۸	۲۶۹
۲۷۰	۲۷۱	۲۷۲	۲۷۳	۲۷۴	۲۷۵	۲۷۶	۲۷۷	۲۷۸	۲۷۹
۲۸۰	۲۸۱	۲۸۲	۲۸۳	۲۸۴	۲۸۵	۲۸۶	۲۸۷	۲۸۸	۲۸۹
۲۹۰	۲۹۱	۲۹۲	۲۹۳	۲۹۴	۲۹۵	۲۹۶	۲۹۷	۲۹۸	۲۹۹
۳۰۰	۳۰۱	۳۰۲	۳۰۳	۳۰۴	۳۰۵	۳۰۶	۳۰۷	۳۰۸	۳۰۹
۳۱۰	۳۱۱	۳۱۲	۳۱۳	۳۱۴	۳۱۵	۳۱۶	۳۱۷	۳۱۸	۳۱۹
۳۲۰	۳۲۱	۳۲۲	۳۲۳	۳۲۴	۳۲۵	۳۲۶	۳۲۷	۳۲۸	۳۲۹
۳۳۰	۳۳۱	۳۳۲	۳۳۳	۳۳۴	۳۳۵	۳۳۶	۳۳۷	۳۳۸	۳۳۹
۳۴۰	۳۴۱	۳۴۲	۳۴۳	۳۴۴	۳۴۵	۳۴۶	۳۴۷	۳۴۸	۳۴۹
۳۵۰	۳۵۱	۳۵۲	۳۵۳	۳۵۴	۳۵۵	۳۵۶	۳۵۷	۳۵۸	۳۵۹
۳۶۰	۳۶۱	۳۶۲	۳۶۳	۳۶۴	۳۶۵	۳۶۶	۳۶۷	۳۶۸	۳۶۹
۳۷۰	۳۷۱	۳۷۲	۳۷۳	۳۷۴	۳۷۵	۳۷۶	۳۷۷	۳۷۸	۳۷۹
۳۸۰	۳۸۱	۳۸۲	۳۸۳	۳۸۴	۳۸۵	۳۸۶	۳۸۷	۳۸۸	۳۸۹
۳۹۰	۳۹۱	۳۹۲	۳۹۳	۳۹۴	۳۹۵	۳۹۶	۳۹۷	۳۹۸	۳۹۹
۴۰۰	۴۰۱	۴۰۲	۴۰۳	۴۰۴	۴۰۵	۴۰۶	۴۰۷	۴۰۸	۴۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۰	۴۱۱	۴۱۲	۴۱۳	۴۱۴	۴۱۵	۴۱۶	۴۱۷	۴۱۸	۴۱۹
۴۲۰	۴۲۱	۴۲۲	۴۲۳	۴۲۴	۴۲۵	۴۲۶	۴۲۷	۴۲۸	۴۲۹
۴۳۰	۴۳۱	۴۳۲	۴۳۳	۴۳۴	۴۳۵	۴۳۶	۴۳۷	۴۳۸	۴۳۹
۴۴۰	۴۴۱	۴۴۲	۴۴۳	۴۴۴	۴۴۵	۴۴۶	۴۴۷	۴۴۸	۴۴۹
۴۵۰	۴۵۱	۴۵۲	۴۵۳	۴۵۴	۴۵۵	۴۵۶	۴۵۷	۴۵۸	۴۵۹
۴۶۰	۴۶۱	۴۶۲	۴۶۳	۴۶۴	۴۶۵	۴۶۶	۴۶۷	۴۶۸	۴۶۹
۴۷۰	۴۷۱	۴۷۲	۴۷۳	۴۷۴	۴۷۵	۴۷۶	۴۷۷	۴۷۸	۴۷۹
۴۸۰	۴۸۱	۴۸۲	۴۸۳	۴۸۴	۴۸۵	۴۸۶	۴۸۷	۴۸۸	۴۸۹
۴۹۰	۴۹۱	۴۹۲	۴۹۳	۴۹۴	۴۹۵	۴۹۶	۴۹۷	۴۹۸	۴۹۹
۵۰۰									

تمرین:

د ۱۰۵ عدد په چوټ کې ښودل شوي دي له هغه څخه په کار اخیســتلو سره د۱۰۹،۱۰۸ او ۱۲۰ عددونه په چوټ کې وښایاست.

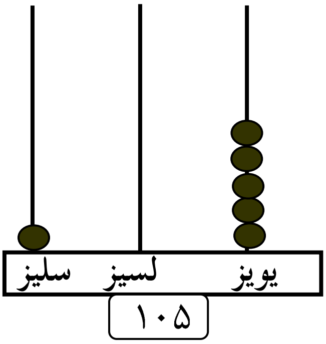

کورنی دنده

په خپلو کتابچو کې د (۲۰۱ او ۲۱۰) عددونه په چوټ کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د یوه عدد مخ کې عدد، وروسته اود دوه عددونو منځ عدد

هدف: په دې لوست کې به زده کوونکي دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دي وپیژني.

۱–هغه عددونه ولیکئ چې د درکړل شوو عددونوڅخه یو عدد مخ کې شتون لري.

مثال. ۲۷۷ ، ۲۷۸	______ ، ۵۴۶	______ ، ۱۲۷
______ ، ۳۲۹	______ ، ۴۴۰	______ ، ۷۸۱
______ ، ۶۳۰	______ ، ۹۱۷	______ ، ۸۴۶

۲– هغه عددونه ولیکئ چې د درکړل شوو عددونو څخه یو عدد وروسته قرارلري.

۱۱۲، ______	۳۱۹، ______	۸۵۵، ______
۴۷۸، ______	۹۹۸، ______	۲۵۲، ______
۵۹۱، ______	۷۴۳، ______	۶۶۹، ______

۳–هغه عددونه ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راشي.

۱۱۸، ______ ، ۱۲۰	۴۹۹، ______ ، ۵۰۱	۷۸۷، ______ ، ۷۸۹
۶۴۲، ______ ، ۶۴۳	۲۹۹، ______ ، ۳۰۱	۹۵۳، ______ ، ۹۵۵
۸۲۷، ______ ، ۸۲۹	۳۳۵، ______ ، ۳۳۷	۳۷۸، ______ ، ۳۸۰

۴– ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵۶۰ په منځ کې دي وې لیکئ.

کورنۍ دنده:

د درکړل شوو عددونو مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

۲۲۲، ______ ، ۲۲۴	، ______ ، ۱۹۶	۲۳۴، ______
______ ، ۴۲۱	۶۴۹، ______ ، ۶۵۱	۹۱۹، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوديرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي به کوچني او لوی عددونه يوله بله سره تشخيص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپيژنـــي د >، < او = نښې وکاروي.

>	<	=
دا > نښه زيات راښيي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زيات له ۱۱۱ څخه دي	دا < نښه لږ راښيي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا = نښه مساوي راښيي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي

فعاليت: د عددونو هره جوړه د (<، > يا =) نښې په دايره کې په ابښودلوسره پرتله کړئ.

۴۲۳ (<) ۳۵۳	۵۰۱ ( ) ۴۹۲	۲۷۱ ( ) ۲۷۱
۵۴۷ ( ) ۴۹۹	۷۷۷ ( ) ۸۱۲	۱۴۲ ( ) ۲۴۲
۶۸۷ ( ) ۸۲۱	۳۱۷ ( ) ۳۱۷	۹۲۸ ( ) ۹۲۹
۶۲۵ ( ) ۶۲۵	۴۱۸ ( ) ۲۵۷	۵۸۹ ( ) ۵۸۹
۱۲۹ ( ) ۱۷۲	۳۶۴ ( ) ۲۸۱	۶۶۹ ( ) ۵۶۹
۲۳۰ ( ) ۱۰۰	۷۶۸ ( ) ۸۰۱	۴۱۲ ( ) ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کـــې استعمال کړئ.

____ (<) ____	____ (=) ____	____ (>) ____
____ (>) ____	____ (>) ____	____ (=) ____

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه يو عدديم چې له ۶۷۵ څخه لږ او له ۶۶۷ څخه زيات يم په داسې توګه چې زما د يويز رقم ۲ دی. زه کوم عدد يم؟

۲. د يوه عدد په برخه کې يوه معما وليکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل يې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي به عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دځایونو تړاکل وکړای شي.

دیوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

فهرست
۶فصل ۳۱۸
۷فصل ۳۳۷
۸فصل ۴۰۰
۹فصل ۴۲۰
۱۰فصل ۴۶۲

لاندي عددونه له ښې خوا څخه کیڼې خواته د کوچني عدد څخه لوي عدد ته ترتیب شوی دي.

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته ترتیب شوي دي ۴۶۲، ۴۲۰، ۴۰۰، ۳۳۷، ۳۱۸

لومړی فعالیت:

۱– لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ ______، ______، ______، ______

۲۹۶، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ ______، ______، ______، ______

۷۷، ۴۱۵، ۶۹۰، ۱۵۲ ______، ______، ______، ______

۲– لاندې عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۳۴۸، ۲۲۰، ۴۶۴، ۷۳۲ ______، ______، ______، ______

۶۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ ______، ______، ______، ______

۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ ______، ______، ______، ______

---

۳. د ۸، ۲ او ۶ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلی او جوړولی شئ؟

_____ _____ _____ _____ _____ _____

---

۴. د خپلې خوښې عددونه د ډېرو لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتیب او ویې لیکئ

ډېر لږ ______، ______، ______، ______، ______، ______، ______، ______، ______ ډېر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېر کوچني عدد خواته ترتیب کړئ او دا عددونه د ۶۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

______، ______، ______، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست.

د ۴۶۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ، ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست.

۱- د کوم عدد یویز ۴ دی؟

۲- د کوم عدد لسیز صفر دی؟

۳- د کوم عدد لسیز ۶ دی؟

۴- د کوم عدد سلیز ۷ دی؟

۵- د دې دواړو عددونو د تفریق حاصل پیدا کړئ؟

۶- کوم عدد لوی دی؟ ______

دلاندې شکلونو څخه په ګټې اخیستلو سره اړوند عددونه په درې ډوله ولیکئ.

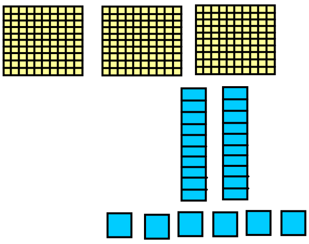

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

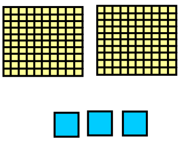

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: لاندې شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یـــویزو او لســـیزو څخه په ترتیب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو له شاوخوا څخه دایـــره وکاږئ او اړوند عدد یې ولیکئ.

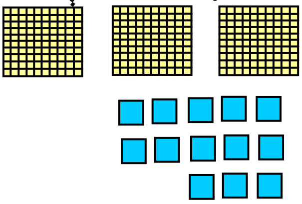

___ سل ___ لسه ___ یو

___ + ___ + ___

___

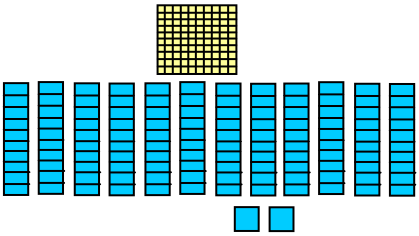

___ سل ___ لسه ___ یو

___ + ___ + ___

___

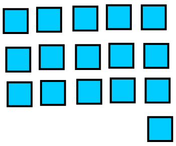

___ سل ___ لسه ___ یو

___ + ___ + ___

___

۲− لاندې پوښتنې خپلوکتابچوته نقل کړئ اوپه دایرو کې د<،> یا = مناسبه نښـــه ولیکئ.

۲۰۷ ◯ ۷۰۲ ۱۱۶ ◯ ۱۶۱ ۲۲۰ ◯ ۱۲۱

۴۳۷ ◯ ۷۴۳ ۳۳۲ ◯ ۲۳۳ ۳۱۲ ◯ ۱۲۳

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

۶۰۵، ۶۱۵، ۶۲۵، ۶۳۵ ۸۰۰، ۸۰۵، ۸۱۰، ___

۳۴۰، ۳۵۰، ۳۶۰، ___ ۵۹۹، ۶۹۹، ۷۹۹، ___

۳۲۲، ۳۳۲، ۳۴۲، ___ ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۸، ___

کورنۍ دنده:

مخ کې عدد وروسته عدد او د دوو عددونو په منځ کې عدد ولیکئ.

___، ۴۳۶ ۸۰۹، ___، ۸۱۱ ۱۷۰، ___

۶۳۷، ___، ۶۳۹ ۳۳۳، ___ ۴۴۴، ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل
د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دیرشم لوست

د سلونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې به زده کوونکي په درې رقمي (سلونو) عددونو کې جمع او تفریق سرته ورسولی شي.

د چوکاټ په تشو ځایونو کې هغه وزنونه ولیکئ چې په افقي ډول سره جمع شي او د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوګرامه	..... کیلوګرامه	
.... کیلوګرامه	۷۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	.... کیلوګرامه
۸۰۰ کیلوګرامه	..... کیلوګرامه	۱۰۰ کیلوګرامه

مثال:

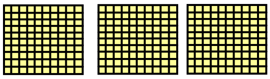

۳ سله

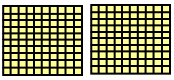

۲ سله

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۳۰۰ + ۲۰۰ = ۵۰۰

فعالیت: پورتني مثال په نظر کې ونیسئ اولاندې پوښتنې جمع کړئ.

۱. 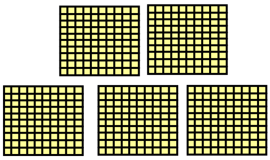

______ سله = ______ سله + ______ سله

______ = ______ + ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. 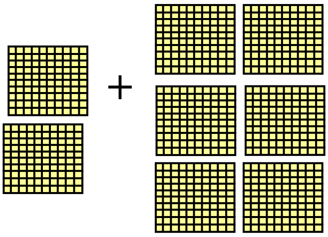

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۳. 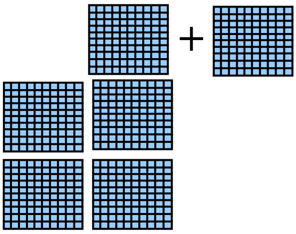

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۴. 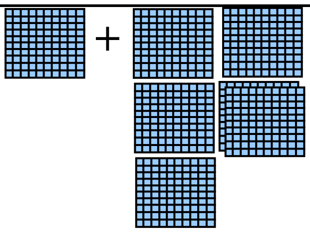

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۵. 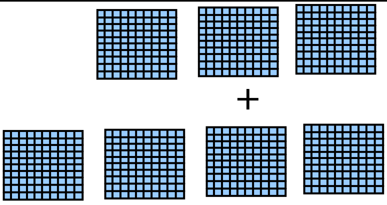

____ سله	____
+ ____ سله	+ ____
____ سله	____

۶. 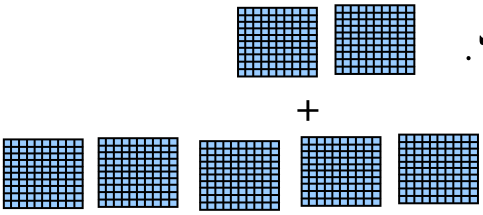

____ سله	____
+ ____ سله	+ ____
____ سله	____

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې د سلګونو بنډلونه په خپلو کتابچو کې رسم او جمع یې کړئ.

۲ ____ سله	____
+ ۳ ____ سله	+ ____
____ سله	____

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

د درې رقمي عدد جمع کول له درې رقمي عددسره چې ديويز او لسيز رقمونه يې صفر وي

هدف:زده کوونکي به يو درې رقمي عدد له بل درې رقمي عدد سره چې ديويز او لسيز رقمونه يې صفر وي جمع کړاي شي.

مثال

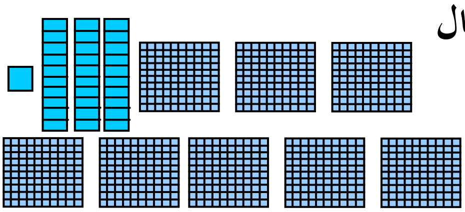

۳ سله ۳ لسه ۱ يو

۵ سله ۰ لسه ۰ يو

۸ سله ۳ لسه ۱ يو

۳۳۱
+ ۵۰۰
۸۳۱

۸۳۱ = ټوله

فعاليت: د پورته مثالونه په څير لاندې سوالونه حل کړئ.

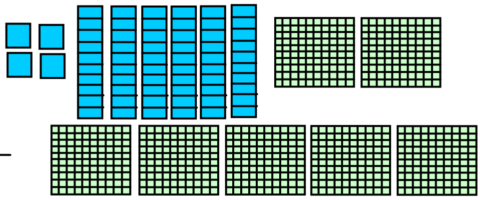

___ سله ___ لسه ___ يو

___ سله ___ لسه ___ يو

___ سله ___ لسه ___ يو

___
+ ___
___

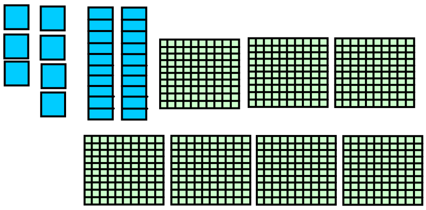

___ سله ___ لسه ___ يو

___ سله ___ لسه ___ يو

___ سله ___ لسه ___ يو

___
+ ___
___

۲۷۳ + ۳۰۰   ۱۸۷ + ۵۰۰   ۶۱۲ + ۱۰۰   ۴۳۹ + ۵۰۰   ۶۴۳ + ۲۰۰

۵۲۷ + ۱۰۰   ۷۲۸ + ۲۰۰   ۴۸۳ + ۳۰۰   ۵۱۲ + ۱۰۰   ۳۷۴ + ۴۰۰

کورنۍ دنده: جمع يې کړئ.

۸۴۷ + ۱۰۰   ۲۴۷ + ۷۰۰   ۴۸۲ + ۲۰۰   ۳۷۱ + ۵۰۰   ۵۴۷ + ۳۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمعکول

هدف: زده کوونکي به ټول درې رقمي عددونه یوله بله سره جمع کړاي شي.

مثال: د اماني ښوونځي یو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو لپاره لري. د سه شنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل. په مجموع کې د دې سالون څخه څو تنو لیدنه کړې ده؟

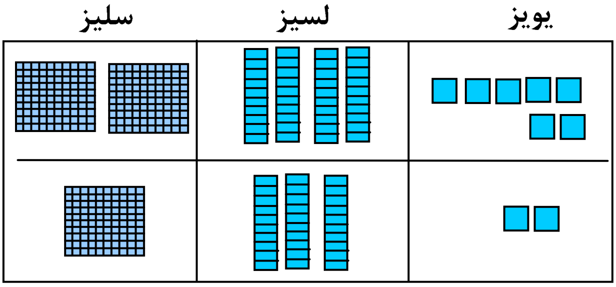

سلیز	لسیز	یوېز
۲	۴	۷
۱ +	۳	۲
۳	۷	۹

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

۹ یو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

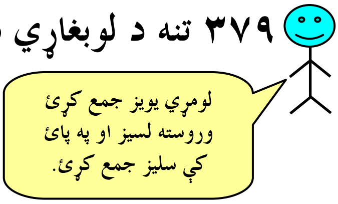

پوښتنه: ولې موږ لومړی یوېز جمع کوو؟

لومړی فعالیت: د خپل یو ټولګیوال سره کار وکړئ له یوېزو څخه یې پیل کـــړئ اوجمع یې کړئ.

سلیز	لسیز	یوېز
۱	۲	۵
۳ +	۳	۴

سلیز	لسیز	یوېز
۳	۱	۴
۱ +	۲	۵

سلیز	لسیز	یوېز
۳	۱	۶
۲ +	۵	۱

سلیز	لسیز	یوېز
۴	۲	۲
۵ +	۱	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

سليز	لسيز	يويز
٢	٧	۵
+ ۴	١	٩

سليز	لسيز	يويز
۶	٣	٧
+ ١	۶	١

سليز	لسيز	يويز
۵	٣	٨
+ ١	۵	٠

سليز	لسيز	يويز
۴	۵	۴
+ ١	١	۴

دويم فعاليت: جمع يې کړئ:

١٢٩ + ٣٠	٣۴١ + ١٢٨	١٧٠ + ٣١٢	٢٠۶ + ١٧٢	۶١٢ + ٣۵
۴٠٣ + ٢١۴	١۵٩ + ٢٢٠	٣٢۵ + ٧١	۵٠٨ + ٢١٠	۴١٢ + ۴۴
٣٣١ + ۵١٧	١١١ + ۴۴٣	۵٣٧ + ٢١	٧٧١ + ١٠٨	٨٢٣ + ١۶۴

کورنۍ دنده:

په تشو ځايونو کې مناسب عددونه وليکئ.

سليز	لسيز	يويز
☐	١	☐
+ ٢	☐	۶
٩	٨	٩

سليز	لسيز	يويز
٢	☐	۶
+ ☐	۵	☐
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به وکولای شي د درې رقمي حاصل لروونکي عددونه جمع کړي.

مورږ سليز، لسيز او يويز په لاندې توگه جمع کولای شو.

لومړۍ مرحلهٔ:
يويز رقمونه سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره يې جمع کړئ.

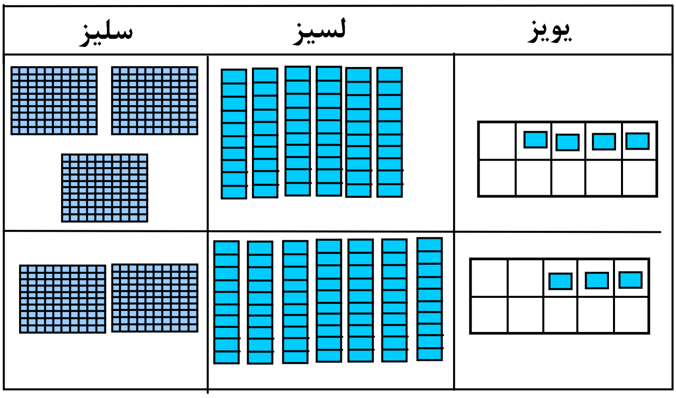


```
  ٣٦۴
+ ٢٧٣
    ٧
```

دويمه مرحلهٔ:
لسيز رقمونه سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره يې جمع کړئ.

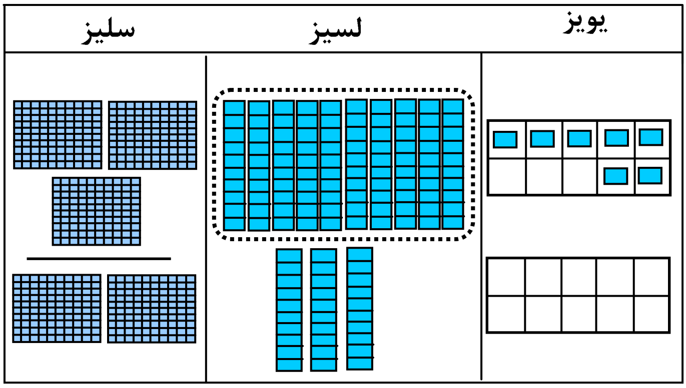


```
  ١
  ٣٦۴      ۶
+ ٢٧٣    + ٧
  ٣٧     ١٣
```

دريمه مرحلهٔ:
دسليزو رقمونه جمع کړئ.

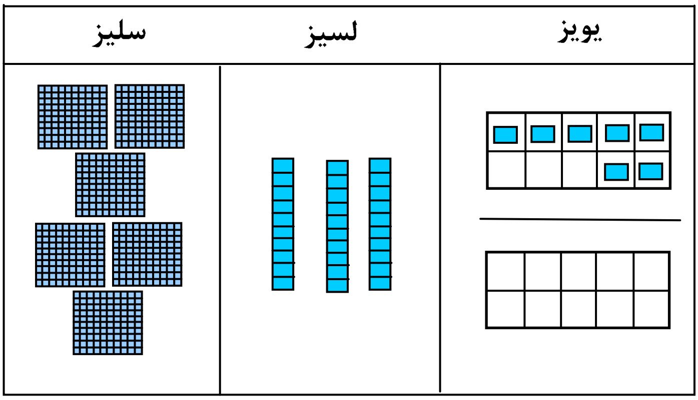


```
  ١
  ٣۶۴
+ ٢٧٣
  ۶٣٧
```

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت: جمع یې کړئ او که حاصل ولري حاصل یې ونیسئ.

مثال:

سلیز	لسیز	یویز
□	۱	
۴	۳	۶
+ ۲	۵	۷
۶	۹	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۱	۶	۲
+ ۵	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۳	۲	۹
+ ۳	۵	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۴	۹
+ ۱	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۴	۰	۹
+ ۲	۱	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
	۵	۳
+ ۵	۵	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۷	۴
+	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۴	۵	۳
+ ۵	۱	۲

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۵
+ ۵	۴	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۱	۳	۵
+ ۵	۲	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۳	۴	۷
+	۷	۲

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۸	۱
+ ۳	۵	۶

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

د یوه ټولګي زده کوونکو ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د یوه بل ټولګي زده کوونکو ۲۶۵ کارتونه جوړ کړل.

د دواړو ټولګیو زده کوونکو ټول څو کارتونه جوړ کړي دي؟

□
+ □
□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين:

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توگه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

دريمه مرحلهٔ: سليز سره جمع کړئ	دويمه مرحلهٔ: لسيز جمع کړئ کــه چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ.	لومړی مرحلهٔ: يويز جمع کړئ که چېرې اړتياوي حاصل ونيسئ.
①①	①①	① ← ۱۳
۲۶۷	۲۶۷	۲۶۷
+۲۹۶	+۲۹۶	+۲۹۶
۵۶۳	۶۳	۳

جمع يې کړئ.

۸۵ +۱۹۷	۱۹۲ + ۴۴	۱۴۹ + ۷۵	۵۶۷ +۳۳۳	۲۴۵ +۴۵۸	۳۷۴ +۱۴۷
۶۱۴ +۱۸۷	۱۷۷ +۱۶۸	۵۸۶ +۳۶۴	۴۵۵ + ۱۴۵	۲۳۸ + ۴۴	۳۶ + ۷۳

کورنۍ دنده: جمع يي کړئ.

۱۲۳ +۳۴۵	۳۴۶ +۳۶۴	۵۱۷ +۴۶۷	۴۹۴ +۳۶۳	۲۵۳ +۳۳۵	۱۹۸ +۲۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دیرشم لوست

د درېِ رقمي عددونو تفريق

هدف: زده کوونکي به درېِ رقمي عددونه له درېِ رقمي عددونو څخه تفريق کړای شي.

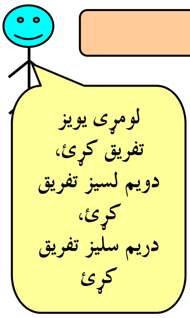

يويز	لسيز	سليز
۷	۵	۴
۲	۳	۳ −
۵	۲	۱

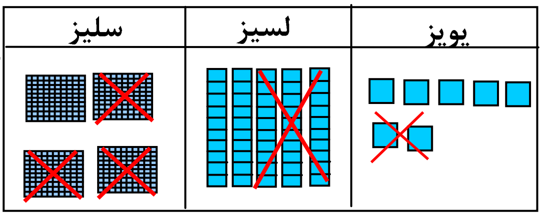

فعاليت: په ډله ييزه توګه کار وکړئ.

يويز	لسيز	سليز
۶	۲	۷
۵	۱	۱ −

يويز	لسيز	سليز
۹	۸	۶
۳	۷	۴ −

يويز	لسيز	سليز
۷	۳	۵
۶	۱	۲ −

يويز	لسيز	سليز
۴	۹	۴
۳	۰	۱ −

يويز	لسيز	سليز
۱	۷	۹
۰	۲	۳ −

يويز	لسيز	سليز
۴	۴	۸
۱	۲	۳ −

۶۷۹	۴۸۷	۳۸۹	۵۷۳	۶۵۹
۱۵۱ −	۲۳۷ −	۶۴ −	۱۳۰ −	۲۷ −

کورنۍ دنده:

۶۸۹	۵۸۷	۴۸۹	۶۷۳	۶۵۹
۲۵۳ −	۳۳۷ −	۱۶۴ −	۱۳۲ −	۴۳۷ −

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق په پور اخیستلو سره

هدف: زده‌کوونکي به وکولای شي له یوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد چې پور اخیستلوته اړتیا ولري تفریق کړای شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړی: یویز تفریق کړئ کــه چیرې اړتیا وي د لسیزو لــه مرتبې څخه پور واخلئ (لسیز، په یوه دانه یې بدلې کړئ)

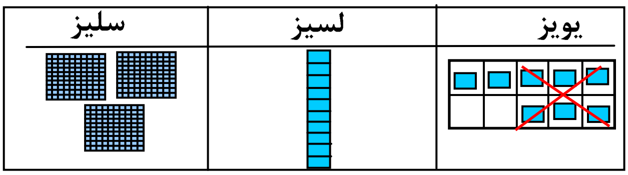

۳۱۸
−۱۴۶
۲

دویم: لسیز تفریـق کړئ کــه چیــرې اړتیاوې د ســلیزو څخه پور واخلئ.

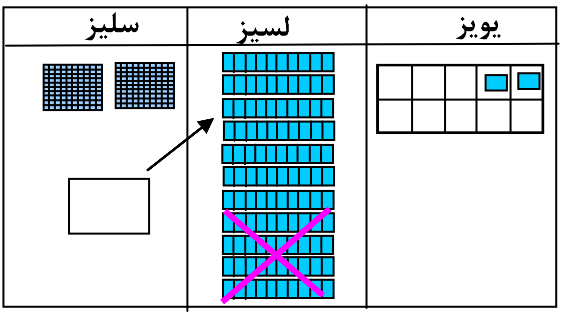

۲ | ۱۱
۳۱۸   ۱۱
−۱۴۶   −۴
۷۲   ۷

په دې لوست کې موږ یو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

دریم: سلیز تفریــق کړئ.

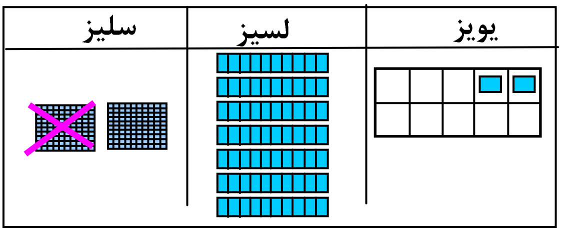

۲ | ۱۱
~~۳~~~~۱~~۸
−۱۴۶
۱۷۲

فعالیت: د خپل یوه ټولګیوال سره کار وکړئ لومړی یویز تفریق کــړئ کــه چیرې پور اخستلو ته اړتیا وي د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

یویز	لسیز	سلیز
۱۵	۸	
۵	۹	۶
۸	۴	− ۲
۷	۴	۴

یویز	لسیز	سلیز
۵	۴	۷
۱	۳	− ۵

یویز	لسیز	سلیز
۱	۶	۴
۳	۵	− ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
– ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۱
– ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
– ۱	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۶	۴	۵
– ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۸	۹
–	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
– ۲	۳	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۴	۶
–	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۹	۳	۶
– ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۵	۹
– ۶	۱	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۴	۵	۰
– ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
–	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۵
–	۹	۱

کورنۍ دنده: په تشو ځایونوکي مناسب عددونه ولیکئ.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
– ۲	۴	□
۳	۰	۹

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
– ۲	۴	□
□	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخیستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړۍ مرحله: یویز تفریق کړئ که چیرې اړتیاوې پور واخلئ.

دویمه مرحله: لسیز تفریق کړئ که چیرې اړتیاوې پور واخلئ.

دریمه مرحله: سلیز تفریق کړئ.

لومړۍ مرحله	دویمه مرحله	دریمه مرحله
۶ ۴ ۲	۶ ۴ ۲	۶ ۴ ۲
− ۲ ۶ ۷	− ۲ ۶ ۷	− ۲ ۶ ۷
۵	۷ ۵	۳ ۷ ۵
۱۲ − ۷ = ۵	۱۳ − ۶ = ۷	

فرق یې ۳۷۵ دی

تفریق یې کړئ.

۳۴۶ − ۱۶۳	۵۱۶ − ۳۵۵	۴۲۹ − ۱۵۶	۸۴۰ − ۴۱۵	۸۳۷ − ۴۷۲	۴۱۷ − ۳۳۲
۷۶۳ − ۲۸۴	۴۸۰ − ۱۲۶	۵۹۳ − ۳۲۸	۹۶۳ − ۷۸۹	۷۵۴ − ۶۵۷	۸۱۶ − ۴۳۲

کورنۍ دنده: تفریق یې کړئ.

۶۵۵ − ۳۷۷	۵۷۶ − ۱۳۸	۳۶۵ − ۱۸۷	۵۷۴ − ۱۸۸	۷۲۵ − ۲۵۶	۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق چې يويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي به دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفريق کړای شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفريق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړۍ مرحلۀ: يويز تفريق کړئ ځرنګه چې لسيز رقم صفر دی چې په يويزو بدليدای نشي.

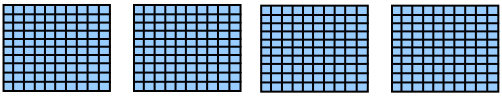

$$\begin{array}{r} ۴۰۰ \\ -۱۳۶ \\ \hline \end{array}$$

دويمه مرحلۀ: سـلیز په لسونو سره بـدل کړئ لکـه مقابـل شکل:

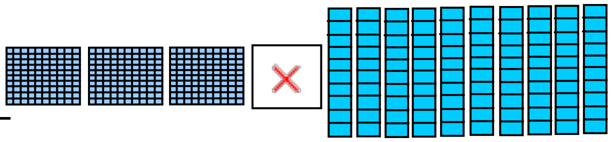

$$\begin{array}{r} ۳\ ۱۰\ \ \\ \not{۴}\ \not{۰}\ ۰ \\ -۱۳۶ \\ \hline \end{array}$$

دريمه مرحلۀ: يولسی په ۱۰ يودانه يې سره بدل کړئ.

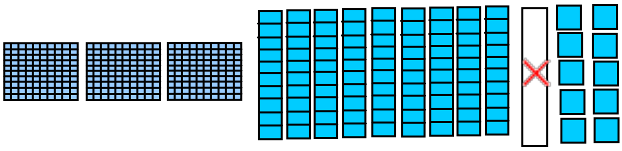

$$\begin{array}{r} \not{۳}\ \not{۹}\ ۱۰ \\ ۴۰۰ \\ -۱۳۶ \\ \hline \end{array}$$

څلورمه مرحلۀ: تفريق يې کړئ.

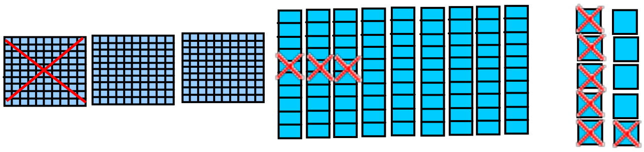

$$\begin{array}{r} ۳\ ۹\ ۱۰ \\ ۴۰۰ \\ -۱۳۶ \\ \hline ۲۶۴ \end{array}$$

فعاليت: پورته حل شوی مثال په نظر کې ونيسئ او تفريق يې کړئ.

$$\begin{array}{r} ۷\ ۱۰\ ۱۰ \\ ۸۱۰ \\ -۳۲۵ \\ \hline ۴۸۵ \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۵۴۰ \\ -۲۷۳ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۴۰۰ \\ -۱۵۸ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۷۰۰ \\ -۳۶۳ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۶۰۳ \\ -۴۸۹ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۵۰۶ \\ -۴۹ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۰۰ \\ -۱۲۳ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۹۰۸ \\ -۲۸۰ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۷۰۰ \\ -۵۴۰ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۵۰۰ \\ -۱۲۴ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۳۰۰ \\ -۳۷ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۲۷۰ \\ -۲۰۷ \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} ۹۰۳ \\ -۳۲۴ \\ \hline \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درېو رقمي عددونو د جمعې او تفريق مشق او تمرين:

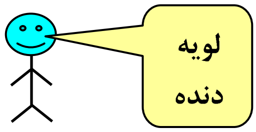

آيا تاسو کولای شئ پوښتنوته ځوابونه ووایاست؟

د شکلونو څخه په ګټې اخيستو سره تش ځايونه په مناسبو عددونو ډک کړئ.

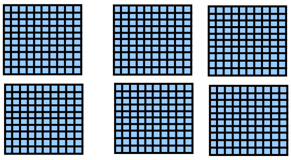

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

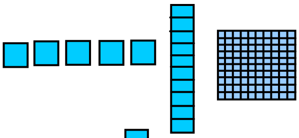

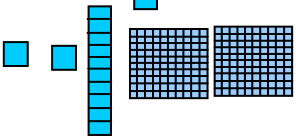

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي +

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي

☐
☐ +
☐

د قانون څخه په کار اخيستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۵۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع یې کړئ.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۶	۷	۳
+		۱	۹

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۲	۵
+	۳	۴	۸

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۷	۶
+	۱	۴	۵

تفریق یې کړئ.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	□
	۸	۳	۷
−	۲	۲	۵

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	□
	۳	۳	۷
−		۶	۱

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	□
	۵	۲	۶
−	۱	۴	۸

جمع یا تفریق یې کړئ.

۱۲۷	۳۲۴	۷۰۰	۳۲۴	۸۲۳	۷۶۲
+ ۵۸۴	+ ۲۵۸	− ۲۱۱	− ۳۲	+ ۶۹	− ۵۷۱

۷۰۰	۵۹۱	۶۸۳	۵۵۷	۳۰۷	۴۹۵
− ۳۳۱	− ۱۰۳	+ ۷۷	− ۳۲۹	− ۱۲۲	+ ۱۰۸

کورنۍ دنده:

۲۹۰	۱۳۹	۶۰۱	۲۷۴	۹۴۷	۴۹۹
+ ۵۷۵	+ ۴۸۳	− ۱۲۷	+ ۶۶۶	− ۳۵۸	+ ۲۰۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او وېش عمليې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

هدف: دا لوست به زده کوونکي چمتو کړي، ترڅو د ضرب او تقسيم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

٨ ډېرې ٦ ډېرې ٤ ډېرې ٢ ډېرې

ټوله ٨

متناوب شمېرل يعني د عين عدد جمع کول په تکراري توګه.

لومړی فعاليت: د خپل يوه ټولګيوال سره کار وکړئ، کوچنۍ ډېرې وکاروئ او له هغې څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر ورکړئ، او مجموعه يې و ليکئ؟

۵ واري ۲، ۲ زيات کړئ ۲ ، ۴ ، ٦ ، ٨ ، ۱۰ ټوله ____	۴ واري ۴، ۴ زيات کړي ____ ، ____ ، ____ ، ____ ټوله ____
۳ واري ۵ ، ۵ زيات کړئ ____ ، ____ ، ____ ټوله ____	۴ واري درې، درې زيات کړئ. ____ ، ____ ، ____ ، ____ ټوله ____
۵ واري ۳ ، ۳ زيات کړئ ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ټوله ____	۴ واري ۵ ، ۵ زيات کړئ. ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ټوله ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: دوه بکسه هر یو یې شپږ هگۍ لري

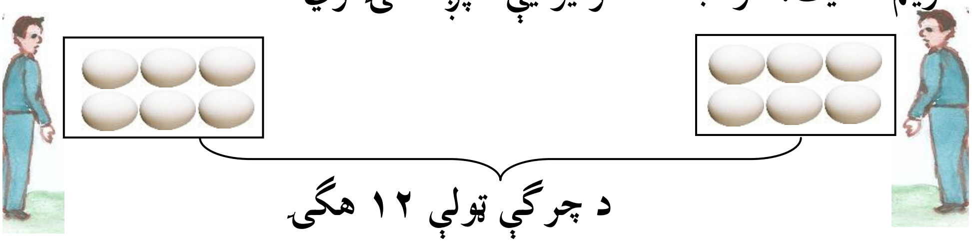

د چرگې هگۍ رسم کړئ، متناوب شمېر یې وکړئ او ویې لیکئ څومره؟

۲ بکسونه، هر بکس ۳ هگۍ لري

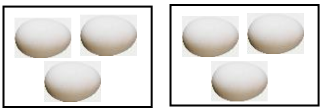

د چرگې ټولې ٦ هگۍ

۴ بکسونه،هر بکس ۵ هگۍ لري

د چرگې ټولې ______ هگۍ

۲ بکسونه، هر بکس ۴ هگۍ لري

د چرگې ټولې ______ هگۍ

۳– ۴ بکسونه، هر بکس ۴ هگۍ لري

د چرگې ټولې ______ هگۍ

۳ بکسونه، هر بکس ٦ هگۍ لري

د چرگې ټولې ______ هگۍ

٦ بکسونه، هر بکس ۳ هگۍ لري

د چرگې ټولې ______ هگۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرگان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناست دي شکل یې رسم کړئ، متناوب شمېر یې وکړئ او ویې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

______ ، ______ ، ______ ، ______

ټولې ______ پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوڅلوېښتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)

هدف: د جمعې د مساوي اجزاوو څخه په ګټې اخیستنې سره د زده کوونکو چمتوکول د ضرب د زده کړې لپاره

د منو مساوی ګروپونه جمع کوو، تر څو مجموعه يې پيدا ګړو.

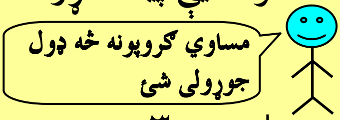

۱۲ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳

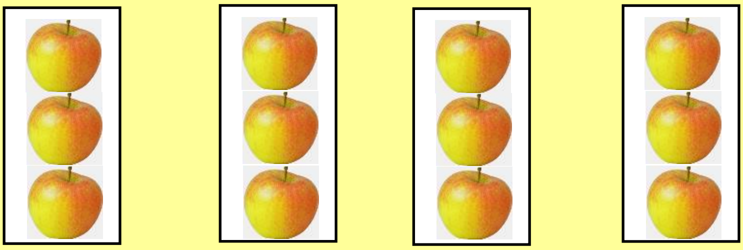

۳ دانه يي ۴ ګروپونه = ۱۲

لومړی فعالیت: ویې لیکئ څومره؟

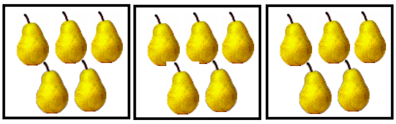

۱۵ = ۵ + ۵ + ۵

۵د دانه يي ۳ ګروپونه = ۱۵

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپه د ___ = ___

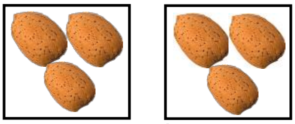

___ = ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

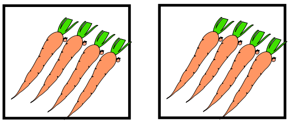

___ = ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

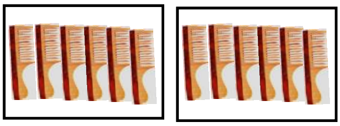

___ = ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: جمع يې کړئ، ويې ليکئ چې څومره کېږي؟

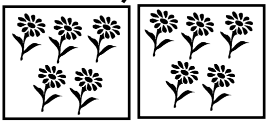

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

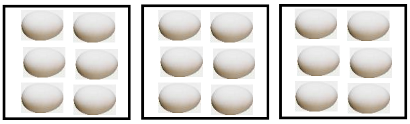

___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

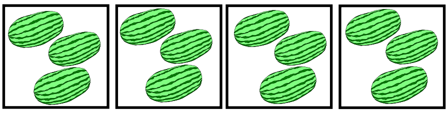

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

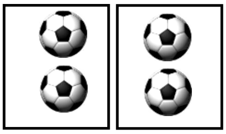

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

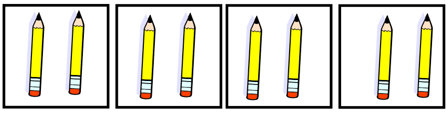

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

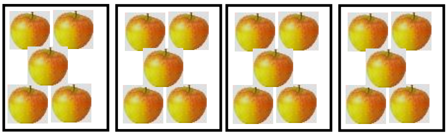

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

کورنۍ دنده : جمع يې کړئ، ويې ليکئ چې څومره کېږي؟

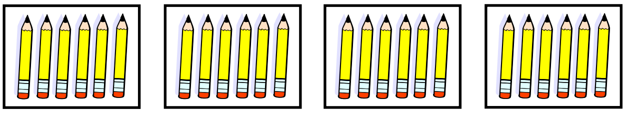

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

ضرب

هدف: زده کوونکي به د ضرب عملیه زده کړي او علامه يې وپېژني.

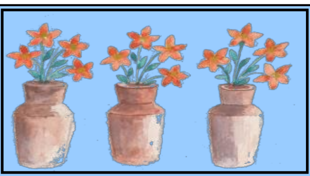

۴ + ۴ + ۴

۳ واري څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

دا × نښه د ضرب ده

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲

هلته په ۳ گلدانيوکې ۱۲ گلان دي.

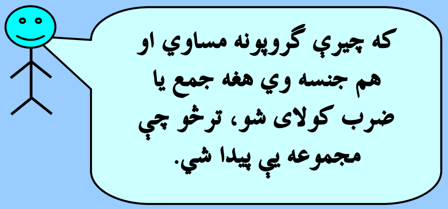

لومړی فعالیت: په ډله ئیزه توگه کار وکړئ جمع یا ضرب يې کړئ، ترڅوچې مجموعه يې پيداکړئ.

مثال: ۴ گروپونه د۳ دانه يې څو چوغکۍ کېږي؟

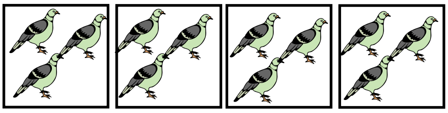

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ واري ۴ = ۱۲

يا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکې

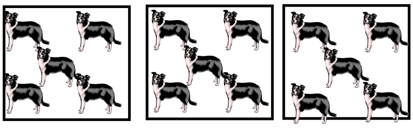

___ + ___ + ___ = ___

___ پنځه = ___

___ × ___ = ___ سپي

۲ گروپونه د۳ دانه يې څومره مېزونه کېږي؟

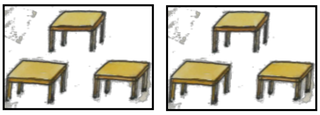

___ + ___ = ___

___ درې = ___

___ × ___ = ___ مېزونه

___ + ___ + ___ = ___

___ يو = ___

___ × ___ = ___ بايسکلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت:

۱– دجمعي دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

□ = ۲×۱ یا ۲ = ۱ + ۱

۳ = □ ×۳ یا ۳ = ۱ + ۱+۱

۴ = □ ×۴ یا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۸ = □ ×۴ یا ۸ = ۲ + ۲ + ۲ + ۲

۱۵ = □ ×۵ یا ۱۵ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳ +۳

۲– جمع او ضرب يې کړئ، ترڅو حاصل يې پیداکړئ.

۱۲= ۴ + ۴ + ۴

۳ ګروپونه د ۴ = ۱۲

۳ واري ځلور = ۱۲

یا ۳ × ۴ = ۱۲ قفله

ټول څو موټرونه دي؟

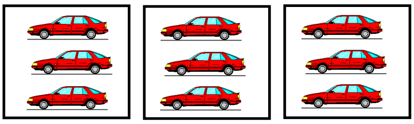

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې څومره کوترې دي؟

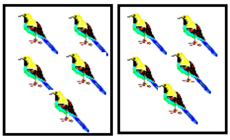

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

ټول څو دانې ګېلاسونه دي؟

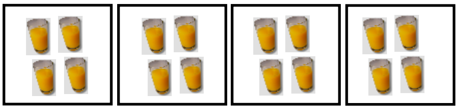

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

یا ___ × ___ = ___ ګېلاس

کورنۍ دنده:

ټول څو دانې ګلان دي؟

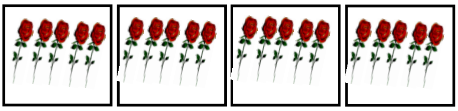

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

ټول څودانې خټکي دي؟

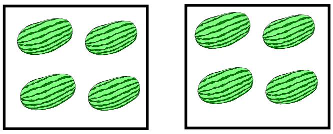

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ خټکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم څلوېښتم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي به وپوهيږي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي نه وي دجمعې عمليه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

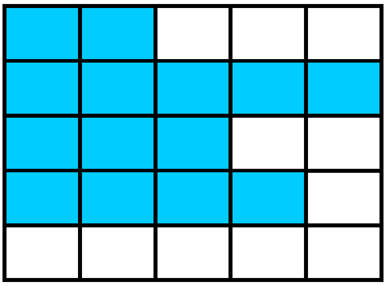

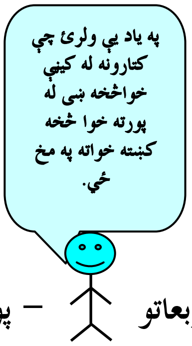

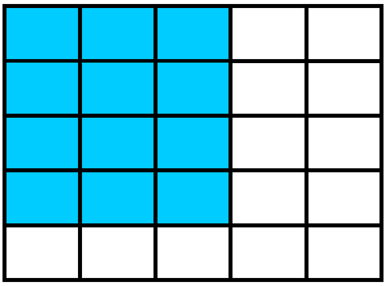

په دې کتارونوکې د رنګ شويو مربعاتو مختلف شمېر شتون لري.
د رنګ شوو مربع ګانو قطار منظم نه دې.
مونږ هغه ضربولی نشو.

– پورته مربع ۵ افقي قطاره او ۵ عمودي قطاره لري.
– ۳ عمودي قطاره او ۴ افقي قطاره رنګ شوي دي.
– د رنګ شوو مربع ګانو شمېر مساوی دی له: (رنګه مربع ګانې) ۱۲ = ۴ × ۳

هر زده کوونکی دې په خپله خوښه کتارونه رنګ کړي او دهغوي شميردې وښيئ.

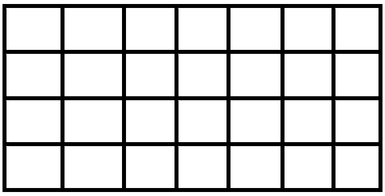

له پورته څخه کښته خواته ______
قطارونه له کيڼ څخه ښي خواته ______
حاصل ______

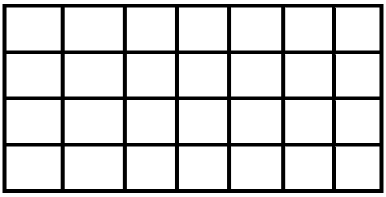

له پورته څخه کښته خواته ______
قطارونه له کيڼ څخه ښي خواته ______
حاصل ______

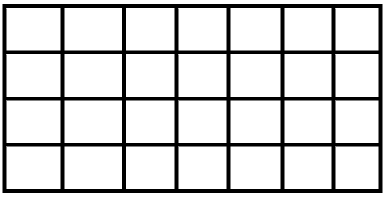

له پورته څخه کښته خواته ______
قطارونه له کيڼ څخه ښي خواته ______
حاصل ______

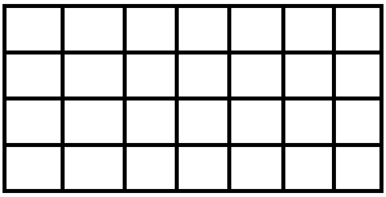

له پورته څخه کښته خواته ______
قطارونه له کيڼ څخه ښي خواته ______
حاصل ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: مساوي کتارونه رنګه کړئ او دهغوي شمېر معلوم کړئ.

۳ کتاره د۴ وښيئ

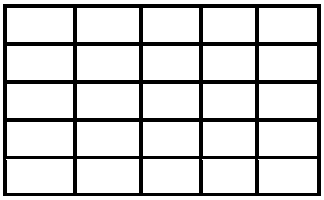

۳ کتاره

۴ په هر کتار کې

۳ × ۴ = ۱۲

۴ کتاره د۲ وښيئ

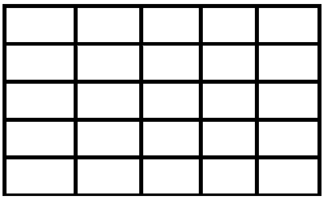

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۴ × ۲ = ____

۴ کتاره د۵ وښيئ

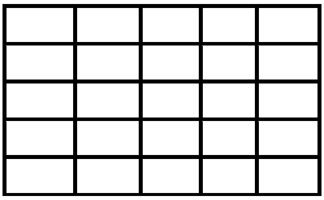

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۴ × ۵ = ____

۵ کتاره د۵ وښيئ

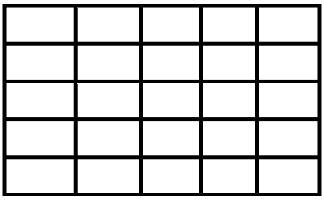

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۵ × ۵ = ____

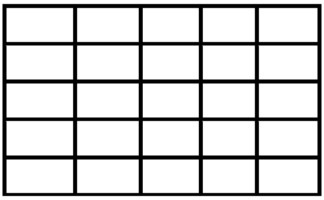

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۲ × ۳ = ____

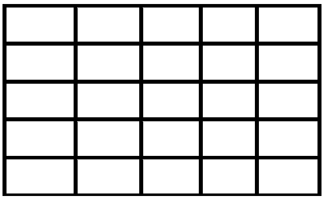

____ کتاره

____ په هر کتار کې

۳ × ۵ = ____

کورنۍ دنده:

۱ . داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ وښيي

۲ . داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ وښيي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست

په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي د ضرب په حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په لاندې ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

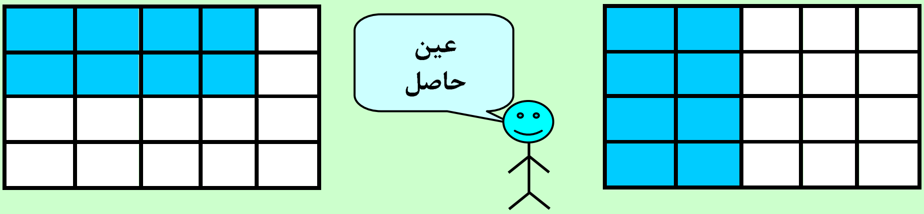

۲ × ۴ = ۸ ، ۴ × ۲ =۸

لومړی فعالیت: مساوي کتارونه جوړ کړئ، هر کتار رنګ کړئ او حاصل یې پیداکړئ.

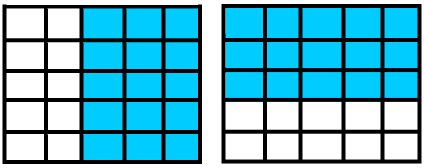

۵ × ۳ =۱۵ ، ۳ × ۵ =۱۵

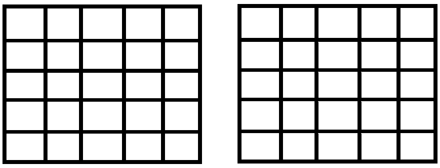

۳× ۴ = ___ ، ۴ ×۳ = ___

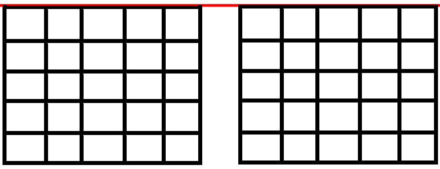

۳× ۲ = ___ ، ۲ ×۳= ___

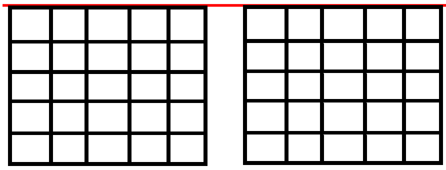

۵× ۱ = ___ ، ۱ ×۵ = ___

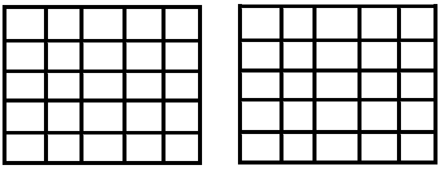

۴× ۵ = ___ ، ۵ ×۴= ___

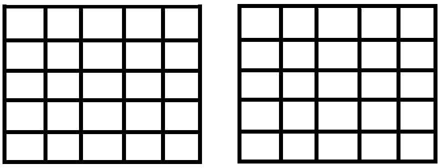

۴× ۲ = ___ ، ۲ ×۴= ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: د ضرب حاصل پيداکړئ.

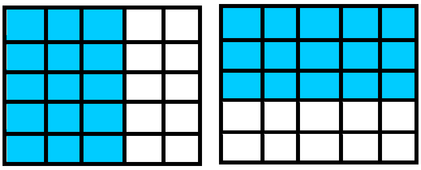

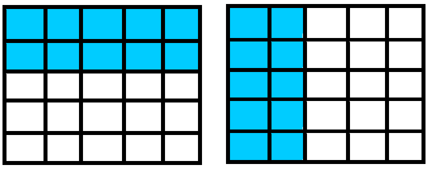

۳ ×۵ = ــــ ، ۵× ۳ = ــــ

۵ ×۲ = ــــ ، ۲× ۵ = ــــ

عددونه وليکئ او کتارونه يې رنګ کړئ. د ضرب ډول، ډول پوښتنې وليکئ.

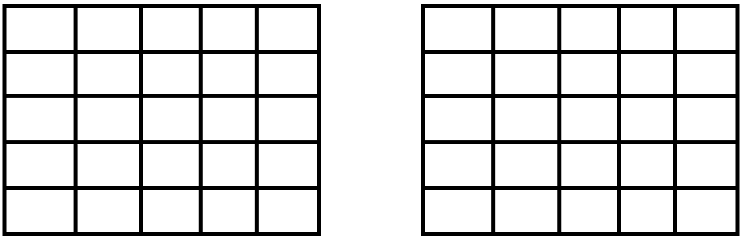

ــــ × ــــ = ــــ

ــــ × ــــ = ــــ

وړې ډبرې استعمال کړئ، ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل په پيدا کولو کې مرسته وکړي.

۴ × ٦ = ــــ	۲ × ۹ = ــــ	۴ × ۵ = ــــ
٦ × ۴ = ــــ	۹ × ۲ = ــــ	۵ × ۴ = ــــ

کورنۍ دنده: د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲ × ۷ = ــــ	۳ × ٦ = ــــ	۸ × ۳ = ــــ
۷ × ۲ = ــــ	٦ × ۳ = ــــ	۳ × ۸ = ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلویښتم لوست

په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي به سربیره په افقي (په یوه لیک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (یوتربل لاندې) هم پوه شي

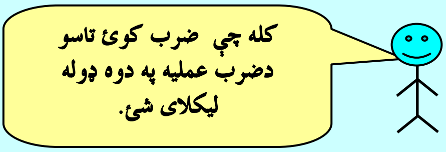

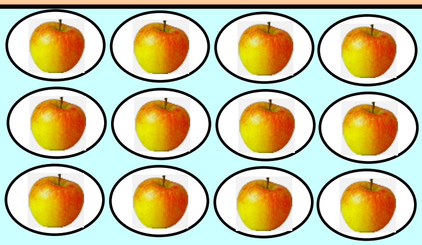

۴ × ۳ = ۱۲

په هر کتار کې ۴ مڼې

کتارونه ۳ ×

ټوله ۱۲ دانې مڼې

لومړی فعالیت: دضرب حاصل پیداکړئ.

۲کتاره، دې هر کتار۷ دانه یې.

۷

کتاره ۲ ×

۱۴

۷ × ۲ = ۱۴

۴ گروپونه، هر گروپ کې ۲ دانې پیالې.

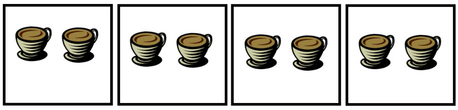

گروپ

۴

۲ ×

۴ × ۲= ___

۵ گروپونه،هر گروپ کې ۳ دانې پاڼې.

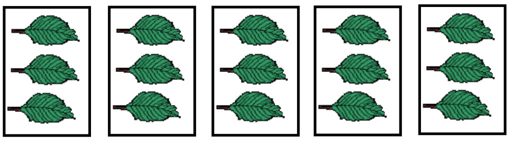

گروپ

۵

۳ ×

۵ × ۳ = ___

۳ کتاره، هر کتار کې ٦ توپونه.

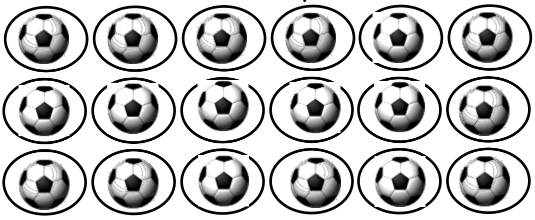

۳

گروپ ۶ ×

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت:

۲ کتاره، په هر کتار کې ۸ دایرې.

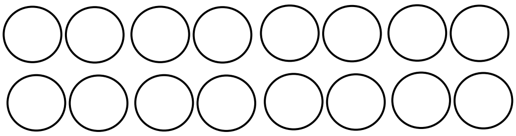

۸ × ۲= ۱٦

$$\begin{array}{r} ۸ \\ \times\ ۲ \\ \hline ۱۶ \end{array}$$

۴ گروپونه، په هر گروپ کې ۵ هگۍ

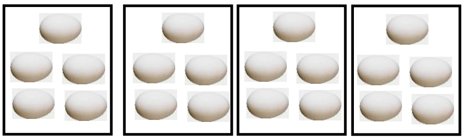

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۴ کتارونه، په هر کتار کې۴ دایرې

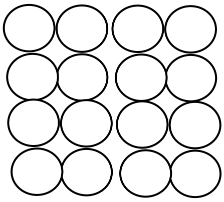

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۵ کتاره، په هر کتار کې ۲ دایرې.

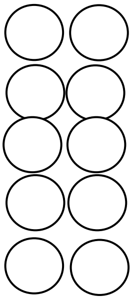

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

له محیطي موادو څخه گټه واخلئ او ضرب يې کړئ.

۲	۵	۳	۷	۲	۴	۷
× ۲	× ۲	× ۴	× ۲	× ۷	× ۲	× ۱

کورنۍ دنده:

۴ × ۳ = ___ ، ۳ × ۳ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۴ × ۴ = ___ ، ۳ × ۴ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ځلوېشتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشیانو په کارولو سره په زده کوونکي د۲ ژبنی ضرب زده کړي او خپلوحافظوته به يې وسپاري.

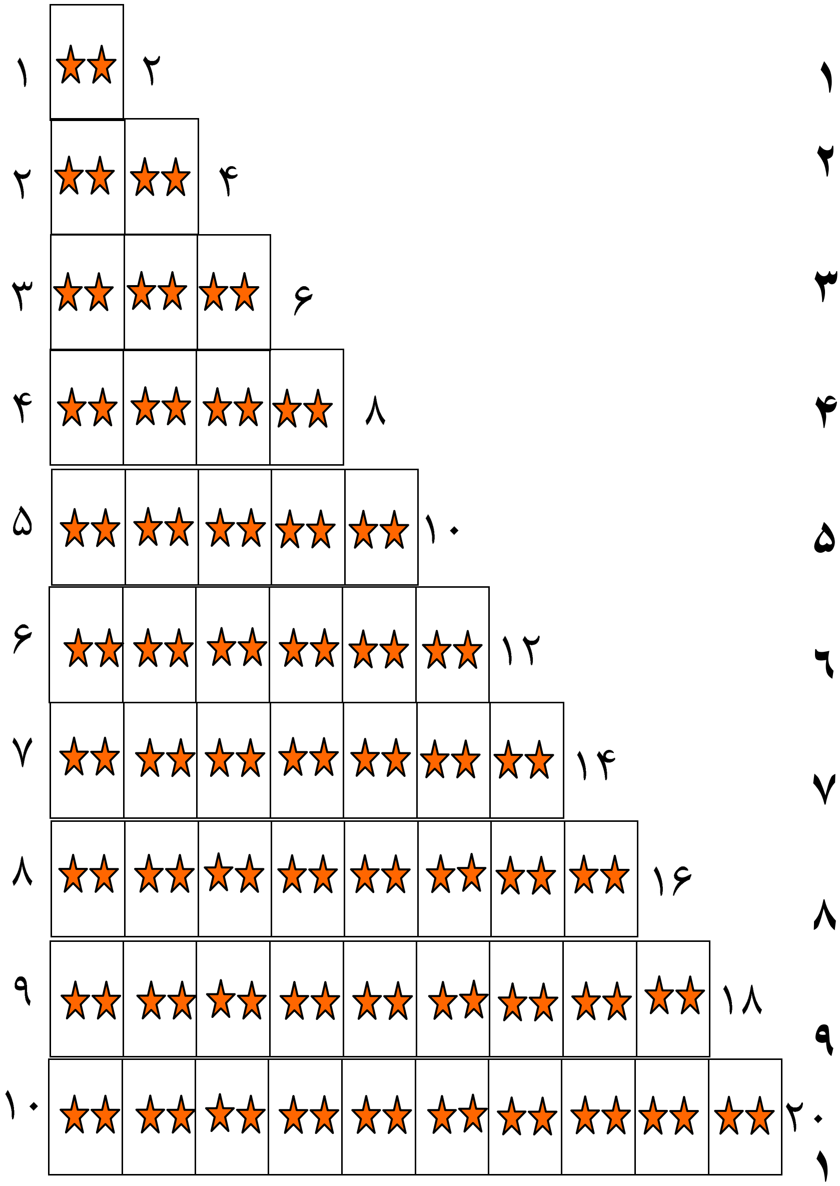

۱ × ۲ = ۲

۲ × ۲ = ۴

۳ × ۲ = ٦

۴ × ۲ = ۸

۵ × ۲ = ۱۰

٦ × ۲ = ۱۲

۷ × ۲ = ۱۴

۸ × ۲ = ۱٦

۹ × ۲ = ۱۸

۱۰ × ۲ = ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم د شکل له مخې په لاندې توګه په لاس راوړو.

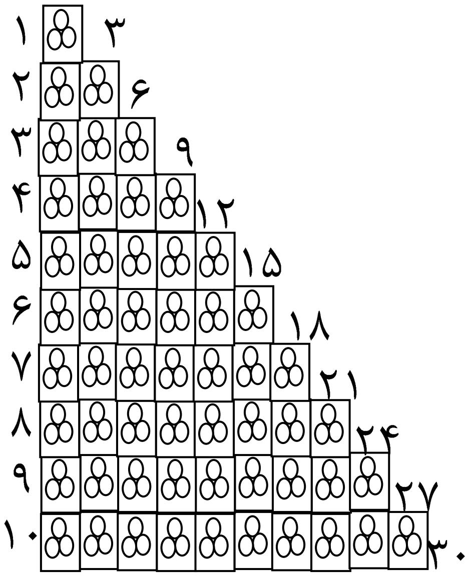

۳=۱×۳=۳
۳+۳=۲×۳=۶
۳+۳+۳=۳×۳=۹
۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲
۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵
۳+۳+۳+۳+۳+۳=٦×۳=۱۸
۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱
۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴
۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷
۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

فعالیت:

له حل شوي مثال څخه په کار اخیستلو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ٦

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ٦ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب

۱ × ۵ = ۵

۲ × ۵ = ۱۰

۳ × ۵ = ۱۵

۴ × ۵ = ۲۰

۵ × ۵ = ۲۵

۶ × ۵ = ۳۰

۷ × ۵ = ۳۵

۸ × ۵ = ۴۰

۹ × ۵ = ۴۵

۱۰ × ۵ = ۵۰

د ۴ ضرب

۱ × ۴ = ۴

۲ × ۴ = ۸

۳ × ۴ = ۱۲

۴ × ۴ = ۱۶

۵ × ۴ = ۲۰

۶ × ۴ = ۲۴

۷ × ۴ = ۲۸

۸ × ۴ = ۳۲

۹ × ۴ = ۳۶

۱۰ × ۴ = ۴۰

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دلاندې شکلونو له مخې ضرب بشپړ کړي.

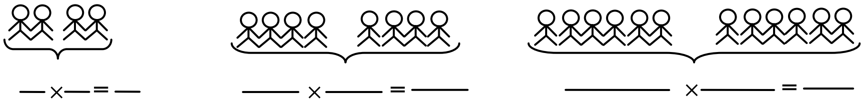

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه څلویښتم لوست

د ضرب عبارتي پوښتني

هدف: زده کوونکي به د عبارتي پوښتنو په مفهوم وپوهېږي او د رياضي افاده به يې وليکي.

د ضرب د عمليې څخه په کار اخيستلو سره ٦ پوښتنې حل کړئ عددي جملې يې وليکئ او د ضرب حاصل يې پيداکړئ.

۱. د مرسل په بوتي کې ۳ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري، ټولې څو پاڼې لري؟

____ = ____ × ____

____ د ګل پاڼې

۲. جميله کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سيخونه پاخه کړي دي، د کباب هر سيخ يې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کېږي؟

____ = ____ × ____

ټوله ____ ټوټې غوښه

۳. زيبا ۵ ګلدانۍ لري په هره ګلدانۍ کې يې دوه د ګلانو بوټي کېنول، د ګلانو ټول شمېر څو کېږی.

____ = ____ × ____

ټوله ____ بوټي

۴. يو بڼوال غواړي په هر کتار کې د ختېکيو ۴ تخمه کېنوي ۳ کتاره يې پوره کړي دي، په آخر کتار کې يې يوازې دوه تخمه کېنولي، ټول څو تخمه کېږي؟

____ = ____ × ____

ټوله ____ تخمه

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې حل کړي.

۳× ٦ = ؟ ۲ × ۵ = ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلوېښتم لوست

په دوه رقمي عدد کې د یوه رقمي عدد ضربول

هدف: زده کوونکي به یو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړای شي اوپه عين وخت کې د ضرب اجزاوې اود ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نیسو، په شکل کې لیدل کېږي چې ۱۳ کتار جوړ شوي دي او په هر کتار کې ۲ خانې تورې شوې دي چې د جمعې د دوو مساوي اجزاوو په توګه یې لیکو

۲۶ = ۱۳ + ۱۳

یا ۲۶ = ۲ × ۱۳

د ضرب حاصل   د ضرب دويم جز   د ضرب لومړی جز

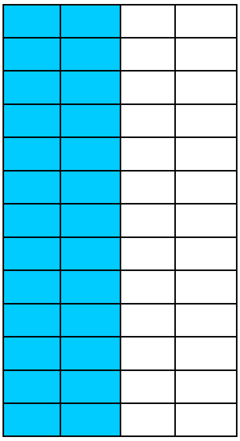

اوس غواړو پورتنی مثال د یوې ضربي افادې په توګه ولیکو او ضرب یې کړو.

یویز لسیز

۱۳ ← دضرب لومړئ جز

× ۲ ← دضرب دويم جز

لومړی د۲ عدد په یویزو یعنې ۳ کې ضرب کوو چې ۶ کېږي او هغه د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو.

۱۳
× ۲
―――
۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتون لري، یو لسی دی، د۲ سره د هغه د ضرب حاصل د۲ عدد نه دی، خو ۲ لسیه یعنې ۲۰ دي.

```
  ۱۳
×  ۲
────
   ۶
 ۲۰
```

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل په لاس راځي.

```
  ۱۳
×  ۲
────
   ۶
+۲۰
────
 ۲۶ دضرب حاصل
```

لومړی فعالیت: غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۲	۱

```
  ۱۲
×  ۴
────
```

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلېږي یعنې:

```
  ۱۲
×  ۴
────
   ۸
```

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی، ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کېږي. په دې باید پوه شو چې۴، دي، خو څلور لسیه دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

```
  ۱۲
×  ۴
────
  ۴۸
```

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

دویم فعالیت: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

$$
\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array}
$$

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کېږي، د ۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسی دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو، د حاصل شوي یادداښت سره یې جمع کوو چې د٦ عدد په لاس راځي او د ٦ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ٦۵ حاصل کېږي.

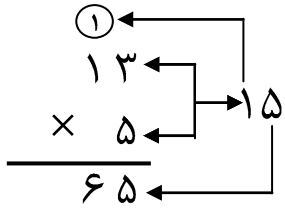

کورنۍ دنده:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲۵	۱۴	۱۷	۱۶	۱۸	۲۱
× ۴	× ۵	× ۳	× ۵	× ۴	× ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلوېښتم لوست

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي په پوه شي چې(۱) په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تېر لوست کې مو ولوستل چې:

۲ = ۱ × ۲ يا ۲ = ۱ + ۱

۳ = ۱ × ۳ يا ۳ = ۱ + ۱ + ۱

۴ = ۱ × ۴ يا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۵ = ۱ × ۵ يا ۵ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱ +۱

دا لوست موږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کېږي يعنې:

۶ = ۱ × ۶

۷ = ۱ × ۷

۸ = ۱ × ۸

۲۵ = ۱× ۲۵

کورنۍ دنده: لاندې سوالونه په خپلو کتابچو کې حل کړئ.

۱۲ = ☐ × ۱۲ ، ۵ = ۱ × ☐

☐= ۱ × ۳۵ ، ☐= ۱ × ۱۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (٠) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي به پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

مور پوهېږو چې په يوازې توګه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعنې:

٠ = ٠ × ١ = ٠

٠ = ٠ × ٢ يا ٠ = ٠ + ٠

٠ = ٠ × ٣ يا ٠ = ٠ + ٠ + ٠

٠ = ٠ × ۴ يا ٠ = ٠ + ٠ + ٠ + ٠

٠ = ٠ × ۵ يا ٠ = ٠ + ٠ + ٠ + ٠ + ٠

په همدې ډول:

٠ = ٠ × ٦

٠ = ٠ × ٧

٠ = ٠ × ٨

٠ = ٠ × ٩

د پورتني مثال له مخې ويلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شـــي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

کورنۍ دنده:

١- د جمعي افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

=٠ + ٠ + ٠ + ٠ + ٠ + ٠

=٠ + ٠ + ٠ + ٠ + ٠ + ٠ + ٠

٢- دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ.

= ٠ × ٩

= ٠ × ١١

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو پنځوسم لوست

د گروپونو جوړول

هدف: دا لوست به زده کوونکي د ویش د عملیې لپاره چمتو کړي.

د خپل یوه ملگري سره کار وکړئ

۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

مساوي گروپونه جوړ کړئ.

په شکل کې څو گروپونه دي؟

څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

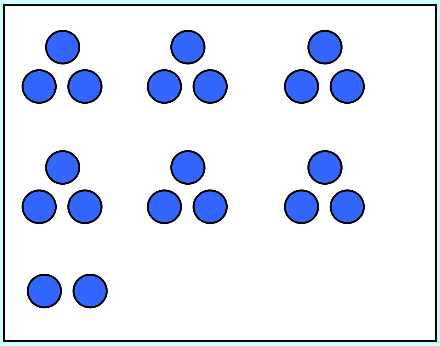

لومړی فعالیت: په جوړه یي توگه کار وکړئ، هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړي، عددونه ولیکئ.

د کوچنیو ډبرو پاتې	مساوي گروپونه	عملیه	
۰	۵	د ۴ گروپونو جوړول	۱
		د ۵ گروپونو جوړول	۲
		د ۲ گروپونو جوړول	۳
		د ۸ گروپونو جوړول	۴
		د ۳ گروپونو جوړول	۵
		د ٦ گروپونو جوړول	٦
		د ۱۲ گروپونو جوړول	۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: ویې لیکي څو ګروپونه کېږي او څو پاتې کېږي؟

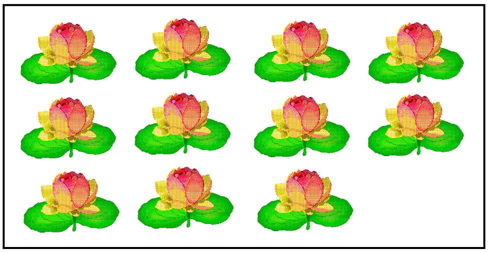

______ ګلان

د هرو ۵ ګلانو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ ګروپونه

______ پاتې

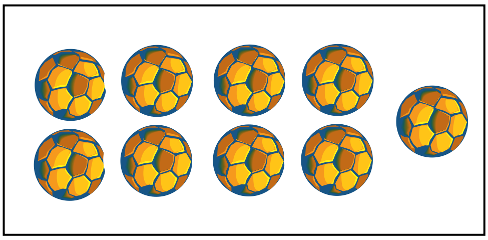

______ توپ.

د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ توپونه

______ پاتې

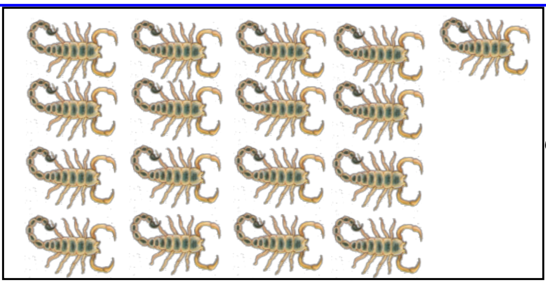

______ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دایره وکاږئ

______ ګروپونه

______ پاتې

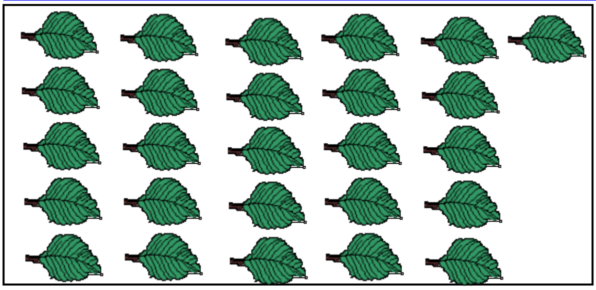

______ پاڼې.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ ګروپونه

______ پاتې

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې حل کړئ او له ځان سره يې راوړئ.

۲۸	۵۶۷	۳۲	۶	۱۷۴
− ۹	− ۲۱	+ ۲۹	× ۲	+ ۳۴۸
۴	۳۶	۷۲	۵	۷۱۲
× ۳	+ ۱۸	− ۱۷	× ۲	−۲۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

د مساوی گروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ويش د عمليې زده کړې ته چمتو کوي.

لومړی فعاليت:له يو ټولگيوال سره کار و کړئ.

له ۲۴ کوچنيو ډبرو څخه:

لومړۍ مرحلۀ: مساوي گروپونه جوړ کړئ

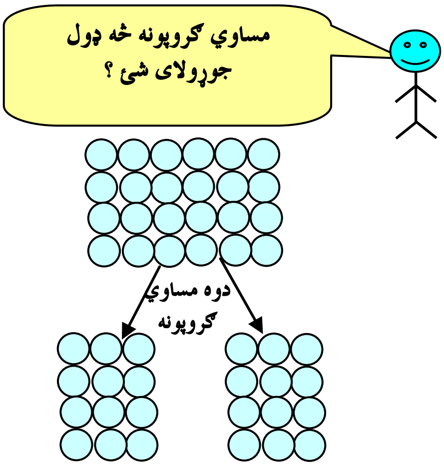

دويمه مرحلۀ: د هرگروپ لپاره يوچوکاټ رسم کړئ د هرشي يا قلم لپاره يوه نښه وټاکئ.

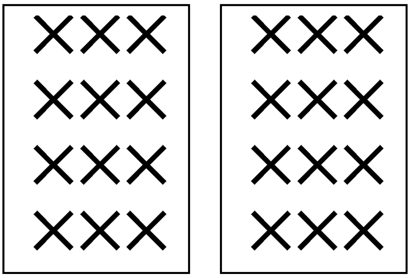

په هر گروپ کې ۱۲ دي

۲ گروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتون لري

دويم فعاليت: لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي گروپونه جوړ کړئ. دهر گروپ لپاره يو چوکاټ رسم کړئ.

مثال:

په هر گروپ کې ۸ کوچنۍ ډبرې دي .

۳ گروپونه د ۸ ۲۴ کېږي.

الف)

په هر گروپ کې ________ دي.

________ گروپونه د ________ ۲۴ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب)

په هر گروپ کې ______ دي.

______ گروپونه د ______ ۲۴ کېږي.

ج)

په هر گروپ کې ______ دي.

______ گروپونه د ______ ۲۴ کېږي.

دريم فعاليت: هلکان ۱۸ داني توته لري.

هغوی، توت په مساوي توگه ووېشل.

هر هلک څوداني توته په لاس راوړل؟

هر هلک ٦ داني توته په لاس راوړل.

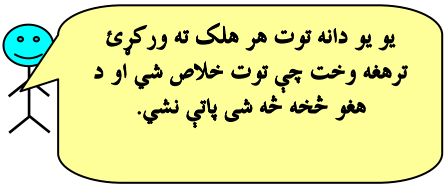

۱۲ تنه په ۳ قالينوکې گډ دي.

نوپه يوې قالينې کې به څوتنه گډ وي.

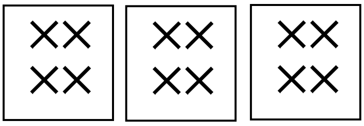

۴ تنه په هره قالينې کې

الف) ۸ هلکان په دوو مېزوکې گډ دي

په هر مېز کې څو هلکان دي؟

______ هلکان په هرمېز کې

ب) ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې گډ دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسېږي؟

______ پنسلونه د هر هلک لپاره.

ج) ۴ هلکان په۱٦ بالونوکې گډ دي، هر هلک ته څو بالونه رسېږي؟

______ بالونونه د هر هلک لپاره

کورنۍ دنده: ښوونکی ۱۲ قلمونه ٦ زده کوونکو بخش ورکړل هر زده کوونکي تــه څوقلمونه رسږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

د ویش مفهوم

هدف: زده کوونکي به د تقسیم په مفهوم وپوهېږي او دتقسیم عملیه تر سره کړي.

د یوه شي جلا کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یـــادېږي. دا (⟌ ، ÷) دتقسیم نښې دي .

که چېرې په یوه پطنوس کې ۸ داني منې ولرو او هغه په دووبشقابو کـــې وویشو په هر بشقاب کې ۴ داني منې راځي؟

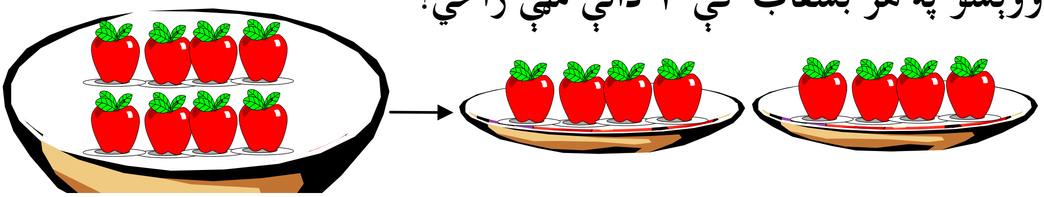

مورږ په ریاضي کې د منو دتقسیم عملیه چې په دوو مساوي برخــو ویشل کېږي داسې لیکو

۸ ÷ ۲ = ۴ د ویش حاصل

مقسوم   مقسوم علیه

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي له څلـــورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ داني ناکه شته دي. که چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلا کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴ داني ناکه حاصلېږي؟

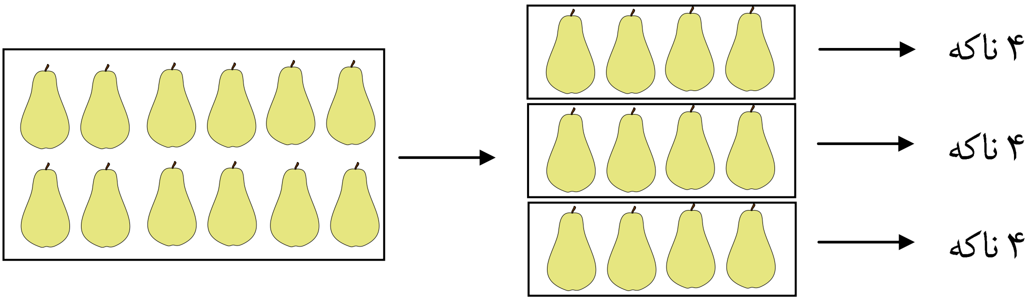

په ریاضي کې د۱۲ ناکو دتقسیم عملیه، چې په دریومساوي برخو ویشـــل کېـــږي داسې لیکو:

۱۲ ÷ ۳ = ۴

مقسوم   مقسوم علیه   دویش حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فعالیت:

۵ هلکان په ۱۵ مریوکې ګډ دي. هر هلک څومرۍ په لاس راوړي؟

لومړۍ مرحلهٔ: ۵ ګروپونه وښایاست.

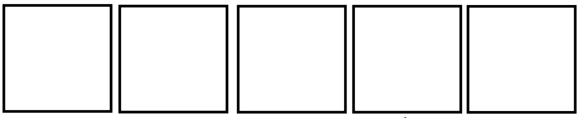

دوهمه مرحلهٔ: یوه، یوه مرۍ وهرګروپ ته ورکړئ.

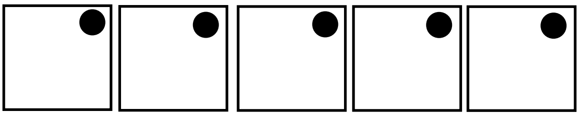

دریمه مرحلهٔ: تر هغه پورې دوام ورکړئ، ترڅو چې مرۍ خلاصې شي.

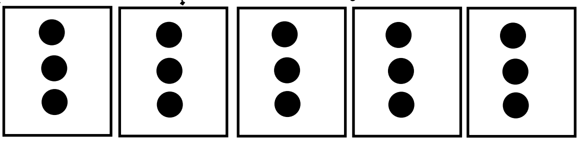

۱۵ تقسیم پر۵ مساوي له ۳ سره　　۱۵ ÷ ۵ = ۳

۱۵ مرۍ چې په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسیږي.

دویم فعالیت: په جوړه یې توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو د جوړولو لپاره کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. عبارتې پوښتنې ولیکئ او حل یې کړئ.

دوه هلکان په ۱۰ بالونوکې ګډ دي، وهر هلک ته څو بالونونه رسیږي.

۱۰ ÷ ۲ = ۵

۱۶ مرۍ د غاړې په ۲ امیلو باندې وویشئ

----- ÷ ----- = ------

۹ دانې دګیلاس میوه په ۳بشقابونو کې په مساوي ډول کیږدئ.

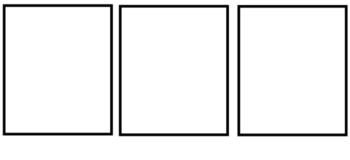

---- ÷ ------ = -----

۱۲چوغکې د ونې په ۲ ښاخو باندې وویشئ هر ښاخ به څو چوغکې ولري؟

----÷ ------ = -----

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانو تر منځ ګډ دي، هریوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي؟

---- ÷ ------- = ------

۳ هلکان په ۱۵ موټرګیوکې ګډ دي، هر هلک ته څو موټرګیه رسېږي.

--- ÷ ------- = ------

۲۰ قلمه تباشیر په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول وویشئ

-----÷ ------- = ----

۵ کڅوړې ۲۵ مرۍ لري هره کڅوړه به څو مرۍ ولري؟

----- ÷ ------- = ------

۱۲هلکان په۳ زانګوګانوکې لوبې کوي په هره زانګوکې څوهلکان لوبې کوي؟ څومرغۍ

۹ مرغۍ په ۳ ښاخونوکې په مساوي ډول ناستې دي، نو په هر ښاخ کې څو مرغۍ ناستې دي؟

-----÷ ----- = -----

----- ÷ ------- = ------

کورنۍ دنده:

۱- ادریس ۱۸ بوتله اوبه لري، که چېرې خپل هر ټولیګوال ته ۲ بوتله اوبه ورکړئ. د ادریس د ټولیګوالو شمېر معلوم کړئ؟

د ادریس ټولیګوال ------ = ------- ÷ -----

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- حیدر ۱۴ منې لري، که چیرې هغه ۷ منې هر ورو ته ورکړي، د ورونو شمیر به یې څو وي.

فعالیت: د پوښتنود صحیح حل په شاوخوا باندې دایره وکارېږ.

په یوه ډګر کې ٦ خیمې دي چې د هرې خېمې په دننه کې۳ هلکان دي.

هلته ټوله څو هلکان دي؟

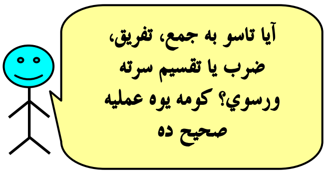

٦ − ۳ = ۳ ٦ × ۳ = ۱۸ ٦ ÷ ۳ = ۲

۲ هلکان په لوبغالي کې قدم وهي.

۳ هلکان نور له هغو سره یوځای کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

۲ + ۳ = ۵ ۳ − ۲ = ۱ ۲ × ۳ = ٦

۵ هلکان کبان نیسي.

اوهر هلک ۳ کبان ونیول

هلکانو ټول څو کبان نېولي دي؟

۱۵ ÷ ۳ = ۵ ۵ − ۳ = ۲ ۵ × ۳ = ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

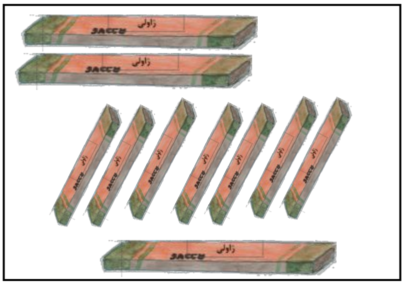

۵ هلکان ۱۰ دانې ژاولې په مساوي
ډول ويشي.
هر هلک ته څو دانې ژاولې رسيږي؟

۱۰ + ۵ = ۱۵ ‏ ‏ ‏ ۱۰ ÷ ۵ = ۲ ‏ ‏ ‏ ۲ × ۵ =۱۰

---

۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست
دي.۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان د اور پر شاوخوا
ناست دي؟

۸ + ۲ = ۱۰ ‏ ‏ ‏ ۸ ÷۲ = ۴ ‏ ‏ ‏ ۸ − ۲ = ٦

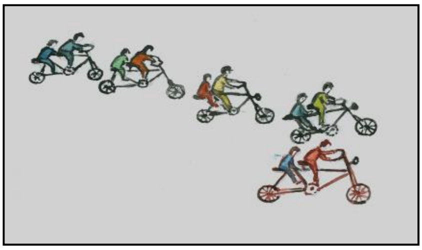

۱۰ هلکان غواړي چې په يوه سفر کې
له ۵ بايسکلونوڅخه په مساوي توګه
کار واخلي، په يوه بايسکل کې څو هلکان
شريک کيږي؟

۱۰ ÷ ۵ = ۲ ‏ ‏ ‏ ۱۰ + ۵ =۱۵ ‏ ‏ ‏ ۱۰ − ۵ = ۵

کورنۍ دنده: لاندې سوالونه حل کړئ

۴ × ۲ = ‏ ‏ ‏ ۱۵ ÷ ۲ =

۱۲ ÷ ۲ = ‏ ‏ ‏ ۱۸ ÷ ۳ =

۱۷ − ۹ = ‏ ‏ ‏ ۱۳ × ۲ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

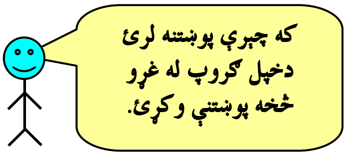

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ.

ویې لیکئ څومره؟

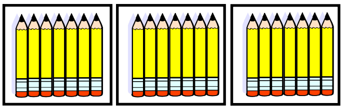

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

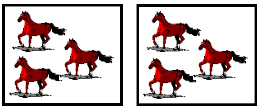

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

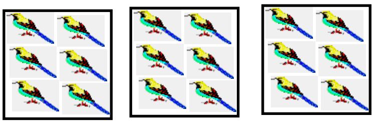

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

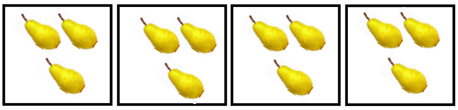

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

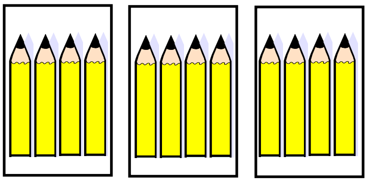

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وړکړې شوي ضرب له نظره کوچنی مربع گانې رنگه کــړئ او د ضـــرب حاصل یې ووایئ.

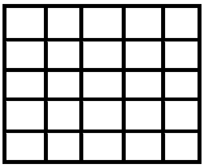
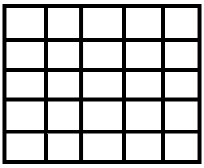
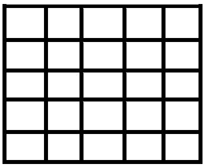
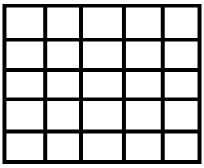

۴× ۲ = ___   ۲ ×۴ = ___   ۵× ۳ = ___   ۳ ×۵ = ___

ضرب یې کړئ.

۴۳	۲۵	۳۴	۲۳	۱۶	۱۷
× ۲	× ۴	× ۲	× ۳	× ۲	× ۲

په گروپي ډول کار وکړئ، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ، افاده جوړه کړئ بیایې جمع او تقسیم کړئ.

په هر گروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

او ___ گروپونه د ___ په ۱۲ کې شته

په هر گروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

___ گروپونه د ___ په ۱۲ کې دي.

دکوچنیو ډبرو څخه مساوي گروپونه جوړ کړئ، رسم یې کړئ.

کورنۍ دنده:

۱ – ۱۶چوغکې په ۲بناخو باندې ناستې دي. په هربناخ باندې څوچوغکې شتون لري

___ = ___ ÷ ___

۲ – ۴ کڅوړې ۱۶ مرۍ لري.

هره کڅوړه څو مرۍ لري؟

___ = ___ ÷ ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي به پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي اوکه چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم اوضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه منې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه داني منې دي.

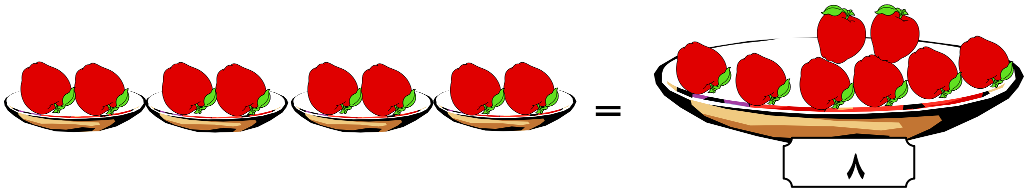

د ټولو منو شمېر ٨ = ٢ × ٤ دي.

اوس که چېرې ٨ داني منې په ٤ بشقابوکې وویشو په هر بشقاب کې ٢ دانــې منې راځې یعنې:

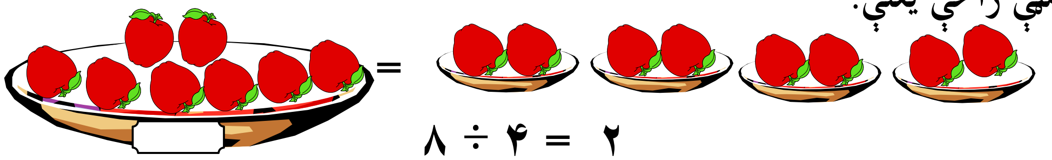

$٨ ÷ ٤ = ٢$

په همدې ډول که چېرې ٨ داني منې په ٢ بشقابوکې وویشو.

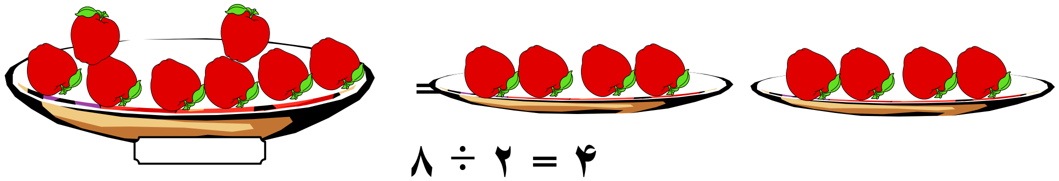

$٨ ÷ ٢ = ٤$

$٤ × ٢ = ٨$

لیدل کېږي چې په هربشقاب کې ٤ داني منې دي، نو ویلای شو. که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې وویشل شي د وېش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم علیه د وېش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: $٦ ÷ ٣ = ٢$ $٦ ÷ ٢ = ٣$ $٣ × ٢ = ٦$

کورنۍ دنده: زده کوونکي د ې لاندې سوالونه حل کړي د هغوی ترمنځ رابطه دې پیدا کړي.

$٤ × ٦ = ?$ ، $٢٤ ÷ ٦ = ?$ ، $٢٤ ÷ ٤ = ?$

$٥ × ٤ = ?$ ، $٢٠ ÷ ٤ = ?$ ، $٢٠ ÷ ٥ = ?$

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په خپل عدد باندې

هدف: زده کوونکي به د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې یو عدد په خپل ځان وویشل شي پایله یې (۱)ده.

په یوه بشقاب کې ۳ داني منې دي، فرهاد هغه پــه ۳ کوچنیــو بشــقابونوکې وېشي ليدل کېږي چې په هر بشقاب کې يوه دانه منه راځي.

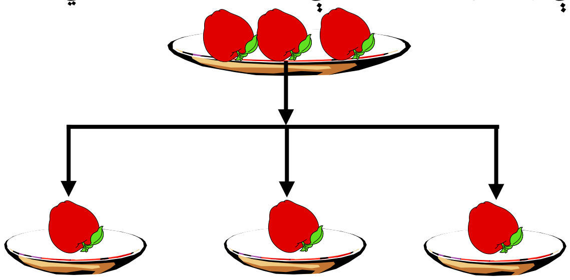

پورتنی وېشنه په رياضي کې داسې ليکل کېږي.

$$\begin{array}{r|l} ۳ & ۳ \\ \hline -۳ & ۱ \\ \hline ۰ & \end{array}$$

یا ۱ = ۳ ÷ ۳

نو ویلای شو هر عدد چې په خپل ځان وویشل شي د هغــه حاصــل (خــارج قسمت) یو دی، نو لیکلای شو چې:

۱ = ۴ ÷ ۴   ۱ = ۱ ÷ ۱

۱ = ۵ ÷ ۵   ۱ = ۲ ÷ ۲

۱ = ۳ ÷ ۳

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

? = ۸ ÷ ۸   ? = ٦ ÷ ٦   ? = ۹ ÷ ۹   ? = ۷ ÷ ۷

کورنی دنده: زده کوونکي د ې لاندې سوالونه حل کړي له ځان سره دې راوړي.?

?= ۲۸ ÷ ۲۸   ? = ۱۴ ÷ ۱۴   ? = ۱۰ ÷ ۱۰   ? = ۳۲ ÷ ۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د یوه عدد وېشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي به پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي نتیجه یې په خپله هم هغه عدد ده.

ګرانو زده کوونکو! تاسو هر یو خپل ټولګیوال ته ۲ ټوکه کتابچې ورکړئ او ووایاست چې ستاسو د هر یوه ټولیګوال په لاس کې څو ټوکه کتابچې دي. حتمي ستاسو ځواب (۲) دی چې په حقیقت کې د یوه عدد وېشل په (۱) ده. د دې عمل ریاضي شکل یې داسې لیکو.

۲ | ۱
۲ | ۲
-۲
۰

یا ۲ = ۱ ÷ ۲

په همدې ډول که چېرې شریف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې یوې خور نازي ته ور وبخښي، ویلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ ددې پوښتنې په ځواب تاسو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري چې دا عمل هم د یوه عدد وېشل په (۱) باندې دی. د دې تقسیم د ریاضي شکل داسې دی. ۳= ۱ ÷ ۳

له دې مثالونو څخه پوهېدای شو هر عدد چې په (۱) باندې ووېشل شي، د وېش حاصل یې په خپله هم هغه عدد دی.

نو لیکلای شو چې: ۲ = ۱ ÷ ۲

۳ = ۱ ÷ ۳

۴ = ۱ ÷ ۴

۵ = ۱ ÷ ۵

تمرین: لاندې پوښتنو ته شفاهي ځوابونه ووایاست.

۸ ÷ ۱ = ?　　　۶ ÷ ۱ = ?

۹ ÷ ۱ = ?　　　۷ ÷ ۱ = ?

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې لاندې سوالونه حل کړي له ځان سره دې راوړي.

۴ ÷ ۱ =?　　　۸ ÷ ۱ = ?　　　۹ ÷ ۱ =?　　　۲ ÷ ۱ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل
د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي چې په پخوا وختوکې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کېده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپیژندلو لپاره چمتو کړئ.

فعالیت: په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شی وټاکئ د هغه جګوالی او یـــا اوږدوالـــي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

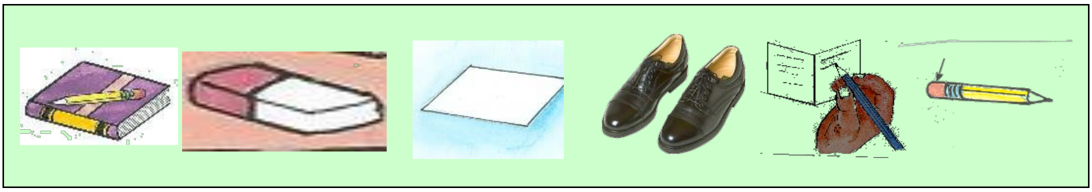

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	زه څه شی اندازه کوم؟	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لوېشت	کابو ۲۰ لوېشتي
۲	___________	___________	کابو ___________
۳	___________	___________	کابو ___________

کورنۍ دنده: د خپل ورور او خور قدونه د لوېشت او پنسل په واسطه انـــدازه کړئ، او ووایاست چې هر یو څومره قد لري؟ څو لوېشتي یا څو پنسلونه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي به دمعياري واحدونو په ګټې اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طريقه پوه شي.

متر: د شيانو اوږدوالى په متر سره اندازه کېږي چې يومنل شوې معياري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالى، د دړې اوږدوالى، ستاسو د ټولګي اوږدوالى... په متر ســـره اندازه کېږي. لاندې شکل د يوه متر نمونه ده. يو متر په سلو مساوي برخو وېشـــل شوى دى او د هغه هرې برخې ته سانتي متر وايي يعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

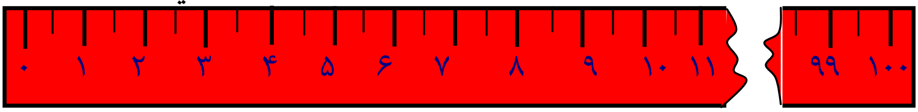

خط کش: کوچنى اولنډ اوږدوالى د خط کش په واسطه اندازه کېږي. تاســـو کولاى شئ د خپل کتاب اوږدوالى او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. په همدې ډول کولاى شئ د خپل قلم اوږدوالى دخط کش په واسطه اندازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا يو خط کش دى او ۱۰ سانتي متره اوږدوالى لري.

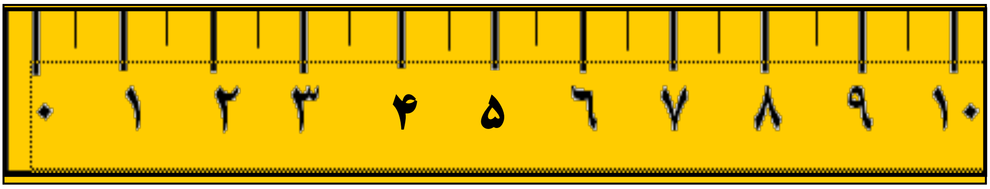

د خپلې لوښتې اندازه د خط کش په واسطه معلومه کړئ او ووایاست چې څو سانتي متره دى؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له يو متر څخه اوږد يم.

۱ متر ۱۰ ديسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

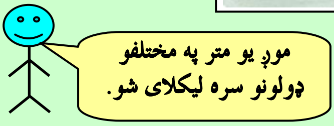

د خپل يوه ملګري سره يوځای کار وکړئ.

اوږدوالي په سانتي متره، اومتر سره تخمين او وروسته يې اندازه کړئ ______

	د لاندې شيانو اندازه اخيستل	تخميني	اندازه نيول
۱	له سر څخه د پښو ترګوتو پورې	کابو ______ متره	______ متره
۲	ستاسو د مېزجګوالی	کابو ______ متره	______ متره
۳	د ټولګي اوږدوالی	کابو ______ متره	______ متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو ______ متره	______ متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو ______ متره	______ متره
٦	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	کابو ______ متره	______ متره
۷	ستاسو د ټولګي د ور لوړوالی	کابو ______ متره	______ متره

کورنۍ دنده:

د خياطي يو متر واخلئ دهغه پواسطه د خپل کور پنځه شيان انــدازه کــړئ او ۵ خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه پنځوسم لوست
د خط کش په واسطه د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول

هدف:زده کوونکي دلوست په پای کې وکړای شي خپل قطعه خط د خط کش پواسطه اندازه کړي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تېرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلــد شوي یاست او پوهېږئ چې د لنډ اوږدوالي د اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پنسل اوږدوالی اندازه کړو، د خــط کش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په یوه سر باندې ږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي، نو وایو چې د پنسل قلم اوږدالي یــا اندازه ۱۰ سانتي متره دی.

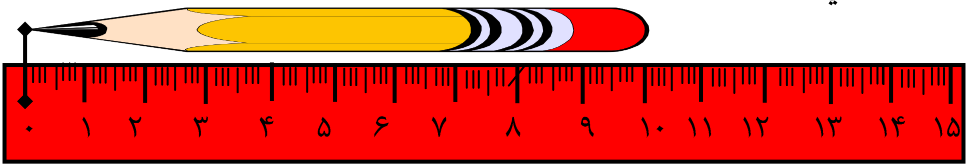

په همدې ډول دا یوټوټه خط دی. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالی څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړی، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کېږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دی.

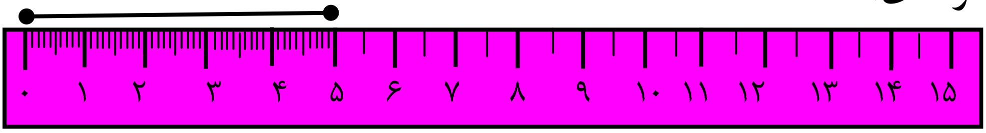

که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نبنه کوو.

د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ، یو خط کش اســتعمال کــړئ او پوښتنو ته ځوابونه ووایاست.

۱– یو سانتي متر څو ملي متره کېږي؟

یو سانتي متر ______ ملي متره کېږي.

۲– ۲ سانتي متره څو ملي متره کېږي؟

۲ سانتي متره ______ ملي متره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کېږي؟

۳سانتي متره ______ ملي متره کېږي.

۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کېږي؟

۴۰ ملي متره ______ سانتي متره کېږي.

۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کېږي؟

۱۵ ملي متره ______ سانتي متره او________ ملي متره کېږي.

تمرين

لاندې ټوټه خطونه د خط کش په واسطه اندازه کړئ او ووایاست چې هر یو یې څو سانتي متره او څو ملي متره دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)

شپیتم لوست

د هندسي شکلونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي دې هندسي شکلونه وپېژني او نومونه يې وويلای شي.

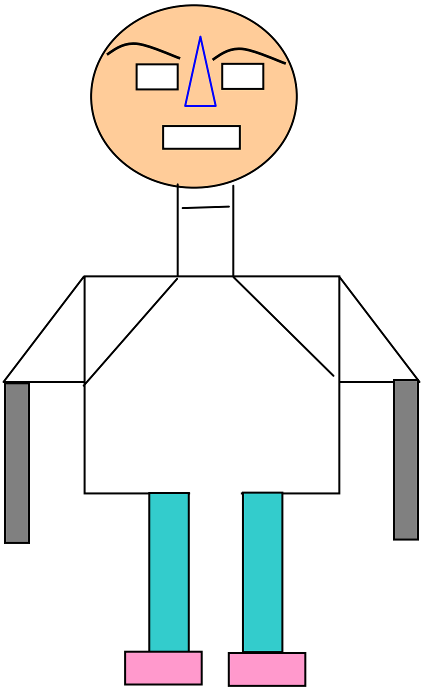

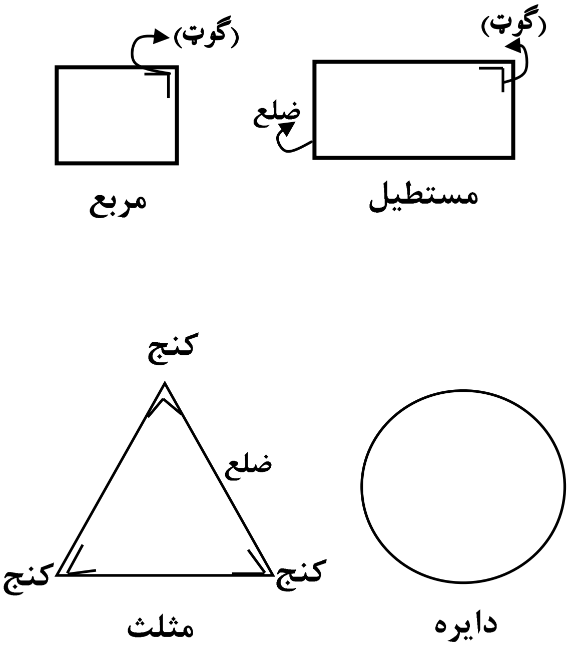

فعالیت:

۱- د(سره کړۍ) په شکل کې مستطيل، مربع، دايره او مثلث وښاياست.

۲- په پورتنيو شکلونو کې څومستطيلونه، څو مربع ګانې، څـــو دايـــري او څو مثلثونه ليداي شئ؟

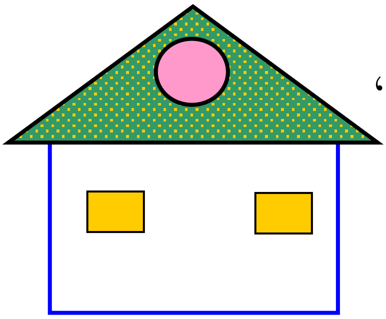

۳- په مخامخ شکل کې څو مثلثونه، څو مربع ګانې، څو دايري او څو مستطيلونه دي؟ وېښاياست؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو يې خپلو کتابچو ته نقل کـــړئ. د يوه تير په واسطه شکل د اړوند نامه سره ونښلوئ، گوټونه (کنج) او ضلعې يې وښاياست.

مثلث

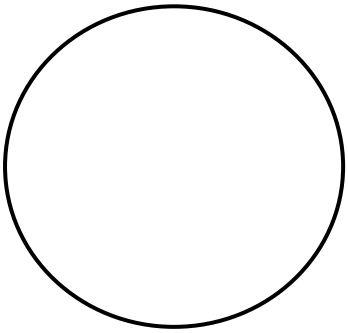

مربع

مستطيل

دايره

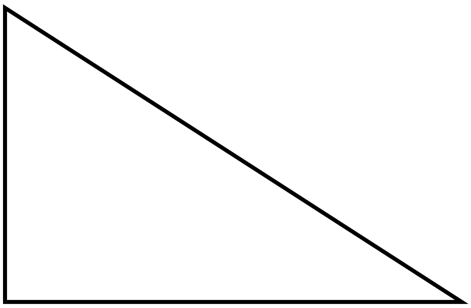

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې د مربع ګانو، مستطیلونو، دایـــرو او مثلث شمېر پیداکړئ.

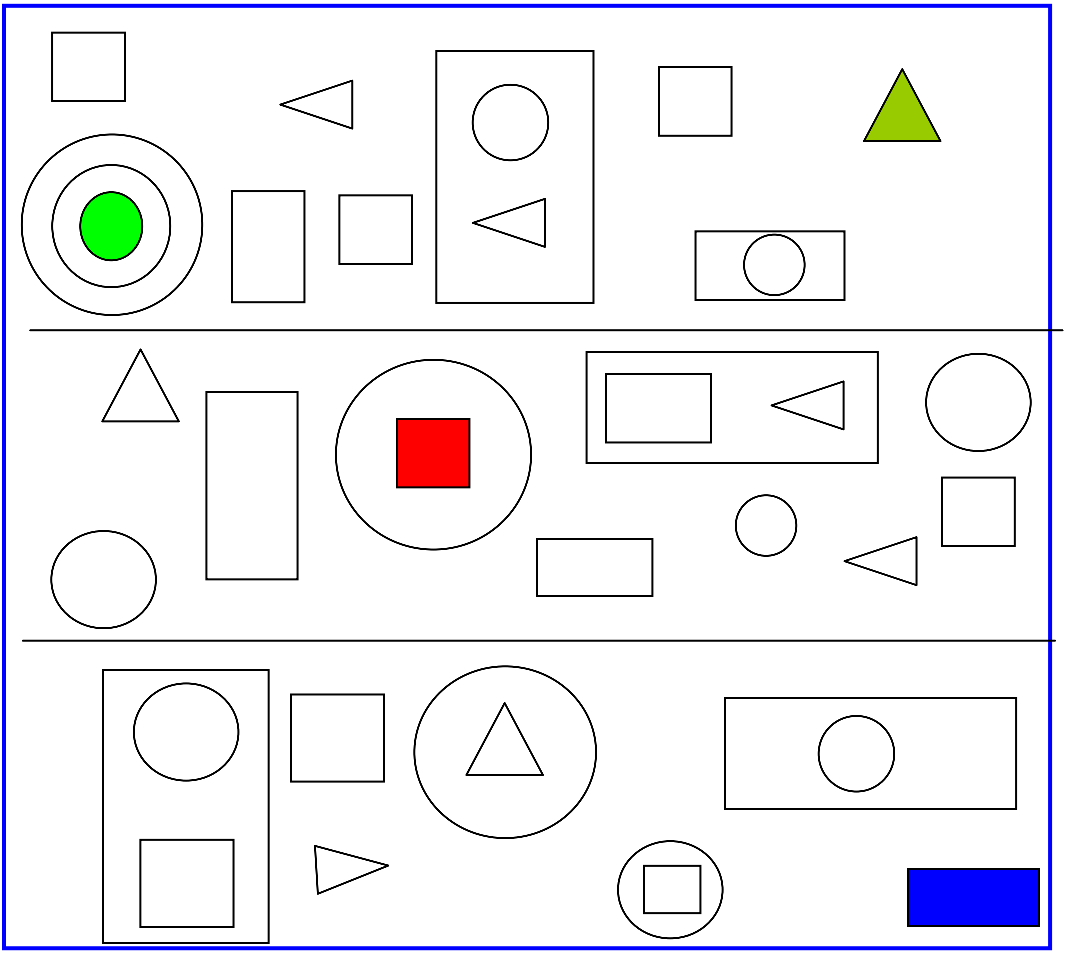

کورنۍ دنده:

د خپل کور په چاپېریال (محیط) کې کوم شیان دایروي شکل، کوم شـــیان مثلث شکل، کوم شیان مستطیل شکل او کوم شیان مربع شکل وینئ د هغو نومونه واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو شپيتم لوست

محيط

هدف: زده کوونکي د خط کش په کارونی سره د هندسي شکلونو محيط پيدا کړئ.

د يوه شکل گرد چاپيرواټن دهماهغه شکل دمحيط په نامه ياديږي.

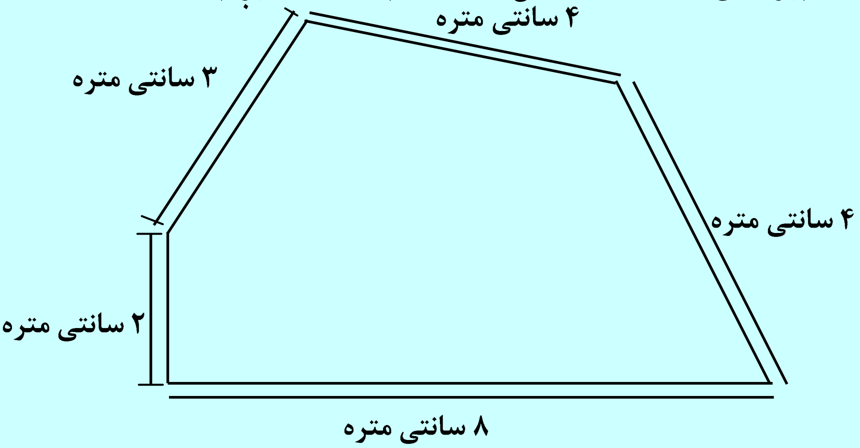

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محيط = ۲۱ سانتي متره

وار ونيسئ دخنډو د اوږدوالي اندازه جمع کړئ، ترڅو محيط پيداکړئ.

۱.

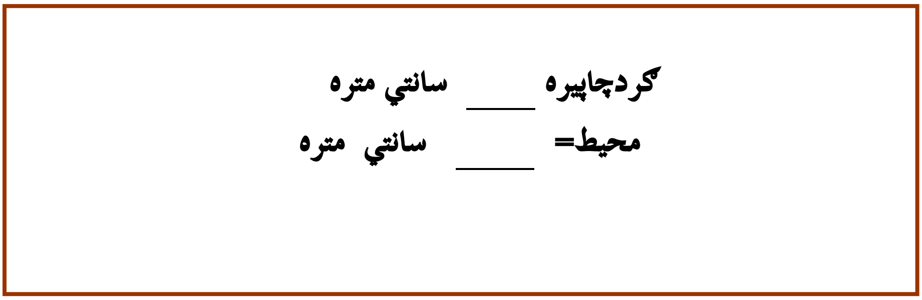

۲.

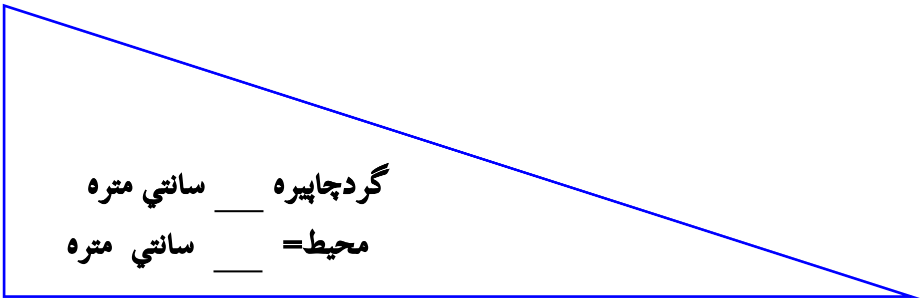

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

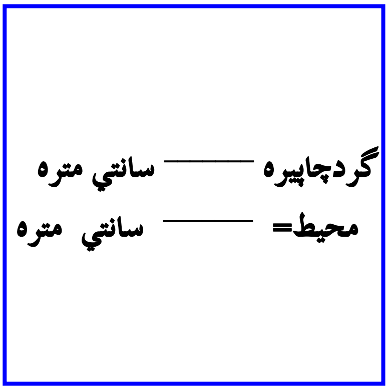

۴.

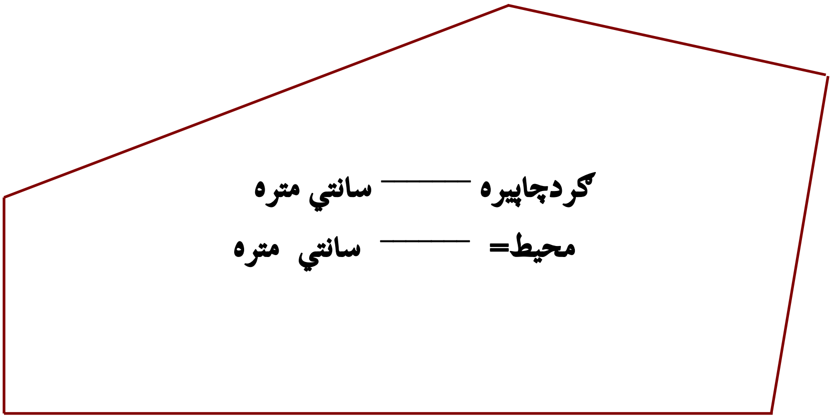

۵ . په خپله خوښه يو شکل رسم کړئ، وروسته يې محيط په سانتي متر ســـره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کورکې دوه شکله پيداکړئ اودهغو محيط انـــدازه کـــړئ او خپلې نتيجې په ټولګي کې ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل
په عملي توګه د کسر پیژندل

دوه شپیتم لوست

په هندسي شکلونوکې کسر

هدف: زده کوونکي به په هندسي شکلونو کې کسرونه وپیژني.

مساوي او نامساوي برخې

برخې په عيني اندازه نه دي.

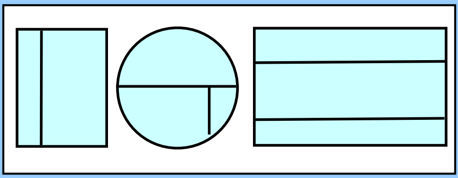

دا مساوي برخې نه دي.

برخې په عيني اندازه دي.

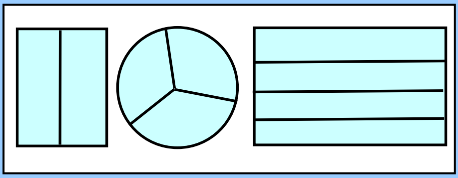

دا مساوي برخې دي.

لومړی فعالیت: لاندې هر یو شکل په څو برخو وېشل شوی دی، کوم شکلونه په مساوي برخــو او کوم شکلونه په نامساوي برخو وېشل شوی دی. لست یې کړئ له مثال څخه کار واخلئ.

برخې ٢
نا مساوي
مساوي (circled)

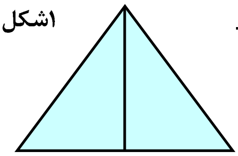
١شکل

برخې ٣
مساوي
نا مساوي (circled)

٢شکل

برخې ___
مساوي
نا مساوي

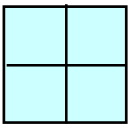
٣شکل

برخې ___
مساوي
نا مساوي

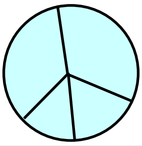
٤شکل

برخې ___
مساوي
نا مساوي

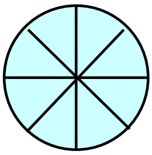
٥شکل

برخې ___
مساوي
نا مساوي

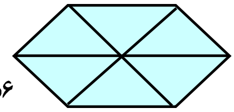
٦شکل

برخې ___
مساوي
نا مساوي

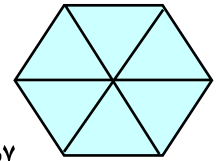
٧شکل

برخې ___
مساوي
نامساوي

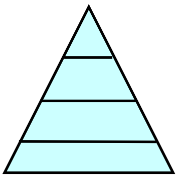
٨شکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

۹. 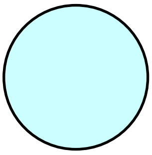

۴ مساوي برخې

۱۰.

۳ مساوي برخې

۶ مساوي برخې

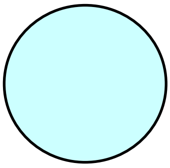

۸ مساوي برخې

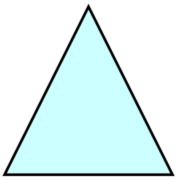

۲مساوي برخې

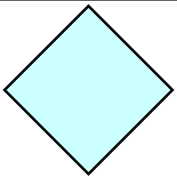

۲ مساوي برخې

کورني دنده: غوښتنه یې شوی ده، مثالونه په درسې مساوي برخو چې وویشئ.

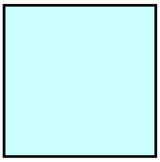

۴ مثلث جوړکړئ.

۴ مستطیلونه جوړ کړئ.
چې مربع نه وي.

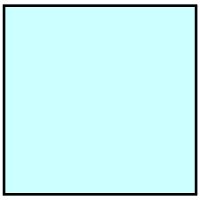

۴ مربع ګانې جوړې کړئ.

دا یوه مڼه ده

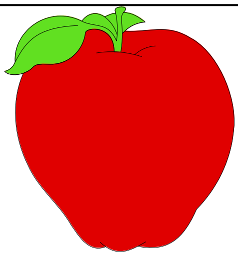

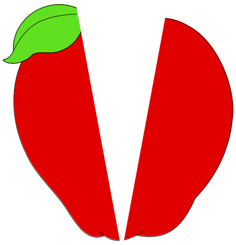

د مڼې نیمایي **د مڼې نیمایي**

دا مڼه په دوو مساوي برخو ویشل شوې ده
هره برخه د مڼې یوه، دویم برخه جوړه وي
اوهرې برخې ته یو دویم $\frac{1}{2}$ وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یو مثلث دی.

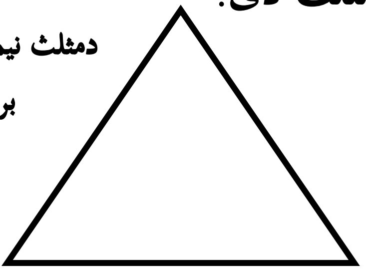

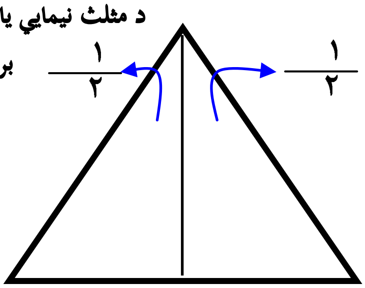

دایوه مربع ده

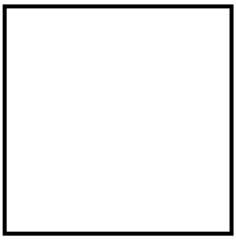

دامربع په دري مساوي برخووېشل شوې ده.
هره برخه دټولې مربع دريمه برخه جوړه وي.

دا یو مستطیل ده.

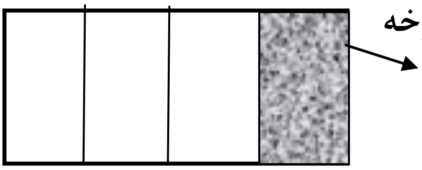

دامستطیل دی. په څلورو مساوي برخو وېشل شوی دی، هره برخه د مستطیل څلورمه برخه جوړه وي.

دا یوه دایره ده

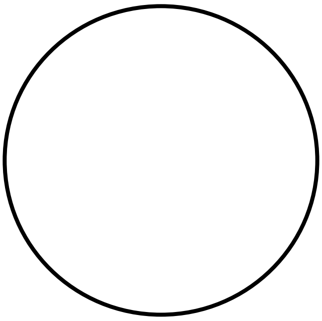

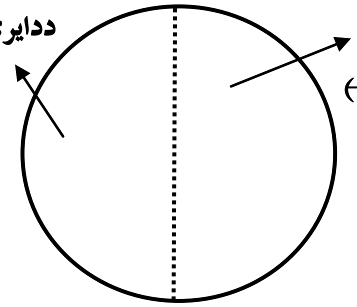

دا یوه دایره ده اوپه دوو مساوي برخو وېشل شوې ده، هر یوه د دې دوو برخو څخه یوه دویمه برخه د دایرې بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دری شپیتم لوست

د یوه کسري برخې ښوونه

هدف: زده کوونکي به پوه شي چې یو شی په څو مساوي برخو وېشل شوی دی، یوه برخه يې په کسري شکل وليکي او هم سرچپه يې يوځوومه برخه په شکل کې وښودلي شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه يې یوه څلورمه بلل کيږي.

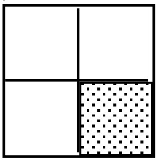

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

دري مساوي برخي دي هره برخه يې یوه دریمه بلل کيږي.

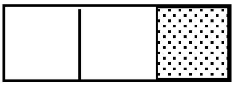

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نيمايي يا یوه، دویمه بلل کيږي.

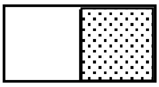

شنه رنګه مربع نيمايي يا یوه دويمه ده

فعاليت:

۱. نيمايي يې رنګ کړی.

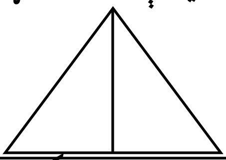

۲. یو دریمه يې رنګ کړئ.

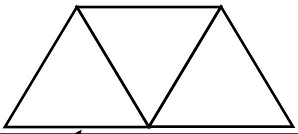

۳. یو دریمه يې رنګ کړئ.

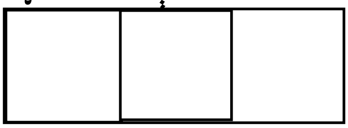

۴. څلور واړه خاني يې رنګ کړئ.

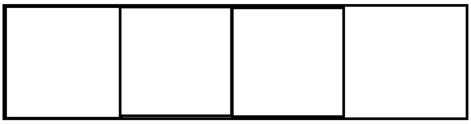

۵. یوڅلورمه وښاياست

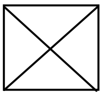

$\frac{۱}{۴}$

رنګ شوی برخه
۴ مساوي برخو

$\frac{۱}{۴}$

یو دریمه وښاياست

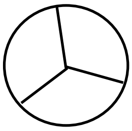

$\frac{۱}{۳}$

۱ برخه رنګ شوی
۳ مساوي برخو

$\frac{۱}{۳}$

یودویمه وښاياست

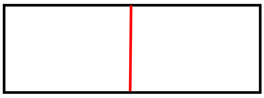

$\frac{۱}{۲}$

۱ برخه رنګ شوی
۲ مساوي برخو
کسری خط (دبرخط)

$\frac{۱}{۲}$

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ، د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنگ شوي برخې ولیکئ	رسم	مساوي برخې
۱- $\frac{1}{4}$ دمساوي برخو څخه یوه یوه برخه رنګ شوې ده یا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	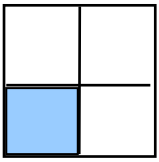	۴
۲-	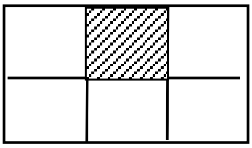	
۳-	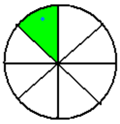	

په لاندې شکلونوکې د رنګ شوو برخو اړوند کسر ولیکئ.

۴-

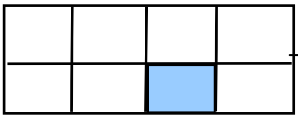

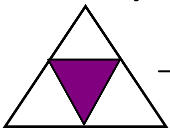

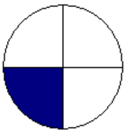

۵-

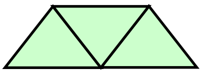

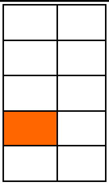

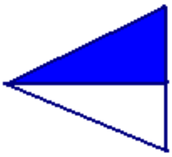

کورنۍ دنده:

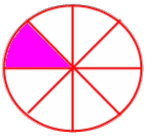

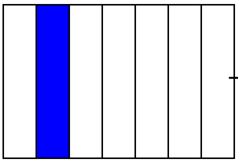

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library